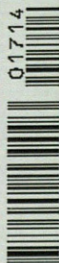

ARGIAren apustu berria: euskal prentsa On-line

ARGIA

E u s k a l H e r r i k o A s t e k a r i a

Balkanak Sutan

GERRA ETA NEGOZIOA

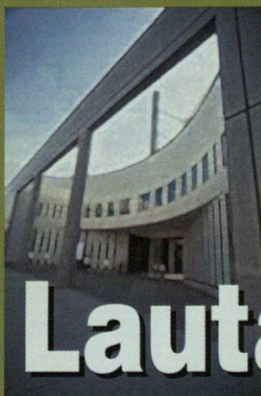
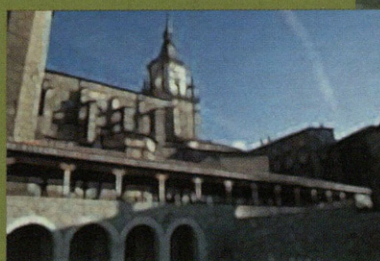

Mertxe Colina

"Madrilek agindu? Nago Parisek ez ote duen agintzen!"

**DATORREN
ASTEAN**

B E R E Z I A GASTEIZ

Lautadako Hiri Eredugarria

Maiatzaren 16ko ARGIArekin batera

Argazia: Euskaldunon Egunkaria
Diseinua: Aitzol Goikoetxea

Gerra Balkanetan: bi bilioi pezetatik gora xahutu dituzte hil batean 12

Herri Urrats 99: euskara hazi euskaraz 23

Anjel Illarramendi: «Musika zuzenean iristen da arimara» 30

ORRIZ ORRI

Gora Pro Nobis. Asisko Urmeneta 4

Irakurleak mintzo 5

POLITIKA

Euskal Politikaren Termometroa 6

Elkarrizketa: Mertxe Colina.

Mikel Asurmendi 9

POLITIKA

Gerra Balkanetan.

Daniel Udaltz. Xabier Letona 12

EUSKARA

Aramaio: Arabako uharte euskalduna.

Eneritz Garro 18

GIZARTEA

ARGIAren apustu berria: euskal prentsa On-line.

ARGIA 20

Herri Urrats 99: euskara hazi euskaraz.

Mikel Asurmendi 23

Elkarrizketa: Anjel Illarramendi.

Beñat Doxandabaratz 30

KULTURA

Euskal Kulturaren Ezpalak 34

Performancea: bizitza eta artearen mugez gaindi.

Peru C. Saban 36

ASTIA HARTUTA

Argitalpenak 38

Agenda 41

Irrati-Telebista. Beñat Doxandabaratz 42

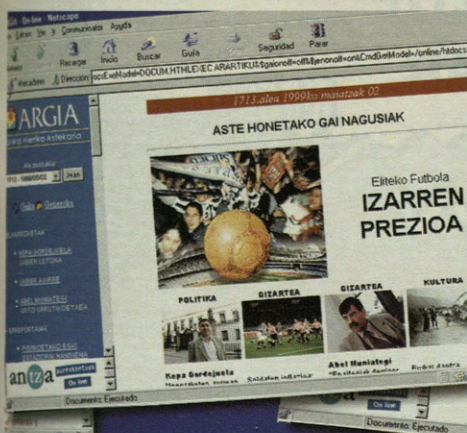
Bizia 45

Ihesi 46

Denborapasak 48

IRITZIA

Azkena: Pello Zubiria 50

ARGIAren apustu berria: euskal prentsa On-line 20

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Gipuzkoako Foru Aldundia

Kultura eta Euskara Departamendua

Argitarapen honen edizioako laguntzaile:

En la edición de esta publicación colabora:

fundazioa
fundación

EGUNON ENTZULE !!
GOIZEKO 8'30AK, ETA HONATX
EGUNEKO GIROA:

- 12° TEMPERATURA
- %22a HEZETASUN
- %35a EUSKAL HERRITAR HUTS
- %40a ESPAÑOL ADINA EUSKALDUN
- %10a FRANTSEXEAGO ESKUALDUN BAINO
- %5a ESPAÑOL HUTS
- %7a NAFARTAR BEZAIN USKALDUN
- %2a KASKOIN À LA TOTALITÉ
- %1a TXINO BEZAIN EUROPAR

ETA ORAIN
ALBISTEAK

ASISKO + XAMAR

JABEA: KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
ZUZENDARIA: Pello Zubiria.
Kontseilu Editorialeko Arduraduna:
 Baleren Bakaikoa.
Erredakzioa: Nagore Irazustabarrena,
 Onintza Irureta, Xabier Letona, Eriz
 Zapirain.
Maketazioa: Berdaitz Goia.
Grafismoa: Aitzol Goikoetxea.
Administrazioa: Marijo Aierza.
Harpidetzak: Olatz Korta, Edurne
 Urruzmendi.
Hedapena: Ixabel Bereziartua.
Publizitateak: Iñigo Txintxurreta, Aloña
 Sorluze, Bego Zuza.
Argazkiak: Alberto Elozegi.

HELBIDEAK
GIPUZKOA: Zirkuitu ibilbidea, 15. 20160
 Lasarte-Oria. Tel.: 943 37 15 45.
 Faxak: 943 37 34 03 (erredakzioa)/
 943 36 10 48 (komertziala).
IPARRALDEA: Xalbardin baita. 64122
 Urruña. Tel.: 559 47 60 00.
 Faxa: 559 47 60 01.
NAFARROA: Iratxeko Monastegia 70, 3.
 ezkerria. 31011 Iruñea.
 Tel.: 948 17 80 78. Faxa: 948 17 80 77.
POSTA ELEKTRONIKOA:
 Erredakzioa: kazeta@argia.com
 Komertziala: komertzial@argia.com
WEB ORRIALDEA
 www.argia.com
LEGE GORDAILUA: NA 80-1963.
 ISSN: 0213-909X.
BATZORDE PAREKIDEA: 72562 E.

INPRIMATEGIA: Antza, S.A.L.
INFORMATIKA: A.S.P., S.A.L.

Harpidetza sariak:

Hego Euskal Herria...15.000 pezeta.
 Ipar Euskal Herria...717 libera.
 Espainia...15.000 pezeta.
 Beste atzerriak...19.300 pezeta.
 Airez...30.225 pezeta.

KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
 Ametzagaila Taldeko partaidea da

Oinezkoen ametsak

Gure hirietan autorik gabeko eguna bizitzeko apostua egin du hiritar askok duela gutxi. Oinezkoen ametsa da dudarik gabe, batez ere hiri handietan. Izan ere, hori eromena, kotxea hemendik, tutu hotsa handik, eta ama guztiak kezkatutik, haurrak zaintzen bidera ateraz daitezke. Oinez goazenean gehienok pentsatzen dugu garraio publikoak gehiago bultzatu beharko liratekeela eta gure kaleetan peatonalak ugaritu beharko lituzketela. Baina nire antzera, gutariko asko auto baten gidaria ere bada eta gidatzen goazenean hainbeste peatonal ikustean jenio txarrean jartzen gara eta autobusa, tren edo metroa hartu beharrean maiz nahiago izaten dugu geure kotxetxoan mugitu, presaka gabiltzala aitzakitzat harturik, nahiz eta jakin badakigun gero aparkalekua bilatzeko arazoak izan ditzakegula, semaforo gorriak gorroto ditugula eta hirietan sartzeko zenbaitetan ilara handietan jarri eta zain egon beharko dugula ordulariari begira, gero eta urduriago. Zein alprojak garen gizakiok eta nola aldatzen dugun gure diskurtsoa geure komientziaren arabera.

Kontuak kontu, gure kotxean joan nahi izaten badugu ere, gure inguruan kotxe gutxiago egongo balitz, denok gustora. Eta egia esan, nik behintzat zalantzan jartzen dut gure agintariak nahikoa eginguten dutenik arazoa konpontzeko, izan ere, batean kale bat soilik oinezkoentzat

jartzen ari direla ikusi orduko beste muturrean hirietara sartzeko errepide berriak eta tunelak basterik ez ditut ikusten, kotxeen sarrerak errazteko. Noski, berriz ere kotxeen industria gero eta aberatsago. Kontraesan ederra.

GORKA LARRAÑAGA
DONOSTIA

Mendekua eta justizia

Hego Afrikan emakumeak bortxatzen dituztenean biktimaren familiak bere eskutik hartzen omen du justizia erasotzaileak biluztu ondoren kale erdian jipoituz. Biktimak berak ere parte hartu ohi omen du mendekuan. Ez da noski gizalegezkoa justizia norberak bere kontura hartzea, baina Balkanetako gerran bortxatuak izan diren emakumeekin zein justizia mota izan beharko luketen galdetzen diot neure buruari. Oso zibilizatuak omen gara Europan, baina gerrate bat gertatzen denean beti izaten dute leku torturek eta bortxaketek. Niri behintzat zer pentsatua ematen dit honek.

MIREN AIZPURU
ORDIZIA (GIPUZKOA)

Hiruko Txikian

HASERRE PLANTAK

Modazkoak ditugunak. Inork eta ezerk izorra ez gaitzan edo, harremanak bainan oinarritzea dugu estrategi hedatuena, indarra ematen omen diguna. Burutazio hau ekarri zidan gogora ETB Doseko Boulevard programa jarraitu izanak. Ekoizlearen xedea horixe bailitzan, iritzi kontrajarriak espektakulua berma zedin edo, zakur errabiatuak ziruditen pare bat gonbidatu platoratu zituzten, hitzegiteko gauza ez eta zaunka egiten zutenak. Hori bai, akademikoak. Ikasle profesionalak. Eta erasokorrena, astapitoena, gazteena. Bere izena gogoratzen

ez badut ere, kazetari bezala aurkeztu zuten, bere onetik irtenda Arzalluzi beti haserre bizian bizitzeara egotzi zion bisai bizarmehatxa. Edozein Saenz de Ynestrillasen lekua betetzeko egokia, mendekari lege jardun nahi izan zuen, ondorioz, irigarriena suertatuz. Izan ere, aiherrakorrena egiteko ez baita aski platoa, bizpahiru kamera, eta argi bereziak, berezkoa ere behar baitu. Eta zakurrak, berez, nahiz eta bihurria eta kapilaria izan, ezin lezake errespetoa ezar. Bejondeiola berean kaxetari kalakariari ●

◆ **JOXE MARI OSTOLAZA**

T E R M O

TXANPONA

INDARKERIA
KAPITALISTA

Iragan astean Lan Osa-sunaren Nazioarteko Eguna ospatu zen. Adierazpenak, kontzentrazioak eta manifestazioak mundu osoan izan ziren. Baita Euskal Herrian ere. 1998an Hegoaldeko 147 langile hil baziren, aurten dagoeneko 43 dira hildakoak. Datu hauei, izan diren milaka lan istripu arin eta larriak gehitzen badizkiogu, euskal errealtate laboralak eskaintzen digun koadroa zinez larritzekoa da. Euskal Herriko biztanleria, indarkeria politikotik eratorritako hilketen aurka mobilizatzen da, ez ordea lan istripuek eragindakoen aurka. Hildako hauek indarkeria kapitalistak sortzen duen behin-behinekotasun eta prekarietatearen biktima dira. Kontzientzia sozial eta klase-kontzientzia ezaren erantzukizun zati handi bat sindikatuak beraien dagokie. Ondo da patronala eta administrazioa kritikatu eta salatzea, baina hobe lukete eurek ere autokritika egin eta zorroztasun gehiagoz jokatzera. Esaterako, lan istripu baten ondorengo ikerketa prozesua azken muturreraino eramanez. 35 orduko lanastearen alde greba orokor bat deitzen bada, noizko lan-istripuek eragiten dituzten hildakoen aurka?

◆ DANIEL UDALAITZ

EH FEDERALISTA

UDALETXE eta diputazioetan oinarritzen da EHk etorkizunera begira abian jarri duen prozesu subiranista. Fernando Barrenak argi adierazi zuen Galtzaundi Forumean diputazioek garrantzi handia dutela euskal lurraldea egituratzean eta ereduaren artean federala mahaigaineratu zuen. Epe motzean HBko militantziak eztabaida honi guztiari ekingo diola iragarri zuen. Etorkizuneko eskema honetan EAJ, EA eta EHren elkarlana garrantzitsua da, garrantzitsua den moduan otsailean abian jarritako Udal Ordezkariei Biltzarra, ekaineko hauteskundearen ondoren Udalekari Biltzarra bihurtzekoena.

IBARRETXEREN GUTUNA
IPARRALDEKO HEGOTARREI

Eusko Jaurlaritzako Lehendakariak gutun bana bidali die EAEen sortuak edo errolatuak egonik Iparraldean bizi diren herritarrei. Bertan, hasieran, «duela hogeitaz urtetik hona lehenengo aldiz ikusten dugu bakea lortzeko aukera sendoa» dio Lehendakariak, oztopoak badirela eta «indarkeria eta inkomunikazioa urteetan izan ditugu eta hori ez da bat-batean gainditzeko» ere adieraziz. Aurreraxeago zera dio: «Euskal Herria ulertu nahi badugu, nahi eta nahiez aipatu behar dugu arrazoi ezberdinek garai ezberdinetan Euskal Herrian eragin duten emigrazioa. Eta horrelako prozesuetan Iparraldean bizi zarenok toki

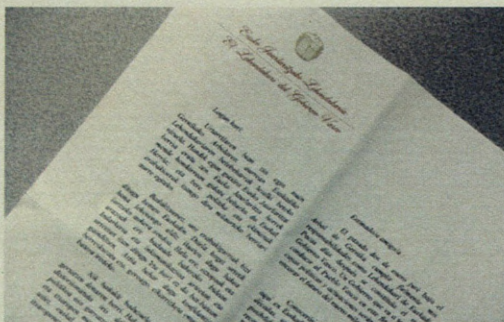

OLALDE

berezia daukaguz». Euskal Herrian gertatzen denaz informaturik egoteko gonbitea ere egiten du Lehendakariak, eta komunikabideek emandako informazioak kontrastatu nahi izanez gero «ezazue zuzenean Eusko Jaurlaritzara nahiz Lehendakariarekin honetara». Iparraldean bizi diren hegotarrei holako gutun pertsonala Jaurlaritzak bidaltzen dien lehenbiziko aldia da, eta komunikazioa mantentzeko asmoa du Lehendakariak.

SINDIKATUAK GREBA PRESTATZEN

EUSKAL sindikatuak buru-belarri ari dira hilaren 21eko 35 orduko greba prestatzen, eta azkenean sindikatu guztiek deituko dute greba, CCOO barne. Hori bai ELA, LAB, CGT eta EILASEk Hego Euskal Herri osorako deialdi egiten duen bitartean, sindikatu konstituzionalitatek Nafarroa deialditik kanpo uzten dute. Guztiz, lan eta sozial arazoetan behintzat sindika-

A. ELOSEGI

■ Ibarretxek bidalitako gutuna.

B A H E A

- «Akatsa da nazionalismo demokratikoak EHrekin ituna egitea, modu horretan demokraziaren itasuntzia behin-betiko utziz», zioen Madrilen Juan Jose Lizarbe PSNkoak.
- Jose Maria Calleja, ETBko kazetari ohia: «ETAko presoak euskal espetxeetara hurbildu dituzten bitartean, inongo alderdik ez die keinurik egiten beren lurretik atera behar izan dutenei».
- Callejaren ekitaldi berean Fernando Savaterrek esandakoa: «Serbian egoera gangrenatu

E T R O A

ZAZPIGARREN ALABA

Urriaren 25ekoak izan ziren moduan, ekaineko hauteskundeak ere gogorak izango dira, alde aurretiko adierazpenetan oinarrituta bederen. Europako Legebiltzarra, diputazioak eta udaletxeak. Ez da txantxetako eta alderdi konstituzionalistek Araba hartu dute helburutzat oraingoan. PP, PSE-EE eta UAK Arabako Diputazioa eta Gasteizko Udala beren eskuetan nahi dituzte, modu horretan Lizarragaraziko trenaren trenbidez kanpo aterako dutelakoan. Felix Ormazabalak ireki zuen Arabako itunen kutxa iragan astean, ikusteko dago nola beteko den.

tuek oinarritzkoenean bat egiteko arrazoirik badeute eta. Grebaren arrakastarako funtsezkoa izateaz gain, aurrera begira ere sindikatuek zenbait gauzetan elkarlanari hel diezaioten garrantzia izan dezake 21ekoak.

TXANTREARREN SUSMOAK

KALE borrokaren inguruan gertatutako eraso susmagarrien aurrean, Iruñeko Txantrea auzoko zenbait bizilagun erne zegoen aspaldian. Apirilaren 17an pertsona bat zakarrontziak erretzen ari zela ohartarazi zuten udaltzaingoa. Udaltzainak hurbildu eta han harrapatu zuten polizia nazionala—gero komunikabide guztietan agertutako notizia—, aurretik ere, antza, erreketak lanetan aritutakoak. Inguruan zegoen auto batek, osterat, alde egin ei zuen jende multzoa ikustean. Hori bai, Polizia Nazionalea ere, inork ohartarazi gabe, han zegoen minutu gutxira.

FRANTZIA ENTREGEKIN AUERRERA

IRAGAN astean Frantziak Guardia Zibilaren eskuetan jarri zuen Juan Carlos Estevez Paz, honek Frantziako espetxe zigorra bete ondoren. Irailaz geroztik egiten den laugarren kanporaketa da: Iñaki Lopez de Bergara, Josu Etxebarri eta Mari Luz Bella izan dira aurrekoak.

■ Kontainer bat sutan Hernanin.

■ M. M. Zorrilla.

IZPIAK

Manuel Maria Zorrilla EAEko Auzitegi Nagusiko lehendakariaren ustez, «gaur egun indarrean dagoen espetxe zaintza ez da konstituzioaren aurkakoa baina konstituzionalki eskasa da».

Xabier de Irala, Iberia konpainiako lehendakaria, Ardanza lehendakariaren ordezkoa izateko zerrendan izan zen Mario Onaindia sozialistak «El Periodico» egunkarian idatzitako iritzi artikuluen arabera.

Xabin Intxaurragaren ustez ETako presoak ez dira politikoak, «eragile politikoak izan dezaketen arren, estortsioa eta erahilketengatik zigortuak izan direlako». Mahai Nazional ohikoak bai, ordea, ideia eta helburu politikoak zabaltzeagatik direlako espetxean.

■ S. Intxaurre.

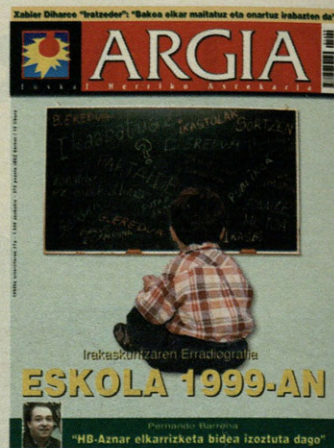
dago, hemen ez baina ez dezagun insistitu».

■ Xabier Arzalluzek Donostian esandakoa: «Duela hamabost urte Euskadiren etorkizunaren heldur nintzen, gaur egun ez, ondo goaz».

■ EAJ, EA eta EHren arteko itunak aurrez aurre jarri gaitzake eta apurketa sozialean amaitu», dio Manuel Huertas PSE-EEko Gipuzkoako idazkari nagusiak.

■ «Eusko Jaurilaritza da Europako Batasunean alderdi antidemokratiko batean oinarritzen den makarra», dio Carlos Iturgaitzek, EAEko Alderdi Popularreko buruzagiak.

Astero Euskaraz Bizitzeko

KONPROMISOAREN KOLOREAK DITUGU

(Eragutzen gaituzu?)

ARGIA jaso nahi dut astero

HARPIDETZA SARIAK (BEZa barne): Hego Euskal Herria: 15.000 pta • Ipar Euskal Herria: 717 libera • Espainia: 15.000 pta • Beste Atzerriak: 19.300 pta • Airez: 30.235

Markatu x batez zure aukera:

☐ Hilabetez dohainik jaso nahi dut ARGIA berria ezagutzeko
☐ Urte osoko harpidetza egin nahi dut. (CD bat opari jasoko duzu)

Izena:.....1. deitura:2. deitura:
N.A.F./N.I.F.:Helbidea:
Posta kodea:Herria:Herrialdea:Tel./Faxa:

SOILIK URTE OSOKO HARPIDETZA ESKATU DUENAK BETETZEKO:

Ordainketa mota (markatu x batez):

Bankuz Transferentziaz ARGIAren kontura

(Bankuz ordaintzekoak betetzeko soilik)

Banku edo aurrezki kutxa: Titularra:
 Titularraren telefonoa Titularraren helbidea:

Entitatea

Sukurtsala ☐☐☐☐

K.D. ☐ ☐[illegible]

DATA:

SINADURA:

Harpidetza-orri hau bete eta bidali helbide honetara:

RGIA, Harpidetza Saila: Zirkuitu Ibilbidea, 15. pabil. 20160 Lasarte-Oria (Gipuzkoa) • Tel.: 943 37 15 45 • FAXA: 943 36 10 48 • posta-e: harpide@argia.com • www.argia.com

M E R T X E C O L I N A

Ibarretxe lehendakariak EHrekin legeitzaldi ituna egiteko «oinarri sendoak» daudela adierazi zuen egunean bildu ginen Mertxe Colinarekin. Lizarra-Garazi adierazpena Iruñean, Bilbon eta Bruselan aurkeztua da. Orain, Iparraldean egoki aurkezteko ari da ABko kidea.

“MADRILEK AGINDU? NAGO PARISEK EZ OTE DUEN AGINTZEN!”

Lizarra-Garazi frontistatzat joa izan da. Zazpi hilabetotan epitetu hori deuseztatzeko eta akordio irekia dela adierazteko zer egin duzue segimendu-batzordean ari zaretenek. Une larririk sentitu al duzu batzorde honetan?

Ahalegin handiak egin ditugu frontismo akusioa deusezteko, baita akordioa indar politiko guztietara hurbiltzeko ere. Kontuan hartu behar da gainera, hainbatetan eraso bortitzak izan ditugula akordioaren aurka. Asteaz behin biltzen gara, eta barrutik nik ez dut sentitu larritasunik edo aitzina egiteko zalantzarik. Etenik ez dut ikusi, eztabaida anitz bai, bakoitzak bere ikusmoldeak mahairatzen baititu.

■ Lizarra-Garazik legitimazioaren baitaila irabazi behar omen du gizartearen aurrean. Garazin aurkeztu zenean, bertako bizilagunak erabat harritu bide ziren. Ez zutela hura ulertzen erran zidan militante abertzale batek.

Funtsean, ez ote da gauza bera pasa, akordio bera Lizarra herrian aurkeztu zenean? Han ere sorpresa izan zen. ‘Hauek zertarako etortzen dira hona?’ pentsatuko zuen askok. Bistan denez, Iparraldea berezia da, eta bat-batean ez dira gauzak aldatuko. Akordioa abiatu zenetik gauzak oso fite doaz, zurrumbilo batean sartuta gaude. Abiadura honek badiu alde onak, eta beste ez hain onak. Aipatutako militante hori, beharbada, kezkatuta zegoen, askotan militanteak berek sentitzen baitute Hegoaldetik gauzak oso azkar etortzen direla, batzutan inposatuak bezala, haien lan erritmoarekin ezin lotuz.

■ Azaldu al zaio Iparraldeko herritar xumeari Lizarra-Garazi akordioa xeheki. Ez al zaizu iruditzen mereziko lu-

ALBERTO ELOSEGI

■ «Lizarra-Garaziko foro txikiak sorraraztea ongi legoke, baina goazen emeki».

ALBERTO ELOSEGI

■ «Iparraldeko egoera soziopolitikoak ez da berehalakoan aldatuko».

keela adierazpena xehekiago azaltzeak Iparraldean?

Ez oraindik, baina prestatzen ari gara aurkezpen hori. Garazin aurkeztu zen lehen aldikotz, eta azkar aurkeztu ere halabeharrez. Uneon, Hegoaldetik datozen norabideak aztertzen ari gara, eta hemengo gizarteari nola helarazi ondo landu nahi dugu. Triptiko bat egina da, eta laster aterako da. Hegoaldean euskaraz eta gaztelaniaz izanen da, eta hemen euskaraz eta frantsesez, baina ez da itzulpen soila izanen; hemengo errealtaterak egokituak baizik. Lizarra-Garazi foro txikiak sorraraztea ongi legoke Iparraldean, baina emeki-emeki joan beharra daukagu.

■ Zuk errana da «Egunkaria»n: «Egun ez da deus egiten Iparraldeko iritzirik gabe». Zuen iritzia kentzun bai, baina kontatu bai ote?

Izenburu hori bere horretan irakurria ez da erabat egia, jakina. Haatik, egun egiten ditugun bilkuretan ABren erabakiak oso kontuan hartzen dira, estimatzen dira. Gure gauza batzuek aurrera egiten dute, eta beste batzuk atzera geratzen dira. Guk beste errealtate bat bizi dugu, egia da. Errealtate orokor bi daude Euskal Herrian, ezberdinak, alta, Lizarra-Garazi

akordioaren markoak errealtate biak hurbiltzen lagundu du. Hego eta Iparraren artean ezberdintasunak badaude, eta abertza-

“Lizarra-Garazi akordioaren markoak Hegoaldea eta Iparraldea hurbiltzen laguntzen du”

le beren artean gainera.

■ Azalpen hauen artean non kokatzen duzue ABkook frantses Gobernuak. Zein

MILITANTISMOAREN EMARIA

Lekeition sortu zen 1953ko azaroaren 21ean. Bederatzi urterekin etorri zen Lapurdira. Espainiako Gerra zibilean erbesteratu zen osaba bat babestu eta laguntzera etorri baitziren bere gurasoak. Elbarriekin dihardu lanean monitore gisa. Ezkondua. Euskal militantea. Abertzaleen Batasunaren eleduna izan ondoren, ABko ordezkaria da Lizarra-Garazi adierazpenaren segimendu batzordean Richard Irazustarekin batera.

toki hartuko luke honek gatazka gainditzea xede duen akordio honetan?

Herriaren aurrean nahi dugu azaldu, bi motako inplikazioak dituela frantses estatuak: batetik, errefuxiatuen errepresioa gauzatzeko kolaboratzaile izan zela, GAL aferan alegia. Madrilen eskutik ibili baitzen, hots, euskal arazoan eskusartze zuzena dauka. Bestetik, estatu gisa gure herriari ezagutu behar dizkion askatasunak aitortuz eskatzen dugu. Euskararen ofizialtasuna eta Euskal Departamendua frantses Estatuari gauzatzea dagokio.

■ «Madrili eta Parisi begiratu gabe, abertzaleok Euskal Herria eraikitzen eta euskal herritar gisara bizitzen hasi behar dugula» dio HBk Hegoaldean. Zuek berriz, orain gutxi, suprefetarekin hitz egiten saiatu zarete eta atea itxita aurkitu duzue.

Bai, hala da, Parisko atea itxita daude. Suprefektura aitzinean ginen, eta frantses kazetari batek galdetu zidan: «Avec Madrid difficile, avec Paris impossible?» Nik berriz erantzun nion: «Impossible ce n'est pas français». Batzuk diote Madrilek agintzen duela, baina, zenbaitean, nago ez ote den alderantziz.

■ Lizarra-Garazira itzuliz, zein neurrian sortu zen akordioa Ajuria Eneko mahaiaren kontrapuntuan, zure iritzirako?

Nik akordioa kontrapuntu edo trapezio bezala ikusten dut. Metaforikoki hitz eginez, Lizarra-Garazi koadro baten markoa da. Markoa da herria. Printzipioz, demokratikoki hitza eman behar zaio herri honi. Jakina, marko honetan kolore guztietako piezak sartzen dira, puzzlea osatuko duen kolore eta forma guztietako piezak. Pieza bakoitza proiektu bat da. Ezker-eskuin edota goian-behean lekua duena. Jakina, marko horren barruan sartzeko eta puzzlea muntatzeko, bakoitzak beharko du hemendik edo handik zerbait kendu edo zerbait jarri puzzlea osatzeko. Behin puzzlea gauzatzen denean, kola edo itsasgarria beharko da. Itsasgarri hori herria da. Eta areago, koadroa edo

puzlea osatua denean, pareta txuri batean jarri behar da. Hori litzateke bakea.

■ Bake prozesua hasia da zure ustez?

Oraindik ez. Urtetan nork bere haritik tiratu du, eta mataza gero eta gehiago korapilatu eta tinkoagoa egin da. Orain gako-rratz lana egin behar dugu, atzera begiratu gabe, ea nork tiratu duen gehiago, bestela mataza —gatazka— ez da sekula lasatuko. Pazientzia beraz.

■ Eginbide horretan, demagun mahai komun bat sortzen dela Hegoaldean. Parisko gobernuaren jarrera ikusita, oraingo kanpo legoke. ABk lekurik izango ote luke mahai horretan?

Ez, ez dut uste. AB ez da Ibarretxek deitua izanen. Ez gaude horretan oraindik.

■ EHk lurraldetasuna jarriko luke mahai gainean seguraski. Iparraldeko izan gabe mintza daiteke Iparraldea?

Ez. Orain arte, batzutan, Iparraldeko gure bozeramailea HB izan da Hegoaldean. Lizarra-Garazi akordia dagoenetik, gero eta gehiago hori bereizten ari da. Iparraldean EA eta EAJk gero eta izaera propioa-goa dute ere. Akordioaren ondorioz, Iparraldea gero eta hurbilago ikusten da Hegoaldetik eta indar abertzaleen aldetik. Gure presentzia ontzat hartzen dute, eta konbentzituak dira gure ahots propioa gauzatuz joan behar dugula. Baina ez gaude neurri berean, ez gaude egoera berean. Abertzaletasunak lan asko egin behar du hemen.

■ Bilbon egin duzuen azkeneko aurkezpenean, Richard Irazusta zure kidea frantsesez aritu zen. Arrazoi berezirik?

Bestaldean bi hizkuntzetan egiten dira ekitaldiak eta hemen ere berdin egin behar dugu, bai frantsesez bai euskaraz.

■ Bai, baina kasu horretan frantsesa berezko ez duen esparru batean aditza- ra eman zenuten. Zergatik?

Frantsesez mintzatuz, mezu hartzailea hemengo errealitateaz jabetu dadila nahi dugu.

■ Erromantizismo garaia atzean utzi- rik, errealistagoak izan behar dugu naski?

Bai. Hala da. Bi hizkuntza erabiltzen ditugu hemen eta beste bi han, orotara hiru. Euskaldunok hiru hizkuntza erabiltzen ditugu. Hori errealitate bat da eta, Hegoaldean euskara gero eta azkarragoa izaki, es-

painola azkarra da. Iparraldean, esan gabe doa, frantsesa oso barneratua dago gure eguneroko bizitzan.

■ Lizarra-Garaziko akordioa Iparraldean urte bat lehenago etorri izan balitz...

Ez dugu atzera begira bizi behar. Berandu edo ez, akordioak Iparraldeko AB, EA eta EAJ biltzea ekarri du. Pentsatzen dut harremanak pixkana sendotuko direla. Denok ohartu gara, urte bat lehenago izan balitz agian hautetsi abertzale bat izanen genukeela Bordelen. Etorriko dira beste aukera batzuk. Helburuak finkatzeko lanean aritu behar dugu.

■ Artean, Iparraldean abertzaleen helburuak lortzeko aski indarririk bai?

Departamendua pauso bat da, etapa bat. Euskal Departamendu eskaera gauzatu daiteke. Azkeneko manifestazioan 6.000 lagun bildu ginen, eta ez geunden abertzaleak bakarrik. Hori oso inportantea da. Agian aurten berean izanen da beste manifestazio bat, eta ezetza izanen dugu frantses Gobernutik berriz ere. Baina, hori ere lorpen bat da. Orain arte ez genuen ezta ezetza jasotzen ere.

■ Ipar Euskal Herrian berezko instituziorik ez. Lurralde Eskema dago ordea. Aldeak alde, berau EAEko estatutuarekin konparatzen dut. Bere balioa ukatu gabe, abertzaleak zatitzeko lanabesa izan daitekeela. Zer dioz?

Nik uste dut beti ere abiadura kontua dela. Dena Lurralde Eskemari ematen zaion markoaren arabera dago. Hor ari diren abertzaleen lana kontuan hartu behar da. Bere garapenari begira, esperientzia horren babesle ere izan behar dugu, tresna bat izaten ahal da, laguntzen ahal du Iparraldea garatzen edo herri honen bidea desbideratzen. Tentuz ibili behar da, tresna erabiltzen ikasi ere.

■ Azkenik, EHk Gasteizko Gobernuarekin legealdirako akordio ia lortua duela adierazi dute Ibarretxe eta Otegik. Zein balorazio egiten duzu Iparraldetik?

Akordioaren edukiera ez dut ezagutzen, eta beraz, ez dut deus esaten ahal. Nik pauso natural bat bezala jotzen dut. Kontradikziorik ez dut ikusten behintzat ●

◆ MIKEL ASURMENDI

ITZULPEN ZERBITZUA
eskura
SERVICIO DE TRADUCCION

JOSÉ ARANA, 15 BEHEGAINA
20001 DONOSTIA

TELEFONOA: 943 29 18 30

FAXA: 943 27 58 69

eskura@bezeroak.euskaltel.es

Itzulpenak

Testu zuzenketak

Interpretaritzak

Bezereen beharretara egokituz,

Ingelesa
Frantsesa
Alemaniera
Italiera
Katalana
Portuguesa
Galegoa...

bizkuntzetarako itzulpenak ere
eskaintzen ditugu.

1985EAN SORTUA

BI BILIOI PEZETATIK GORA

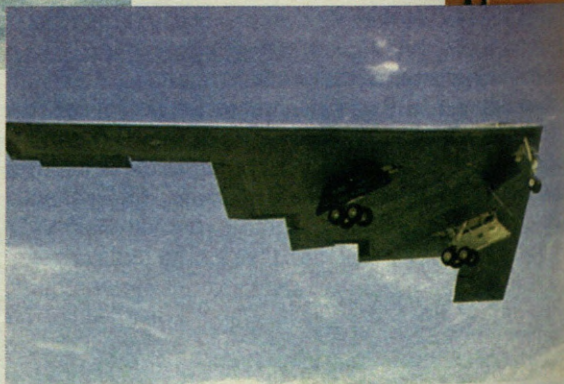
Giza-galera ikaragarriez gainera, NATOk Serbiaren kontra abiatutako gerran bi bilioi pezeta baino gehiago xahutu dira hilabete batean. Bilioi erditik gora bertan erabili den armamentu militarri dagokio. Mauka aparta armamentu enpresentzat, beren akzioek burtsan igoera izugarria izateaz gain, gerrari buruz telebistak egiten duen dohaineko publizitateak arma amerikarrak beste lurraldeetara are gehiago esportatzea eragiten baitu.

NATOk Serbiaren aurka abiatutako gerra lotsagarriak pertsona ugariaren heriotza eragin du, milaka familia deseginik, milaka errefuxiatu, herri suntsitu, eraikuntza publiko eta militar txikitu. Benetan bel-durgarria da, eta garrantzitsuena izanik ere, ezinezkoa gertatzen da ikuspegi ekonomikotik giza-galera neurtzea. Gu, gerra honek dagoeneko eragin duen kostu ekonomikoaren ahalik eta laburpen hurbilena egiten saiatuko gara. Kostu ekonomikoaz hitz egitean, erabiltzen ari diren arma eta materialak ezezik, gerrako biktimei laguntzeko beharko den laguntza hartuko dugu kontuan. Gure gizartea eta zibilizazioa lotsarazteko, gerra batek eragiten duen negozioa nabarmendu nahi dugu.

Laburbilduz, esan genezake, Jugoslaviaren aurkako NATOren gerra, hilabete bakar batean, gutxi gorabehera bi bilioi eta erdiko kostura hurbil daitekeela, eta horie-

■ NATOk gerra-material aurreratuena darabil Serbian. «Apatxe»ak (ezkerrean) eta B-2 «ikustezinak» (behean), esaterako.

tatik bilioi erdi bat baino dezentez gehiago arma edo gastu militarren «kontsumoari» dagokiola. Beraz, egunean 20.000 milioi pezeta baino gehiago xahutu da gastu militarretan. Gainerako kopurua giza-laguntzari dagokio.

INDUSTRIA MILITARRA GORANTZA. Atlantikoaren alde bietako armen enpresek mauka ederra dute Jugoslaviaren aurka NATOk abiatutako gerrarekin. Nazioarte mailako inbertitzaileek urteko pagotxa izan dute eta izaten jarraitzen dute. Armamentuzko enpresen akzioek —berezi misil, urpekuntzi eta tankeei dagokiez— gora egin dute gerra hasi ondorengo hilabetean. Inbertitzaile horiek dira igoera horren errudun, akzio horien erosketari ekin baitiote. Negozioa primeran ari zaie

ateratzen. Enpresek beren stockak gutxiu ditzakete, baita euskal sektore pribatuak ere, une honetan industria militarra, «gerra hotz» egoerak edota gerra-gatazka eskasiak eraginda, motel baitzebilen.

Nahiz eta Ipar Amerikako arma fabrikatzaileek egungo gerra egoerari garrantzia kendu nahi dioten eta errentagarri gertatzeko gerrak asko luzatu beharko lukeela esan, egia esan, sektore horretako hainbat enpresaren akzioak goruntz doaz Wall Streeteko Burtsan. Kruzeroko misilak egi-

AHUTU DITUZTE HIL BATEAN

ten dituen Raytheon-en kotizazioak, gerraren lehen egunetik laugarren astera, % 11,6 egin zuen gora. Urpekuntziak eta tankeak egiten dituen General Dynamics-en balioak ere gora egin du krisia hasi zenetik (% 13).

Misilek, airetiko erasoek, hegazkinen galerek, laguntzarako tropek eta giza laguntzarako ekintzek, orain arte, 156.425 milioi pezetako gastua eragin diete NATOko aliatuei. Hori zen apirilaren 9an «The Guardian» egunkari britainiarrak egiten zuen kalkulua, gerrako 17. egunean. Hilabete igaro ondoren, kopuru hori

500.000 milioi pezetatik gorakoa da. Kruzeroko misil bakoitzak 163 milioi pezeta balio du. F-117A hegazkin ikustezin bakoitzak 7.425 milioi pezeta balio du. Gerra hasi eta bi astera horietako bat galdu zen. Laser bidez gidatzen diren lehergailu bakoitzak 17 milioi pezeta balio du, tankeen aurkako misil bakoitzak 16 milioi pezeta. Munizioak eta hegazkinen hegan egiteko behar duten erregaiak, egun bakoitzeko, 1.650 milioi pezetako kostua du.

B-2 superhegazkin ikustezinek 2 milioi pezeta inguru gastatzen dute hegaldiaren ordu bakoitzeko, eta horietako 400.000 pezeta inguru errekinetan. Erasoaren lehen 30 orduetan bakarrik, bi B-2k 100 milioi pezeta inguruko kostua izan dute. Eta, dagoeneko, 200 orduetik gora egin dituzte. Tornado hegazkinak 6.400 milioi pezeta balio dute eta orduko 4 milioi pezeta gastatzen dute. Harrier bakoitzak 4.320 milioi

■ Armen esportazioa gora, telebistari esker

Amerikako industria militarra pozarren dabil, azken urteetako gastu militarren murrizketaren ondoren, bai baitirudi Etxe Zuria eta Kongresua ados daudela defentsa nazionalari aurrekontuaren batez besteko handiago bat ematearekin. Gauzak ondo bidean, Defentsa Departamentuaren kontratu berri gehiago espero dute. «Gure sektorearen aurreikuspenak nabarmen handitu dira, gaur egun Washingtonen gure indar armatuak sendotzeari buruz dagoen eztabaidaren ondorioz», adierazi du Industria Aeroespazialen Elkarteak Alexis Allenek. Bere ustez, Jugoslaviaren aurkako gerrak «luzaroan jarraitzen badu, izakian eskuratu beharko dira berriro —hau da, misil gehiago, hegazkin gehiago, lehergailu gehiago...— eta hori onuragarria litzateke guretzat».

Sektoreko bozeramaile berak dioenez, gainera, Jugoslaviaren aurkako

gerran erabiltzen den armamentuaz telebistaren bidez mundu guztira iristen den dohaineko publizitate iraunkorrari esker, kanporako salmenten gorakada etor daiteke. 15 bilioi pezetako kostua izan zuen 1991ko Golko gerraren ondoren, EEBBetako defentsa industriak atzerriko herrialdeen eskari zaparrada ikaragarria izan zuen. Nolanahi ere, Jugoslaviaren aurkako erasoaren ondoren ez dute uste hainbestearainokoa izango denik. EEBBetako defentsa industrian hirugarren den Lockheed Martin enpresako bozeramailea ere bat dator uste horrekin: «Zeharkako eragin bat egon daiteke, baina ez dut uste inork pentsa dezakeenik Golko gerraren ondorengo egoera berriro eman daitekeenik». Atzerriko herrialdeak dira industria honen merkaturik errentagarriena egun. Iaz sektoreak bere historiako superavit komertzialik handiena izan zuen, 41.000 milioi dolarrekoa ●

GERRAREN KOSTUA

Bakea mantentzeko Nazio Batuen operazioak

Milioi pezetatan	Operazioen hasiera	1997-98 arteko kostua	1998-99ko aurrekontua
Tregua ikuskatzeko antolamendua (Ekialde Hurbila)	1946	79.800	4.050
Indar armatuak Zipren	1964	139.200	6.750
Behaketa indarren atzeraegitea (Israel)	1974	107.400	5.250
Indar armatuak Libanon	1978	423.900	21.450
Behaketa eginkizuna Irak-Kuwaiten	1991	62.250	7.800
Eginkizuna Bosnia-Herzegovinan	1995	46.200	28.500
Behaketa eginkizuna Angolan	1997	20.250	6.900
Eginkizuna Afrika Erdiko Errepublikan	1996	3.450	4.350

XX. mendeko gerren kostua

Bigarren Mundu Gerra	576.000 bilioi pezeta*
Lehen Mundu Gerra	320 bilioi pezeta
Vietnam	104 bilioi pezeta
Koreako Gerra	49 bilioi pezeta
Iran-Irak	21,6 bilioi pezeta
Afganistan	16,8 bilioi pezeta
Golkoko Gerra	14,6 bilioi pezeta
Yom Kippur	3 bilioi pezeta
Suez	1,8 bilioi pezeta
Malvinak	720.000 milioi pezeta
Sei eguneko Gerra**	432.000 milioi pezeta

Azken urteetako gerra zibilen kostua

Turkia-Kurdistan	2,3 bilioi pezeta
Kroazia	1 bilioi pezeta
Txetxenia***	547.200 milioi pezeta
Bosnia	480.000 milioi pezeta
Georgia	115.200 milioi pezeta
Moldavia	30.400 milioi pezeta
Albaniako matxinada	5.440 milioi pezeta

*Kostua Alemania, Austria, Hungaria, Frantzia, Errusia, Britainia Handia eta Italiarentzat.

**Ekialde Hurbila

***Kostua Errusiarentzat

Iturria: Britainia Handiko Defentsa Ministerioa, Lehman Brothers Ikerketa Estrategikoen Institutua.

pezeta balio du eta 4 milioi pezeta gastatzen du orduko. Urpekuntzi nuklear bakoitzak 120.000 milioi pezeta balio du. «Apatxe» helikoptero bakoitzak 2.160 milioi peze-

tako balioa du, Fragata bakoitzak 48.000 milioi pezetakoa. Awacs E3 A hegazkinak 12 milioi pezeta kontsumitzen dute orduko. Aireko zisterna hegazkinak orduko

4 milioi pezeta gatatzen dituzte. Gerran dabilzan NATOko soldaduek hilean 2.160 milioi pezetako gastua eragiten dute; aliatuek Macedonian dituzten 12.000 pertsonen beste 7.500 milioi pezetako gastua.

Nolanahi ere, gastu militarrek gorabehera guztiaren zati bat besterik ez dira. Elitadura arloko laguntzarako Nazio Batuen Programak adierazitakoaren arabera, Balkanetako 650.000 errefuxiaturik hiru hilabetez jaten emateko 36.000 milioi pezeta behar dira. Hori, garraioa, babesguneak eta osasun laguntza kontuan izan gabe. Eta gero, berriro beren herrira itzuli beharra etorriko da. Lehman Brothers izeneko EEBBetako inbertsioetarako bankuaren azterketa batek kalkulatu duenaren arabera, pertsonen laguntzeko gastuak bi bilioi pezetara ingurukoak (1,8 bilioi pezetakoak) izan daitezke, hori, gerrak hilabete iraun izan balu. Hilabete hori eta gehiago igaro da dagoeneko. Kostu hori bi gastu iturri batuz sortzen da: batetik, bizilekuz aldatu diren bi milioi kosovar ingururi kokagune berri bat ematek —lau pertsonako familia bati kokagune berri bat eskaintzeak hiru

milioi pezetara inguruko gastua eragiten duela kalkulatu dute— eta, bestetik, gutxienez urtebetean eman beharko zaien laguntza —milioi bat pezetara—.

Ipar Amerikako bankuko ekonomilariak onartzen dute kalkulu horietan hainbat gorabehera ez direla kontuan hartzen. Eta era honetako galderak egiten dituzte: «*No-lako kostua izango dute errepideak, erakuntza publikoak edo telekomunikazio ekipamenduak berritzeak? Nola finantzatu dira berreraikuntza programak? Garbi dago Kosovori lagundu beharko diogula, baina Serbia ere ezingo dugu ahaztu. Gainera —diote— ez dugu kontuan hartu lurrez esku hartzearen aukera. Irakeko gerran lurreko tropen esku hartzeak 3,7 eta 4,5 bilioi pezetara arteko gastua eragin zuen, sei hilabete eta urtebete arteko epealdian...*».

Azkenik, bake akordio bat sinatzeak ere bere gastua ekarriko luke. EEBBen planaren arabera, horrek NATOko 4.000 pertsona inguru Kosovora bidaltzea ekarriko luke, eta honek urtean 330.000 milioi pezetara inguruko gastua eragingo luke.

NOLA BANATU GASTUAK. Aurrez aipatutako gastu horiek banatzeko arau garbirik ez dago. Adibide gisa 1991ko Golkoko Gerra jar dezakegu. Bertako gastuen (15 bilioi pezetara) % 60 EEBBek hartu zuten bere gain, baina militarrei esku hartu ez zuten herrialdeek, Kuwait, Saudi Arabia, Alemania eta Japoniak esaterako, gastu horren % 90ean kolaboratu zuten. Gainerakoa, esku hartu zuten herrialdeen gain geratu zen, Espainia eta Erresuma Batuen gain esaterako.

Nazioarte mailako behatzaileek dioteenez, antzeko zerbait gerta daiteke gatazka honetan ere, hau da, EEBBek esku hartzearen zati nagusia finantzatzea eta gainerako herrialdeek zati proportzional bat ordaintzea. Baina kontuen garbitasuna ez dago batere argi. Zenbat jaurtigai botatzen diren jakitea zaila baldin bada, pertsonen dagokien kostua guztiz neurtezina da. Hala eta guztiz ere, izen handiko «Financial Times» ekonomi egunkariak dioenez, gerraren gastuari erraz egiten diote aurre partaide diren herrialdeek ●

◆ DANIEL UDALAITZ

■ Gu, «lehergailuok», negozio handi bat gara

Jugoslavian erortzen ari diren lehergailuek, lehertu eta jendea hiltzeaz gainera, hitz egiterik balute, aitortuko al lukete egia?

- Bonba andereok, Ongiaren tresna hilgarriak al zarete?

- Errespetu gehiago jaun hori. Gu negozio handi bat gara.

Honela amaitzen zen Eduardo Galeano ospe handiko idazle uruguaiarrak apirilaren 18an Madrilera egunkari batean, «Lehergailuen aitortpena» izenburupean, argitaratu zuen artikulu luzea. Galeanok zioen «gerra hau, gerra guztiak bezalaxe, armen erakustaldia eta salmenta bultzatzeko erakusleho erraldoia bihurtu da. F-117k jarraitzen du hegazkinen arteko izar nagusia izaten, bere ibilaldi suntsitzaileari 1989 amaieran, panamarrak hilez, ekin ziolarik. Estropezu bat edozeinek egiten du bere bizitzan, eta publizitate lan guztiak ez dira arrakastatsu gertatzen: hegazkin horietako bat, ustez ikustezina, ikusi eta eraitzia gertatu zen. Gorabehera horrek 45 milioi dolarreko kostua izan zuen iparramerikar zergapekoentzat, barruan

zeramatzan armen balioa kontuan hartu gabe. Gerra honek, gerra guztiek bezala, gastu militarrek bidezkoetako balio du. Mendebaldeko indar nagusi guztiek, kolkoa bete arma, bezeroak eta etsaiak behar dituzte».

«Urte hasieran, Iraken aurkako bigarren gerra amaitu zenean —gainera-

tzen du—, Pentagonoko generalek zera ohartarazi zuten: 'Misilen stocka murrizten ari da'. Bat batean, Clinton lehendakariak gerrako aurrekontua 12.000 milioi dolarretan handituko zuela iragarri zuen. Horrek aurrekontu federalaren %15 esan nahi du, eta, zergatik

jakin gabe, Defentsarako Aurrekontua izena darama. Clinton milioi eta erdi soldadu duen nazio bateko lehendakari da, zergatik jakin gabe hiltzeko prest dauden soldaduak, hain zuten ere».

Idazle uruguaiarrak dio, gainera, «Kongresu iparramerikarrak (armen) inkorporazio berriak onar ditzan, Lockheed Corporationek eta beste heriotzaren industrien legezko eskupekoekin koipeztatzen dituzte legegileak. Duela gutxi, eskandalu handi bat gertatu zen Britainia Handian. Jakitera eman zen unibertsitate ospetsuenek, karitatezko institutu errukiorrenek eta eritetxe nagusiek beren langileen pentsio fondoak armen industrian inbertitzen zituztela. Arduradunek adierazi zuten, beraiek etekin handiena ematen zieten enpresetan inbertitzen zuten, eta horiek armen industriako enpresak dira. Glasgowko Unibertsitateko bozeramaile batek hitzez hitz esan zuen: 'Ez dugu moralaren araberako bereizketarik egiten. Gure arduraren inbertsioak errentagarriak izatea da, ez etikoak izatea'». Galeanok hasierako esaldiarekin amaitzen du artikulua ●

Euskal Herria arma ekoizle eta esportatzaile pribatu garrantzitsua izan da. Egiazko bezain lotsagarri, munduan zehar herri eta pertsona asko deuseztu izana lepora zekioken hainbat euskal enpresari. Azken urteetan esparru zibilerantz bideratu dute euren ekoizpena.

EUSKAL INDUSTRIA MILITARRAK GERRA ASKO HORNITU DITU

Azken urteotako nazioarteko egoera politikoa dela-eta, aldaketa nabarmena gertatu da armak eta munizioa egiten dituzten mundu osoko enpresetan, baita Euskal Herrikoetan ere. Azken hamarkada arte, Euskal Herria arma ekoizle eta esportatzaile pribatu garrantzitsua izan da. Hego Euskal Herriak biltzen zuen Espainiako gerra material sektore osoko zati nagusia, eta gehienbat mortairuak, jaurtigaiak, munizioa eta arma motzak ekoizten ziren. Tamalez, Hego Euskal Herrian egindako arma asko munduan zehar gertatutako hainbat gatazkatan erabili izan da, gehienbat hirugarren mundukoetan. Egiazko bezain lotsagarri, Txile, Argentina, Paraguai, Maroko, Iran, Irak, Turkia eta Hego Afrikan herri eta pertsona asko deuseztu izana lepora zekioken hainbat euskal enpresari.

1986an, Espainiako industria militarren momentu ezin hobean, 250.000 milioi pezetako balioa zuten armak esportatu ziren, zeinetatik 150.000 milioi Hego Euskal Herrian egindakoenak liratekeen. Urte horretan bertan, euskal industria militar pribatuak 20.000 milioi pezetako etekinak izan zituen. Urte horretan Espainia zortzigarren postuan zen hirugarren mundurako arma esportatzaileen artean. Mundu osoko arma ekoizleek lau bilioi pezetako etekinak izan zituzten 1986an.

Hain zuzen ere, azken asteotan, Amnesty International eta Bar tzelonako Unibertsitateko Unesco Katedrak Espainiak arma salmenta areagotu duela salatu dute;

hauen esanetan, bostgarren postuan legoke orain, EEBB, Errusia, Erresuma Batua eta Frantziaren atzetik. Era berean, erosle nagusiak giza eskubideak bortxatzen dituzten herrialdeak direla adierazi dute, Turkia kasu. Espainiagandik independente diren erakundeok Turkiari 240.000 milioi pezeta balio izan duen armamendua saldu zaiola ziurtatzen dute, Ekonomia Ministerioak

■ 1986an 20.000 milioi pezetako etekinak izan zituen euskal industria militarrek.

97.000 milioi izan direla esan arren.

Azken urteotan gauzak aldatu egin dira, batez ere euskal arma industrian. Gerrarik ezak —Jugoslaviakoa bezalakoak salbu— enpresa asko bere ekoizpena esparru zibilerantz dibertsifikatzera behartu ditu, hori egin ezean itxi egin beharko bailukete. Bada Euskal Herrian egoera horren adibide

■ Industria militarrekin zerikusia zuten Espainiako 25 enpresetatik 11 Hegoaldekoak ziren 80ko hamarkadan

garbirik ere.

Izan ere, Euskal Herrian industria militar pribatuak arrakasta izan du, eta munduko gerra askotarako armak bertotik irten izan dira. Mundu osoan ospea izan du euskal arma industria horrek. Azken urteotako aldaketa nabarmena —gerra gutxiago dau dela, alegia— Markinako Esperanza y Compañía (ECIA) enpresak islatzen du.

Esperanza y Compañía 1925ean sortu zuten Gernikan, Deriora pasa zen gero, eta azkenik Markinara. Enpresa honen kapitalaren zati handiena garai hartako Banco Vizcayaren esku zegoen, eta bere sektoreko munduko enpresa garrantzitsuenekin lehiatu du (frantsesak, israelarrak, iparramerikarrak, japoniarrak) mortairu eta kalibre guztietako munizio ekoizpenean. Iran, Irak, Japonia, Hego Afrika, Estatu Batuak, Maroko, Txile eta abarrentzat lan egin izan du enpresa bizkaitar honek. 80ko hamarkadan ECIAk urtero batez

beste 3.000 milioi pezetako balioa zuen armamentua saltzen zuen. 1987-1988 urteetan hasi zen, hain zuen, beherakada, gerrarik ezaren eskari murrizketak eraginda. Ekoizpena esparru zibilerantz dibertsifikatzen saiatu zen ECIA enpresa, baina ez zitzaion errentagarri suertatu eta 90eko hamarkadan betirako itxi behar izan zituen atearak.

■ Placencia de las Armas S.A., Andoainen duen lantegia.

80ko hamarkadan 25 ziren Espainian industria militarrekin zerikusia zuten enpresak, horietatik 11 Hego Euskal Herrikoak. Beraz, Esperanza y Compañías gain, baziren Hego Euskal Herrian Gamesa, Expal, Instalaza, Arrizabalaga Alberdi, Astra Unceta, Dicoso, Industrias Irus, Llama y Gabilondo, Olave Solozabal, Orbea, Placencia de las Armas S.A., Star, Bonifacio Echeverria.

Momentuotan euskal arma industria, oro har, birmoldaturiko hainbat enpresak osatzen du. Nolanahi ere, oraindik nazioarteko proiektu militar garrantzitsuetan parte hartzen dute hauetako batzuk, aeronautika proiektuetan batik bat. Garrantzitsuenak Sener, Industria de Turbo Propulsores, ITP (Bizkaian) eta Gamesa (Gasteizen) dira. Enpresa hauetako arduradunek ez dute oso gustuko bere produkzio militarraz mintzatzea, eta askotan gutxietsi egiten dute, edo besterik gabe ukatu. ITPko kontseilariorde Joaquín Coellok, alabaina, publikoki onartu zuen iaz bere enpresa «EFA programaren seme» dela. «Proiektu militarrek gure salmenten % 30 esan nahi dute», gaineratu zuen Coellok. 925 behargin dituen ITPk 2003. urterako 50.000 milioi pezetako fakturazioa lortzea espero du hegazkintza zibilaren eskutik: 178.000 milioi pezetako eskaria du eta datozen bost urteetarako aurreikusitako 48.000 milioi pezetako inbertsioa. ●

◆ DANIEL UDALAITZ

Hilabete eta erdi pasatu da ia NATOk Jugoslavia erasotzeari ekin zionetik. Amaierarako mugimenduak egon badaude, baina oraindik ezer garbirik ez. Euskal Herrian badugu haren berri zabalik baina erantzunik ez, ez beste batzuetan izan den modukorik behintzat.

BERTAKO ITZALEK EZKUTATZEN DUTE BALKANETAKOA

Duela hamarkada bat pasatxo Hego Euskal Herriak ezezkoa eman zion NATOri, Espainiak erakundean sartzeko erreferenduma egin zuenean, 1986an. Handik lau urtera, gizarteko sektore batzuk behintzat Golkoko Gerraren aurka atera ziren kalera, Estatu Batuek gidatutako nazioarteko koalizioak Iraken egindako erasoak salatuz. Berlingo Harresiaren erorketa eta Gerra Hotzaren amaieraren ondoren, EEBBek nazioarteko ordena berria errealitatean frogatzeko aukera zuten Iraken. Superpotentzia biak bloke berean zeuden, nahiz eta agintzen zuena estatubatuarra zen. Baina ordena berria estreinatzeaz gain, gerrarako teknika modernoak ere erabili ziren lehenbiziz. Estatu

Batuek aurrera eraman nahi izan zuten Galaxien Gerrari buruz zerbait gehiago ulertu zuen askok satelitea eta laserraren erabilera hilkorrek. Tresneria militarri buruzko propaganda orain bezain eraginkorra zen orduan.

Euskal Herriaren gizarte sektore aurrerakoi eta ezkertiarrek kalean ere erantzun zuten hiriburuetan egin ziren manifestazio desberdinekin, hitzaldiak han eta hemen... Ekialde Erdia eta bertako arazoak herritarrentzat zailagoak izan arren, gertuago dagoen Jugoslaviaren aurkako erasoak baino modu beroagoan bizi izan zen Golkoko Gerra, Irak «harriaren arora» itzularazi zuena, orduan James Baker EEBBeko Estatu Idazkariak iragarri bezala.

■ NATOren erasoek errefuxiatu kosovar-albaniarren ihesa areagotu dute.

Zer gertatu da? Erantzun ugari egon liteke eta gainera, gizarte sektore batzuk apurka esnatzen ari direla dirudi. Gasteizko Legebiltzarrean hilabete baino gehiago pasatu behar izan da gaia osoko bilkuran ofizialki aztertzeko, Nafarroako Legebiltzarrean aztertu ere ez da egin osoko bilkuran, eta kale mailan ere mobilizazioak urri eta berantiarrek izan dira. ETaren su-etenaren ondoren Euskal Herriak bizi duen egoera berezian egon daiteke hura ahaztuago izatearen arrazoi nagusieta-koa, hauteskunde gertutasuna ere bai... Eta, bestetik, Slobodan Milosevic buruzagi serbiarraren erregimenak azken hamar urteetan Balkanetan izandako jarrera basati eta panserbiarrak ere agian izan du eraginik euskal gizarte-ko herritarrengan.

Informazioa eta komunikazioari dagokienez, gaur egun komunikabideetan ere horrenbeste nabaritzen den globalizazioak badiu eraginik hemen ere: Tomahawk eta F-117 berdintsuak ikusten ditugu erasoan; Milosevic Saddam Hussein bezain gaiztoa da Bruse- lan, Madril, Marokon zein Michiganen; serbiarrek sarraskiak eta hilketak egiten dituztela entzuten dugu han eta hemen, NATOk, ordea, «kalte kolatera- lak» eragiten ditu; eta, azkenik, guztiok ditugu errefuxiatu kosovar-albaniarren irudi latzak begien aurrean, NATOren eraso- en arrazoi nagusia alegia, errefuxiatuak babestu beharra. Horra hor eraso atlantia- rren arrazoi nagusia: «laguntza humani- tarioa».

Milaka irudien bidez, guztioi sarrarazi digute beste herrialde bateko biz- tanleria bere agintari sarraskigi- leetatik defenditzeko eskubidea duela NATOk. Erakunde milita- rreko agintariengan ilustrazioaren oinardekotza gaur egun ere edoze- lakoa ez dela samur antzematen da. «Guz- tia herriarentzat baina herria barik» zahar hura bere osotasunean gauzatu da koso- var-albaniarren kasuan: eraso kosovar-al- baniarrak defendatzeko egiten da baina ez zaie beraiei beren etorkizunari buruz era- bakitzen uzten.

Baina gerraren gertutasunak —Euro- pan izateak— azkenean modu berezian eragiten du eta hori hemen ere nabaritzen da. Jarrerak eta iritziak era guztietakoak dira, eta euskal gizarteak bizi duen egoe-

raren metafora gisa erabili izan dira ser- biarrak eta kosovar-albaniarrak. PP eta PSOEko buruzagi askok serbiar naziona- lismoarekin konparatu dute euskal nazio- nalismoa; abertzaleek Belgrad eta Madri- leko nazionalisten arteko parekotasunak aieratu dituzte.

Euskal gizarteak ezetza eman zion NATOri baina bere agintariak beti egon izan dira NATOrekin, baita oraingo era-

tinari, saharar eta tibetarren kasuan era- kunde honek bere ebazpenak betearaztea ere ez baitu lortzen». «Deia»ren jarrera zorrotzagoa da NATOrekiko, ez editoria- len bidez baina bai Jose Luis Arriaga egunkariko nazioarteko aspaldiko ko- mentaristaren idazkietatik: «Ez da horren- beste kosovar-albaniarren oinarritzko es- kubideen defentsa, Balkanetako erregioa- ren etorkizuneko egoera baino».

Egunkari nagusienek, Correo Taldekoek, era guztietako iritziak atera badituzte ere, zalantzak agertu dituzte eraso- en eraginkor- tasunari buruz baina oro har ontzat eman- ez. Madeleine Albright EEBBetako Estatu Idazkaria Boris Ieltsinekin bildu ondoren, bien ar- teko bilera «errusiar lehendaka- riaren berba gehiegikeriaren on- doren» pentsatutakoa baino ho- beto atera zela zioen editorial ba- tean. Berbetan (Ieltsinek Hiruga- rren Mudu Gerrari egin zion erre- ferentzia) gehiegikeriak ikusten dituzte Comecosakoek, baina ez NATOren erasoetan, gehienez ere «akatsak».

Albisteen aldetik, dena den, ez dago ezberdintasun handirik batetik bes- tera eta gehienetan agentzien esana nugu- sitzen da. Besterik da albiste horien trata- menduan eta iritzietan. «Gara» eta «Eus- kaldunon Egunkaria»ren jarrera NATOren erasoaren aurkakoa da, Milosevicen erre- gimena salatuz eta Kosovoren autodeter- minazioaren aldekoa. Euskal Herritarrok eta Ezker Batuak ere gisa horretako mezua eraman zuten Eusko Legebiltzarrera. Ez- kerrean, dena den, iritzi desberdin sama- rrak agertu dira, agian autoges- tioaren Jugoslavia hark ezkerreko gizarte sektoretan utzi zuen aztar- na sendoagatik. Honen adibide ugari dago egunkarietan, adibidez «Gara»n Jose Antonio Egidok

—sasoi batean HBko nazioarteko ardura- duna—; Clinton eta Solanak egindako krimenengatik epaitu beharraz argudiatzen du, eta salaketan artean, honakoa: «UCK izeneko talde terrorista fazista sortzea, ar- matzea eta zuzentzea, inor bereizi gabe biolentzia hedatzeko, ezegonkortasuna sortu eta errepresioa erakartzeko, modu honetan gerra justifikatuz». Ikusten den legez, gerra honi buruzko iritziak ere era guztietakoak dira ●

◆ XABIER LETONA

■ NATOren erasoek Serbia ahuldu dezakeen edozeren aurka jotzen dute, batez ere azpiegituren aurka.

soan ere; Nafarroa zein Gasteizko gober- nuek, ez lehen ez orain, ez dute haren era- soen aurkako jarrerarik agertu, eta berdin- tsu alderdi nagusi gehienei dagokienez. Gasteizko Legebiltzarrean Joseba Arregi jeltzaleak sendo defendatu zuen NATOren izaera eta beharra. Hori bai, gauza bat da NATOrekin sartzea eta bestea kosovar-al- baniarrak bizi duten egoera, EAJk Aberri Egunaren agirian elkartasuna adierazten baitzuen «beren izaera gorde nahi izatea».

■ **Erasoa kosovar-albaniarrak defendatzeko egiten da baina beraiei erabakitzen utzi barik**

gatik erasotuak diren herrie- kin», esate ba- terako Kosovo eta Kurdistane- kin. Inaki Anasagasti diputatu jeltzaleak, aldiz, jarre- ra kritikoa agertu du NATOrekin eta NBE- rekin. Koffi Annan Madril- en egon zenean, Euskal Herriko prozesua «barne arazoa zela» esan zion Jose Maria Aznarri eta Anasagastik honako hausnarketa egiten zuen «Deia»ko iritzi artiku- lu batean: «Horrelako zorroz- tasunarekin, orain uler de- zaket NATOrentzat NBE ahuntza- ren gaurdiko ezturen gisakoa izatea, pales-

N O R M A L I Z A Z I O A

Aramaio Arabako ipar ekialdean dago, Bizkaia eta Gipuzkoarekin mugan. Aramaiok 1.390 biztanle ditu eta horietatik % 87 euskalduna da. Hala ere, euskararen erabilera gehitzeko asmotan herriko euskararen egoera ikusteko azterketa sakona egin da.

ARAMAIO: ARABAKO UHARTE EUSKALDUNA

Aramaio, Arabako udalerri euskaldunena da, jatorriz euskaldun gehien dituen eta etxe barruan euskara gehien darabilena. Gainera, UEMAn (Udalerri Euskaldunen Mankomunitatea) sartuta dagoen lurralde honetako udalerri bakarra ere bada. Bestalde, Aramaioko euskararen egoera berezia ulertu ahal izateko, administratiboki Arabaren barruan izan arren, Bizkaiko eta Gipuzkoako zonalde euskaldunekin duen harreman estua ere oso kontuan izan behar da.

Aramaion eta Arabako gainontzeko herri gehienetan euskarak oso egoera ezberdina bizi duela nahiko argi dute aramaiorrek. Udalak ere euskararen egoera oro har ona zela uste zuen, berau aztertu baino lehen ere. Hala ere, zenbait arlotan bereziki, euskararen erabilera indartzeko beharra somatu zuen. Xede horrekin, lehenik eta behin herrian euskarak duen egoera zein den aztertu beharra zegoela erabaki zen, ondorioz SIADECOrri azterketa soziolinguistiko bat egiteko eskatu zitzaion. Ikerketa lan honen helburu nagusia arabar he-

rriari euskara zein arlotan dagoen indartsu eta zeinetan ahul identifikatzea da, etorkizunean izan daitezkeen arazo, oztopo eta abarrak aurreikusi ahal izateko, eta hauen aurrean jarrera eta irtenbide egokiak eman ahal izateko.

Egindako azterketan herriko pertsona eta talde ezberdinetara jo da eta bide ezberdinak jorratu dituzte SIADECOrri ki-deek informazioa lortu asmoz: inkestak, erroldaren azterketa, telefono deiak, elkarrizketak eta abar.

EZAGUPENA. Egindako lan honen guztiaren ondorioz informazio asko lortu da aspektu ezberdinen inguruan, bai euskaldunen ikuspegitik eta baita erdaldunen ikuspegitik ere. Lortutako datuen arabera aramaiorren gehiengo zabal batek, % 87ak hain zuzen, euskaraz ongi hitzegtzen du. Gazteak eta nagusiak ia erabat euskaldunak dira eta erdaldunak 31-45 adin artekoak dira bereziki. Aipagarria da, gainera, azken urteetan erdaldunen multzoa murriztu egin dela.

Ikusten den bezala hizkuntzaren ezagupena oso altua da eta, hala ere, alfabetatutako kopurua ez dator datu hauekin bat, aramaior gutxiengo bat baita soilik euskaraz erraztasunez irakurri eta idazteko gai. Alfabetatuak bereziki gazteak dira eta adinean aurrera jo ahala alfabetatutako kopuruak behera egiten du nabarmen. Gainera, egindako galdetegietako erantzunen arabera oso alfabetatu gabeko euskaldunen artean gutxiak erakusten du alfabetatzeko interesa.

ERABILERA. Erabilerari dagokionez Aramaion euskara da nagusi, biztanlegoaren % 82 denbora gehiena euskaraz bizi da. Adierazgarria da, familian hizkuntzarekiko leialtasun maila ia erabatekoa izatea. Idatzizko erabilerari dagokionez ere idazki eta errotulo gehienak euskaraz daude edota euskarak du lehentasuna, nahiz eta zenbait

■ Aramaioko Udalak agindu du azterketa; Udalean bertan erabilera maila ona da.

Euskara sailaren babeslea:

OIARTZUN, UDALERRI EUSKALDUNA

Oiartzungo udala

Osasungintza, Justizia, Lan Mundua...
Hamaika urrats euskaraz eman beharrean.

UEMA

■ Zaharrenek eta gazteenek erabiltzen dute gehien euskara.

esparrutan hutsune nabarmenak egon.

Azterketa honetan berebiziko garrantzia ematen zaio Aramaion euskarak dituen indarguneak eta ahuleziak aipatzeari. Euskara osasuntsuen haurren eta zaharren artean dago, familian, auzoetan, elkarteetan eta irakaskuntza arautuan. Aramaioko erdigunea den Ibarako kaleetan eta udal zerbitzuetan ere euskara nagusi da. Lagunartean, komertzioan eta gazteen artean aldiz, hizkuntza ez dago hain indartsu. Egoera ahulena oster, tabernetan, lan munduan eta helduen arteko harremanetan dago.

AURRERA BEGIRA. Hasieran aipatu bezala, azterketa honen helburua indarguneak eta ahuleziak identifikatzeaz gain zenbait irizpide eta ildo nagusi proposatzea da. Txostenean Aramaion euskararen egoera hobetu ahal izateko zenbait proposamen egiten da. Lan bideak hiru sailetan proposatzen dira: motibazioa, ezagutza eta erabilera. Hiru alor hauetan gizarte talde ezberdinei eman beharreko erantzun zehatzak eta aukera posibleak aipatzen dira.

Txostena jadanik Udaletxean dago eta herriko talde eta lagun ezberdinei zabalitzeko bidean da, hemendik aurrera bertan proposaturikoak eguneroko praktikara eramatearen lana gelditzen da, hasieran jarritako helburu nagusia beteko baldin bada.

◆ ENERITZ GARRO

Arturok jakin nahiko luke...

■ Zer egin duzue «...eta kitto!» Eibarko astekariaren 10. urtemuga ospatzeko?

“Erronka berriei heltzeko garaia da”

Koldo Mitxelena

«...eta kitto!» Eibarko astekariko kidea.

Berezia da benetan 1999. urte hau «...eta kitto!» astekariendako. Gezurra badirudi ere, hamar urte igaro dira, 1988an Eibarko Udalaren Euskara Zerbitzuak herri aldizkaria sortzeko egindako lehenengo bileretatik. Izan ere, joan den abenduan bete genituen hamar urte hilabetekaria kalera-tzeari ekin zionetik. 1992an izan zen aldizkariaren lehenengo pausu erraldoia: udaleko euskara zerbitzuak sortu berri zen ...eta kitto! Euskara Elkarteari eman zion aldizkariaren gestio eta ardura. Hilabetekaria hamabostekari bihurtu zen. Orain bost urte eman zuen aldizkariak azkenengo urrats nagusia. 1995eko maiatzean astekari bihurtu zen. 20-24 orrialdetako aleak kaleratu ditugu eta gaurtik aurrera lau gehitu dizkiogu, beraz, 24/28 orrialde edukiko ditu. Erronka berriei aurre

egiteko momentua heldu da. Hor daude, besteak beste, aurkeztu berri dugun Web orrialdea. Baita Ermuko Drogeteniturrri aldizkariarekin hasi dugun elkarlana.

Hau guztia kontutan izanda, apirilaren

23a eta 30a bitartean hainbat ekitaldi izan dira Eibarraren. Web orrialdearen eta urteurrenaren aurkezpena apirilaren 16an egin genuen. 25ean, berriz, Kultur Errotaren barruan, Kezka Dantza Taldearen laguntzarekin, Juan Antonio Urbeltz ekarri genuen Eibarrera. 26 eta 28an bi mahinguru antolatu genituen, Portalea Kultur Etxeko Areto Nagusian. 29an, merezitako omenaldia egin genion Imanol Laspiur astekariko kolaboratzaile eta euskaltzain urgazle zenari.

Azkenengo urteetako lana nolabait goratu behar genuen, orain arteko lanak merezi du-eta.

U r r e a

■ Luis Uranga Realeko lehendakariak Donostiako Euskararen Udal Patronatuarekin futbol taldean euskararen erabilera sustatzeko lankidetzara programa sinatu dute. Urtebeterako akordio honen bidez, Patronatuak azterketa bat burutu eta hainbat teknikari Realaren esku utziko du itzulpenak egiteko nahiz klubeko langileei euskara irakasteko.

I k a t z a

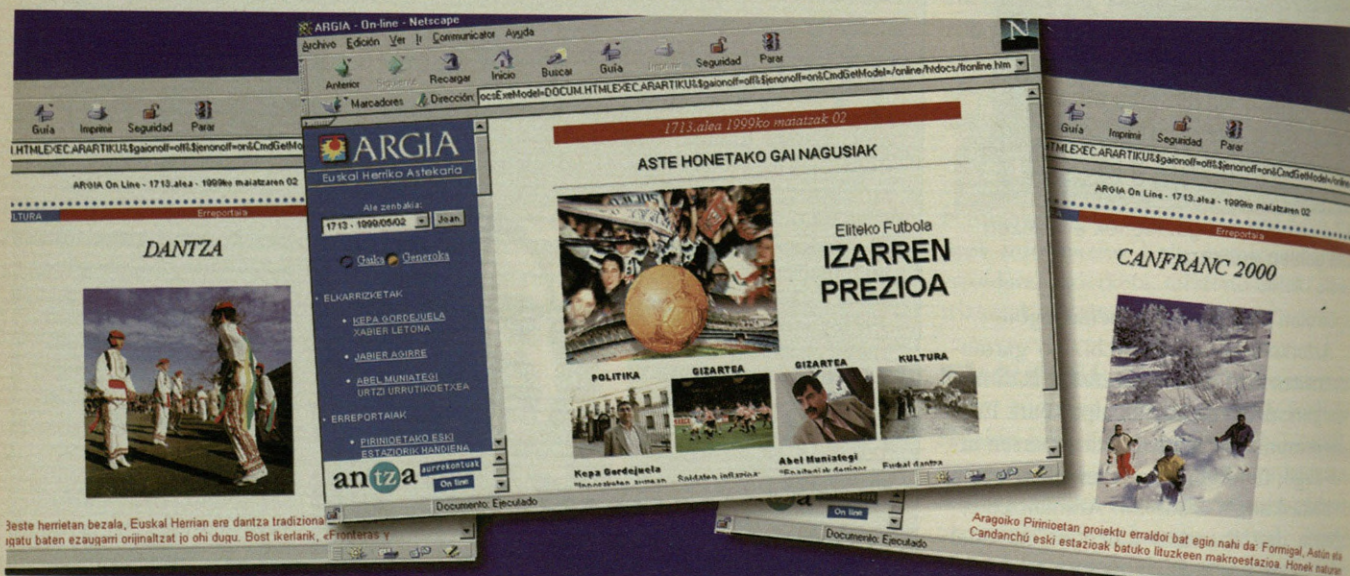
■ Amaren eguna zela eta, Basmo drogeria kateak eskaintza berezia egin zuen posta bidez. Ia dena gaztelera hutsean, baina zozketa baten inguruko informazioa elebietan ipini zuten: «Luxuzko igaro asteburu bat Donostian» (Pasa un fin de semana de lujo en San Sebastián) eta «Donostiaren luxuzko sustapena» (Promoción San Sebastián de lujo) bezalakoak irakur zitezkeen bertan.

LUXUZKO IGARO ASTEBURU BAT
DONOSTIAN EN SAN SEBASTIÁN
PASA UN FIN DE SEMANA DE LUJO

Zenbaki honekin batera plazaratu da ARGIA astekariaren bertsio elektronikoa. Eta maiatz osoan zehar berrikuntza garrantzitsuak azalduko dira Interneteko bere gunean. Ekainaren hasieran martxan egongo da Sareko ARGIA, komunikabide digital berria.

ARGIA-REN APUSTU BERRIA: EUSKAL PRENTSA ON-LINE

■ Iragan asteko eta aste honetako aleak (1.713 eta 1.714) estreinatu dute ARGIA On-line.

Interneten edukiak (eta batik bat euskarazkoak) bilatzen dituenak, maiatzean zehar ARGIAren webgunean eduki berriak aurkituko ditu, astez aste gehitzen joango direnak, Sareko ARGIA izeneko komunikazio eta zerbitzu elektronikoko gune berria osatu arte.

Gaur Komunikazio Biziagoa S.A.L.ek paperean plazaratzen dituen produktuen edukietan oinarrituko da komunikabide berri hau, normala denez. Baina bertsio elektronikoa baizik ez duten atalak ere izango ditu hemendik aurrera. 1997ko abenduan aurkeztu zen www.argia.com guneak horrela bizi propio eta autonomia hartu du gaurdanik.

Hasteko, ARGIA astekariaren eduki guztiak daude jadanik bere Internet gunean. Aurkezpen orrian astekariaren gainean klik egin eta hurrengo orrian, paperezko astekaritik azpimarratu nahi izan den gai nagusia eta beste lau gai hautatu azal-

tzen dira, argazkiz hornituak.

Pantailaren ezkerreko zutabearen berriz, aldizkari osorako sarrera dago. Lehenengo, nahi den asteko data edo zenbakia aukeratu behar da: dagoeneko 1.713.a ere (joan den astekoa) eskuragai dago eta aurrerantzeko guztiak ere artxiboan erraz aurkituko dira.

Eta nahi den artikulua aurkitzeko bi

ARGIA astekariaren eduki guztiak daude jadanik bere Internet gunean

eratako bilaketak ditu eskuera bisitariak: artikuluen generoen arabera (elkarriketak, erreportajeak, iritziak, laburrak...) eta gaiaren arabera (argitalpenak, ekonomia, politika, nazioarte eta abar).

Bide batetik edo bestetik sartu, artikulua guztiak izenburuarekin eta sinadurarekin identifikatuak dira. Horietan klik egin eta testuez gain artikulua bakoitzeko argazki

bat ere hor duzu. Artikulu nagusiei beraiekin loturiko atal txikiagoak atxikitzen zaizkie. Eta ondorioz, banan bana paperezko aldizkarian ageri diren atal guzti-guztiak harian aurkituko ditu ARGIAren webgunean sartu denak.

Artikulua irakurri eta edonolako iritzia edo iradokizunik egin nahi izanez gero, bakoitzaren amaieran dauka bisitariak ARGIAko erredakziora bidaltzeko aukera erraza.

Ametzagaiña I+Gk garatu duen «Kapsula» teknologiaren gainean antolatuta da paperezko astekariaren edukiak Interneten argitaratzeko prozesua. Azken hiru urteotan ARGIA beste bost enpresarekin batera («Euskaldunon Egunkaria», Ametzagaiña, Klaudio Harluxet Fundazioa, HABE eta Adur Informatika Zerbitzuak) aritu da «Kapsula 2000» proiektuan, Eusko Jaurlaritzako Industria Sailaren Intek programaren barruan. Eta lan horren guztiaren fruituetako

bat da estreinatu berri dugun ARGIA On-line hau.

EUSKAL KULTURAREN HARRIA. Internet bidez ARGIAk eskainiko duen hurrengo zerbitzuak Euskal Kulturaren Harria izena darama. Gaur egun astekariko erredakzioak euskal kulturari buruz prentsa idatzian (egunkarietan batik bat baina baita beste agerkarietan ere, aldizkari espezialduak, herri aldizkariak eta beste) plazaratzen duten guztia biltzen du. Horren fruituetako bat izan ohi da Urtekariaren zati nagusia. Orain ARGIAk eguneroko bilketa hori euskaltzaleei eskaini nahi die, asptaren bost egunetan, hasieran.

Bi modutara egingo du. Alde batetik, posta elektroniko bidez, dohainik bidaliko zaie (testu soil moduan, edonorentzako eskuragarriago izan dadin) horren harpidetun izatea onartuko duten guztiei. Beste aldetik, www.argia.com gunean ere ikus-teko moduan egongo da: bai egun bakoitzak euskal kulturaren inguruan sortu duena eta bai aurreko egunetan bildu diren albiste eta adierazpenak.

Eguneroko bilketan, albisteak, iritziak eta adierazpenak jasotzen dira. Oso labur, hori bai: titulua eta hiruzpalau lerro-tako laburpena izango du berri bakoitzak. Albiste, iritzi edo adierazpen horiek bildu dituen komunikabideak horiek Interneten ipiniak baditu, zuzenean orri horretara

■ **Agendak Aurkibidea izena hartuko du laster eta lau hizkuntzatara kontsultatu ahal izango da.**

iristeko modua eskainiko du Euskal Kulturaren Harria zerbitzuak.

AGENDA "EUSKAL KULTURAREN AURKIBIDEA" IZANGO DA. Interneten ibiltzen diren euskaldunek badakite ARGIAren Urtekariaren Agenda azken

Artikuluak aurkitzeko bi eratako bilaketak dira eskueran: generoen arabera eta gaien arabera

urteotan sarean ere ikusgai dagoela. Maiatzetik aurrera, berri eta osaturik azaltzeaz gain, gaztelania, frantses eta ingelesez ere kontsultatu ahal izango da. Izena ere aldatu zaio. Urtekaria sortu zenetik zerbitzu atal horri eman zaion «Agenda» deitura beste

zerbitzu batzuetarako ere erabiltzen du prentsak, eta hortik «Aurkibidea» definizio berria hartzea.

Zerbitzu berri honen bitartez euskal kulturako instituzio, profesional, talde eta denetarikoen oihartzuna zabalagotu nahi da mundu osoan zehar, gero eta komunikatuago dagoen planeta honetako edozein herritarrentzako horiek eskuragarriago bihurtuz.

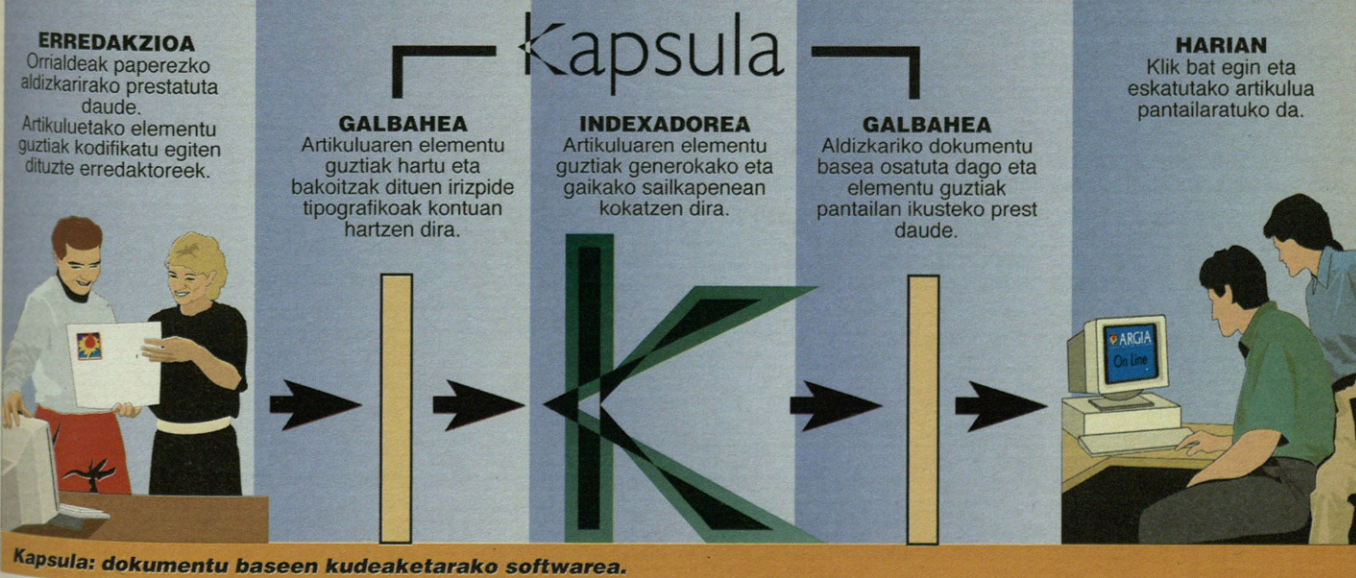
Zerbitzu gehiago ere izango du maiatzetik aurrera ARGIAren Internet guneak. Bilbao Bizkaia Kulturarekin azken xehetasunak lotu nahi dira liburu eta CD formatoan hain arrakastatsua izan den Gotzon Garateren «Atsotitzak» datu basea

sarean eskaintzeko: euskarazko atsotitzak eta beren baliokideak gaztelania, ingeles eta latinez. Egokitzapen lan bati esker, hizkuntza ezberdinetan diren atsotitzak eta horien baliokideak bilatzeko modu erraz eta erakargarria izango du Interneteko bisitari euskaldunak.

Itzulpen zerbitzu bat ere eskainiko du guneak, Donostiako Eskura enpresaren bidez. Berrikuntza eta zerbitzu gehiago, udatik aurrera joango dira egia bihurtzen. Orain arteko gainerako informazio eskaintza eta zerbitzuak (Sagardoa Euskal Herrian, asteko eskaintzak, Denda, eta beste) mantentzeaz gain berriak egingo dira ondoko hilabeteetan.

Guztiekin osatzen dute Sareko ARGIA komunikabide berria, hala nola, Komuni-

ARGIA ALDIZKARIA PAPERETIK PANTAILARA

Kapsula: dokumentu baseen kudeaketarako softwarea.

kazio Biziagoa enpresak paperean argitaratzen dituen eduki eta zerbitzuek eta euskarri elektronikoan sortu diren berriek. Aita Kaputxi-noek «Zeruko Argia» sortu (1919) eta 80 urtera, eta Donostiako zenbait euskaltzalek «Argia» astekaria plazaratu (1921) zutenetik 78ra, Euskal Herriak euskarazko komunikabide elektronikoa ezagutuko du.

TEKNOLOGIA BERRIEN APUSTUA.

Azpiegituretan eta teknologian inbertitzea aspaldiko apustua da ARGIA astekari honen aldetik. Ahalegin horretan Euskal Herriko Astekariaren ondora bildu den hainbat instituzio eta elkarren laguntza beharrezkoa izan da jauzi honetarako, eta baita Antza inprimategia, Adur Informatika eta orohar Ametzagaña Taldeko profesionalena ere.

Interneten 1997tik («Ametza» zerbitzaria martxan jarri zenetik) emandako urratsak handiak izan dira eta zenbait pertsonalitatek publikoki ere aitortu izan du bere garrantzia.

Duela gutxi, Eusko Ikaskuntzak plazaratzen duen «Euskonews & Media» astekari elektroniko elebidunean, honela idatzi du Javier Diaz Noci Euskal Herriko Uni-

14.458 euskal atsotitz
eta nola esaten diren
espainolez, ingelesez eta
latinez

Bilbao Bizkaia Kutxa Fundazioak, gure geografiako bazteretan barrena egindako kanpo-ikerlan bat aurkesten du. Lan horretan 27.000 gora atsotitz bildu dira. Lana Gotzon Garatek egin du azken hogei hamar urteotan zehar.

Zer eskaintzen dizu bilduma honek

■ Gotzon Garateren «Atsotitzak» liburu eta CDA sareko datu base bihurtuko da.

bertsitaterako Informazio Zientzietako irakasle den eta euskal prentsaren historia idatzi berria duenak:

«Interneten, dudarik gabe, ARGIAri

Euskal kulturari buruz euskal prentsan plazaratutako guztia euskaltzaleei bost egunez eskainiko zaie

dagokio iniziatibarik interesgarriena. Agian beraiek dira berritzaileenak, eta ez euskarazko kazetaritzan bakarrik, baizik eta baita orokorrean nahiko tristea den Interneteko euskal kazetaritzaren pano-

raman ere. 1997 bukaeran ARGIAk webgune ambizioso baten lehen urratsak erakutsi zituen, aldizkari inprimatuaren asteroko edizioa sartzea aurreikusten zuena, eta 1963tik aurrera (35 urte goiti) plazaratutako elkarrizketa guztien bilaketa interaktiboa eskaintzen zuena. Oro har, ohiko edizioari balio erantsia ematen zion, indar handiagoko beste komunikabide batzuek ulertzen jakin ez dutena edo ulertu nahi izan ez dutena. Biblioteka (eta kasu honetan hemeroteka) birtualen sorrera aldera Internet mailan joera gero eta handiagoa dago, eta kazetaritzak horren gidaritzan ipini behar du, informazioaren merkatu agresiboan atzera geratu nahi ez badu».

Euskarak eta euskal kulturak urrats asko eta handiak dauzkate eman beharrak teknologia berrien alorrean ere, eta Interneten zehazkiago esanda. Internetek ez du gaur dirurik ematen euskal kulturak duena bezalakoa dimentsioetako ahaleginean, baina inbertsio estrategikotzat ikusi eta jorratu beharra dago. Horretan ari da ARGIA, eta fruitu erakargarri batzuk maiatz honetan zehar ari da erakusten jadanik ●

◆ ARGIA

■ Paperaren xarmarik ez du baina...

Astekari hau Interneten bidetik abiatu zenetik, bertako lankideek informazio iturri izan dute nagusiki sarea, komunikazio tresnatzat elektroposta erabiliz. Orain produktuak burutzean inprimategiaz eta paperaz gain sarean hartuko duen forma ere kontuan eduki beharra dago.

Inprimategira doanarekin batera abiatzen da amaraunean sartzeko prozesua ere. Erredaktoreak artikuluen elementu bakoitza kode baten bitartez identifikatzen du (argazki oinak, testu nagusiak eta abar) gero makinak uler dezan. Eta «Kapsula»ren txanda dator. «Kapsula» Adur informatika enpresak sortutako programa da, dokumentu baseen kudeaketarako softwarea. «Kapsula» softwareak automatikoki (astekariko produkzio arduradunak begiratu du prozesua

ezustekorik gerta ez dadin) kodifikatutako elementu guztiak hartu eta identifikatu egiten ditu: hau izenburua izango da, beste hau argazki oina... artikuluetako elementu guztiak.

Indexazio prozesuaren bidez, artikuluen elementuak gero pantailan izango duten itxura lortzeko sailkatzen dira, generoka eta gaika. Eta azken urratsa pantailaratzea da. «Kapsula»k artikuluko testu nagusia bilatzen du eta horri dagozkion osagarrien bila hasiko da, pantailan elementu guztiak batera agertzeko.

AUTOMATIKOA ETA AZKARRA.

ARGIA. Astekaria bere dokumentu basea osatzen doa astero eta etorkizunean beste dokumentu base motak sortzeko aukera ematen du; esate baterako, hitz

bakar bat sartu eta bilaketak egiteko aukera.

Beste elementu garrantzitsua astero aldizkaria harian jartzea kostatzen dena da. Erredaktoreek eta produkzio arduradunak denbora gutxi erabili behar dute prozesu honetan, aurretik egin den programazio lanari esker, ia osorik automatikoa delako.

Internetez ARGIAren On-line bertsiora hurbiltzen denak ere abantailak topatuko dizkio. Informazio edukiak espreski katalogatuta aurkitzen ditu, eta oso klik gutxitan iritsi daiteke nahi duen artikulura.

Alde horretatik, nori berea. Patxadaz irakurtzeko, astean zehar begiratzeko, argazki ederrez gozatzeko, mendira (edo edonora) eramateko... paperezko ARGIA ●

HERRI URRATS

B E R E Z I A

Urratsez haziz, Seaskan heziz!

Eltzegorrak deitu zigun Senpereko lakuaren ingurura iaz. Aurten, hamaseigarrenez, Herri Urratsek eztanda egingen du eta Seaska areago haziko da: Piarres Larzabal ikastetxea ireki du kosta aldean eta datorren ikasturtean hirugarren kolejioa plantatuko du barnealdean. Euskara ez da ofiziala, ordea. Euskaraz heziz segitzeko, Ipar Euskal Herriak Herri Urratsen beharra dauka. Herriz herri, harriz harri, portuz portu, hegadaz hegada, Seaska haziz doa. Eman dezagun beste urrats bat euskararen alde.

Testuak: Mikel Asurmendi

Maiatzaren bigarren igandea ikastolen festa da Iparraldean. Euskaltzaleen egutegian berez dator seinalaturik. Senpereko aintziran burutu ohi den Herri Urrats festa erreferente bat da euskaraz bizi nahi dutenentzat, Frantziako Gobernuak berau oraino ofizialdu ez badu ere.

OFIZIALTASUNIK GABE ERE, EUSKARA HAZI EUSKARAZ

Eguraldia lagun, 100.000 euskaltzale baietz aurtengo Herri Urratsen!

Aurten 16. Herri Urrats ospatuko da Lapurdiko Senpere herrian. Maiatzaren 9an suertatu da ekitaldi berri hau. 1969ko iraila zen Seaska ikastolaren lehen gela Baionako etxebizitza batean plantatu zenean. 30 urte joan dira orduz gero eta hamaika dira Iparraldean barrena zabaldutako ikasgelak. Elkarte guztiek izaten dituzten une latzak bizi ditu Seaskak, hamaika gora-behera jasan, baita ibilbide malkartsutean izerdi ugari bota ere. Seaska bere buruaz harro egon daiteke eta honoko balantzea aurkezteko zorioan dago: 19 gela Ama-Ikastolan, 13 Lehen Mailan. Guztira: 1272

ikasle. 3 ikastetxe Bigarren Mailan —kolejioak deituak—, 341 ikaslerekin (Xalbador, Piarres Larzabal eta barnealdean irekiko dena) eta 92 ikasle Baionako Lizeoan.

**Iaz bildu ziren 1.663.000 libera
(41,5 milioi pezeta) bilduko ote dira
aurtengo Herri Urrats festan?**

Azken hamarkada honetan emandako urratsak berebizikoak izan dira egoitzei dago kienean. Botere publikoen aldetik etorri ez den laguntza herri sustengotik etorri da. Herri elkartasunari esker eraiki dira Xalbador kolejioa, Sohüta,

Angelu, Ortzaize, Ziburu, Urruña eta Errobiko ikastolak. Biziki hazi da Seaska, hazi eta hezi euskaraz ere. Izanik ere, frantses Hezkuntza Nazionalarekin akordio baten baldin-

tzapean aritu izan arren, oraindik ere ezin da euskaraz heziketa landu era duin eta legal batez. Horixe kontraerrana!

Urratsez eztanda egin arte
Aurtengo ekitaldia ilustratzen duen logoak, euskararen

alde egin izan diren urrats ugarik islatzen ditu, eta oraindik ere euskararen alde urrats anitz eman beharko direla erakustera eman ere. Kukuxumusu taldeak egin den logoaren lema *Euskara hazi, euskaraz!* dio. Kantuaren hitzak, Iparraldean aspaldi bizitzen jarri zen Aitor Sarasua bertsolariak idatziak dira, eta musika egile eta emalea Eztanda taldea da. Talde hau bi aldetako musikariak osatua da: Estanga anai-arreba trikitilari gipuzkoarrak eta Kristian Amorena eta Beñat Zoziaia lapurtarrak. Festa eguna da Herri Urratsa inondik ere, baina funtsezko helburua ahanzi gabe. Hots, Iparraldeko ikastolek bizirik jarraitzeko diru behar dutela. Herri Urratsen biltzen den dirua hiru xede orokorretarako erabiltzen da: Seaskaren funtzionamendurako. Xalbador kolegioaren ordainketa burutzeko, eta erakunde publikoek beren gain hartzen ez dutenari aitzin egiteko. 1998ko ekitaldiko irabaziak 1.663.000 liberakoak izan ziren (41,5 milioi pezeta). Diru hau honela erabili du Seaskak: elkarre berarentzat 300.000 libera. Urruñan egin izan den ikastola berriarentzat, 230.000 libera; Ziburuko Piarres Larzabal ikastetxearentzat, 529.000 libera, eta Kanboko Xalbador ikastegiarentzat, 476.000 libera.

Bi ekitaldi nagusi
Herri Urrats giro onean burutu da azken 16 urteotan. Be-

riki, ordea, beste bi agerraldi historiko burutu izan dira Iparraldean. Lehenean, abenduaren 26an, Euskal Herri osoan ospaturik, XXI. mendeko akordioaren lelopean, *Bai Euskarari* eman zitzaion. Miarritzen 6.000 pertsona bildu ziren, euskarari zor zaion eskubidea onar dakion. Ekitaldian, Euskal Herriaren batasuna ageri zen eta areago batu ere, Iparraldearen barnealdea eta kostapartea. Euskal Konfederazioak dihardu zeregin horretan. Beste molde batez, alor soziokulturaletik soziopolitikora paseaz, urtarilaren 30ean, 6.000 bizilagun bildu ziren euskararen ofizialtasuna exigitzeko Baionan. Ipar Euskal Herriarentzat Departamendu propioa izan zen zio nagusia. Urtea bukatu

aitzin, manifestazio berri bat iragarri dute Euskal Herria Departamendua exijitzen duten hainbat hautetsik. 10.000 pertsona biltzeko asmoa dute. Beraz, engoitik ezin izanen da erran, manifestazio erraldoiak Herri Urrats festaren inguruan

Urrats festa ospatzeko pizgarri goxo eta akuilagarriena. 2.000. urteaz geroztik euskara ofiziala izan liteke Iparraldean beraz. Ofiziala izateak frantsesaren kategoria bera izatea ekarriko ote du, ordea? Hizkuntz Kontseiluaren antolatze eta

tuan hartuko al da mendez mende euskarak jasan duen diskriminazioa? Orain arte, frantses hizkuntzaren alde izan den diskriminazio modukorik aplikatuko zaio euskarari? Bultzatuko ote da boteretik euskararen aldeko diskriminazio positiborik, alegia? Edota, Nafarroako egoera gogoan, auskalo zenbat katramila ez ote ditu gainditu beharko euskarak normalizazioa erdietsi bitartean. Gela berri bat irekitzeko 19 haur beharko ote dira? Galdara sobera, hainbeste izerdi bota ondoren. Herri Urratssek gainontzeko Ikastolen abarora —Konfederazioko elkartasun kutxa— eta herriaren ekimenari esker segitu beharko du urtetan oraindik ere, *Euskara hazi, euskaraz!* lemapean ●

Xalbador eta Piarres Larzabal ikastegien ondotik Seaskak hirugarren kolejioa irekiko du irailaz gero

baino ez direla izaten Iparraldean.

Europako karta bai ote?

Frantzia hizkuntz guttutuei buruzko Euroituna sinatzeko gertu bide dago. Berri hori izan liteke naski, aurtengo Herri

Seaskak Hezkuntza Nazionalarekin duen akordioa berri-tzeko lagungarria izanen ote da? Bestalde, ofizialtasunak ekarriko ote du irakaskuntza publikoan D eredurik jartzea? Euskarak frantsesaren estatus juridiko bera izanik ere, kon-

Argi Perurena

«Teknikoki aitzina egin du Herri Urratsek»

Lehen Herri Urrats 1984an izan zen. Ezberdina zen hastapen hartako antolakuntza eta egungoa?

Maila batean berdintsua, talde berdina aritzen ziren, eta betekizunak berdintsuak ziren ere. Azken bost urteotan, nolabaiteko ordena jarri da, permanente batek taldeen koordinazio lana hartu baizuen.

■ **Zu zara 1994tik permanente hori. Nola osatua da Herri Urrats taldea?**

Nik lanpostu osoa dut, eta nire inguruan talde tipia baina lanean fermuki ari dena daukat urte osoan. Beste maila batean, hogeitabost talde ari dira. Zeregin ezberdinak dituzte eta beste neurri batetakoak.

■ **1984 urtean gazteago zinen orain baino. Nola gogoratzen duzu lehen Herri Urrats?**

Xalbador ikastegian ikasle hasi berria nintzen. Tiketak, pegatinak saldu, eta lan txikiak egiten genituen. Lana alimalakoa zela ohartzen ginen. Sakonki bizi-tzen genuen festa, irakasleen baitan gauza handi bat bezala sentitzen genuen, denok pixka bat urduri ibiltzen ginen. Festa

erraldoia zen eta biziki kontent pasatzen genuen.

■ **Aldaketa handia izan da ordutik gaurrera?**

Aldaketa izugarria, antolakuntza teknikoan aintz gauza aldatu dira. Koordinaketarako zentro bat osatu da, artxibategi bat duena. Esperientziak asko laguntzen du. Irakasle eta ikasle ohiek kristoren laguntza ekartzen dute. Beste lanbidetan ari dira, baina inplikatuak

segitzen dute, batzuk guraso bilakatuak. Gero, jende berria heldu da, ideia berriekin...

■ **Festara datorren jendea berriz, aldatu al da?**

Azken urteotan bereziki aldatu da. Iparraldetik gero eta jende gehiago dator. Liberan erabilpenean ageri da hori, besteak beste. Hori biziki garrantzitsua da, azken finean, bertako jendeak sustengua ematea oso beharrezkoa baita. Bestalde, gero eta jende gazteagoa heldu da. Fenomeno hau Herri Urratsez aparte ari da gertatzen ere. Kultur ekitaldietara, euskal peto-petoa ez den jendea hurbiltzen hasia baita.

■ **Gainontzeko ikastoleen festekin alderatuko zenuke?**

Guk baditugu aldeko faktore batzuk. Esaterako Herri Urrats beti jende berak antolatua dela, gainontzeko lurraldeetan ez bezala. Teknikoki beraz errazago da. Leku berean, eta pertsona berak. Honek ere badakar bere nekea, ikastola bakoitzak bere bizi propioa baitauka. Dirua biltzeko ekimenak asteburuero egiten dira, eta Herri Urrats gero; akidura ere eragiten du ●

Ziburuko Piarres Larzabal ikastegia ikasturte honen hasieran ireki zen. Ikastetxea ekonomikoki finkatu aldera diru-kanpaina antolatu zuten kolejio honetako gurasoek. «Antxeta» izenez ezaguna den kanpainak hamaika ahalegin eta beste hainbeste hegakada eman ditu.

ZIBURUKO ANTNETAK HEGAZ SEGITZEN DU EUSKAL HERRIAN

Ziburuko Piarres Larzabal ikastegia laster beteko du bere lehen ikasturtea. Kosta ahala kosta, izapide administratiboak gaindituak, gurasoek —arrantzaleek antxoa kanpainari ekiten dioten antzeratsu— diru biltzeari ekin zioten joan den urriaz geroztik. Antxeta itsastxoriak sinbolizatzen duen kanpainaren leloak honela zioen: «Bost mila hegadaren laguntza behar dugu». Askok falta arren antxetak hegaz segitu nahi du.

800 hegakada

Portuz portu, herriz herri, Antxeta kanpainak jomuga di-tuen 5.000 hegakadatik 800 egin ditu engoiti. Esan gabe doa, Ziburuko gurasoek oraindik hegakada gehiago gauzatzeko lanean segitzen dute. Anartean, ordea, orain arte beren laguntza ekarri duten herri-tarrak eskertu nahi dituzte, eta kanpainak aitzina jarraituko duela adierazi ere. Hegoaldeko honoko udaletxeok laguntzaile izan dira orain arte: Oñati, Anoeta, Arrasate, Zizurkil, Lezo, Beizama, Andoain, Astigarraga, Beasain, Usurbil, Bergara, Oresa, Legazpi eta Ikaztegieta, Gipuzkoan. Bizkaian, Zaldibar eta Otxandio. Gaineratiko elkarte laguntzaileak, honoko hauek: Orio Arraunketa, Galdakaoko UE langileak, Aitzaga, Ttakun, Zuhatza, Galtzaundi, Hartzea, Hik Hasi, Zumaiaiko bertso eskola, Barakaldoko Sasi Buru, Desiriki-

tzen, Usurbilgo HB eta EA alderdiak, Usurbilgo txistulariak, Andatza mendi elkarte, Zumarte musika eskola, AEK, Zazpiak Bat, Ez da musik elkarte, Luzean, Begiraleak eta Hazia.

3.000.000ko proiektua

Piarres Larzabal ikastetxe-

turtetik aurrera eraikina erosteko posibilitatea aurrikusia ere. Ikastegia bertan finkatu ahal izateko, beste bi miloi libera gehiago beharko lirake. Hiru miloi libera (75 miloi pezeta) guztira. Ikasturte honetan 75 ikasle eta 18 irakasle ari dira bertan. Zuzendaritzak eginiko aurrikuspenen arabera, heldu

Talde baten ekimena

«Antxeta Euskal Herrian zehar» lemapean abiatu zen kanpainaren lehen txanpa amaitutzat jo dute gurasoek. Esan bezala, 800 hegakada burutu dira eta 5.000 arteko asmoa atxiki ere bai. Hegakada bakoitzeko 200 libera edo 5.000 pezeta bildu dira. 160.000 libera

Ziburuko Piarres Larzabal ikastetxeko antxetak 800 hegakada eman ditu dagoeneko.

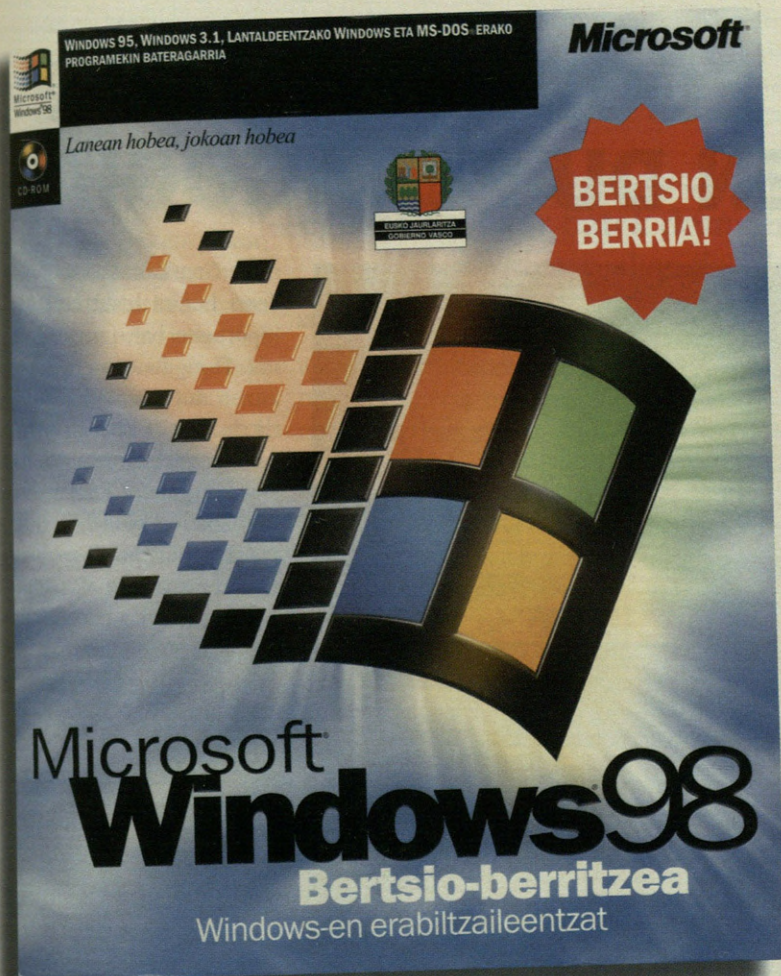
ko irakasle eta ikasleak behin-behineko eraikin batean ari dira lanean: Ziburuko Marinel Eskola zaharraren egoitzan. Frantses hezkuntza eta administrazioarekin kontratua sinatua dute datozen bi urteetarako. Lehen bi urte hauetan 900.000 liberako aurrekontua aurrikusia dago, eta 2000-2001 ikas-

den ikasturtean 124 ikasle ari-tuko dira, bi urte barru 172 eta hiru barru 185. Orotara, hiru ikasturteetan 110 ikasle gehiago izanen ditu ikastetxeak. Bigarren maila deritzan zikloaren lehen bi urteak baino ez dira orainokoa ematen. Datozen urteetan osatuko dira gaineratikoak.

(4 miloi pezeta) guztira. Kanpaina ez da bururatu haatik. Udaberri honetara bitartean bazter ugari kurritu ditu Antxetak eta datorren udazkenaz geroztik beste hainbeste kurritzeko presto bide dago. Anartean, Ziburuko ikastolako gurasoak Herri Urrats festan en-gaiatuak dira ●

Windows 98 **euskaraz salgai!**

- ✓ Erabiltzaile berrientzako bertsioa, eta
- ✓ Bertsio berritza Windows-en erabiltzaileentzat

Internet Explorer 4.0 **euskaraz**

1999ko uda parterako **Office 2000**
(Microsoft Word, Excel eta Out Look)
euskaraz

Salmenta-guneak:

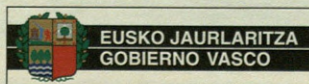
- **El Corte Inglés**
- **Ei Computers**
(Sabino Arana, 67 Bilbao)
- **Eroski**
(Leioa, Gasteiz, Arrasate, Basauri, Iruña, Donostia, Barakaldo, Tudela)
- **Alcampo**
(Irun, Oiartzun)
- **Pryca**
(Donostia, Goierri, Sestao, Erandio)
- **Bilintx** (Donostia)
- **Urretxindorra** (Bilbo)
- **Arriaga** (Gasteiz)
- **Xalbador** (Iruña)

- ✓ Windows 98ren gaztelaniazko bertsioaren lizentziaduna bazara, eskatu Microsofti lehenbailehen euskarazko bertsioa.
Tel.: 91 375 40 04 edo 902 197 198

Bakarrik material eta bidalketaren gastuak ordaindu beharko dituzu, guztira 4.900 pta.

Bestalde

- ✓ XUXEN II, Euskararen zuzentzaile ortografikoa, INTERNETen duzu, hartu eta zure ordenadorean doan kargatzeko:

KULTURA SAILA
Hizkuntza Politikarako Sailordetza

Meltxor Artetxe Seaskako talde profesionaleko partaidea da. Talde honek bi alor ditu, administratiboa bata eta pedagogikoa bestea. Meltxor Artetxe pedagogia arduradun nagusia da eta tokian tokiko ikastolen koordinatzailea. Duela hiru urte hartu zuen ardura hau.

“EKONOMIA EGONKOR BATEK SEGURTATZEN DU PEDAGOGIA”

Beste lau lagunekin daramazu Seaskaren pedagogiaren zuzendaritza. Zein da zuen egitekoa?

Seaskaren proiektu pedagogikoa puntu honetan laburbildu daiteke: irakasle eta ikastoleei laguntza pedagogikoa eskaintzea. Eta honen barruan, zailtasunetan diren haurren dispositiboa eraikitzea, atxikitzea eta hornitzea. Irakasle berri eta irakaslegaien formakuntza egitea. Hegoaldeko beste ikastoletako dinamika pedagogikoetan parte hartzea, partaide nahiz dinamitzaile gisa. Irakasleen euskararen formakuntza eta ikasleen euskararen erabilpena segurtatzea. Euskal materiala sortzea, eskasa baita.

■ Seaskak ‘Protocole d’accord’ edo akordio bat sinatua dauka frantses Hezkuntza Nazionalarekin. Akordio honen aurreko aroa eta oraingoa bereiziko zenituzke? Arlo ekonomikoa alde batera utziz.

Akordio honen aitzinetik bizi zen egoera pedagogikoa ez nuen ezagutu profesionalki. Hala ere, arlo ekonomikoa ezin da alor pedagogikotik kanpo utzi. Ekonomia egoera on batek ekartzen du pedagogi alorrean baliabide eta finantziabide iraunkorrak, eta ondorio positiboak izatea. Pedagogia ez da airean egiten, kalitatezko pedagogia, ekimenak eta zerbitzuak, pertsonak egiten dituzte, baina diruarekin, arlo ekono-

“Hegoaldean bezalatsu, B eremuan zaila da zinez, haur edo gazte bat bizitzarako euskalduntzea”.

miko egonkor batek segurtatzen du pedagogia.

■ Zer ekarri du 1994ean sinaturiko akordio honek?

Erotasuna ekarri du akordioak, eta ekipo pedagogikoa sendotu eta garatzea. Gure zerbitzua hobetzen lagundu du, eta irakasleen egonkortasunak lana erraztu du ikastoletan. Lehenagoko hil ala biziko borroka hark berebiziko indarra xahutzen zuen, indar hura orain pedagogikoki hobetzeko erabil-

tzen da. Hori esanda ere, arrisku batzuk ekarri dituela esango nuke. Egoera egonkor batek desmobilizazio eta desmotibaziorako joera ekar dezake. Militantismoak ekartzen duen indarra apaltzea ekar dezake, eta arrisku horretatik libratu behar dugu ere bai.

■ Berezko pedagogia lantzen du Seaskak? Iparraldean beste ezein eskolak lantzen ez duena?

Oso handiak dira hitz ho-

riek. Seaskak baina, Iparraldeari begira badu berezitasun inportante bat. Inmersio sistema. Hots, haurra elebidun hezitzen dugu inmersio sistematik hasita. Erran nahi baita, euskara dela hizkuntza nagusia, eta gelatik kanpo ere komunikaziorako lehen hizkuntza. Hegoaldean D eredia deitzen duguna.

Iparraldeko eskola pribatu nahiz publikoan, B eredia erabiltzen da. Frantsesez eta euskara erdizka. Molde apalagoa da eta euskalduntze efektiborik lortzen ez duena. Frantsesa sozialki hain nagusia denean. Hegoaldean bezalatsu, B eremuan zaila da zinez, haur edo gazte bat bizitzarako euskalduntzea.

■ Beste berezitasunik?

Euskal Herriarekin zer ikusia duten gaiak eduki gehiagorekin sartzan ditugu herriar heziketan edota historian. Geografia eta esperientzia ere Euskal Herrian sustraitzen gara. Euskal zibilizazioarekin zer ikusia duten programak beste eskolek baino sendoago lantzen ditugu. Beste aspektu berezia da, irakasle eta gurasoen partaidetza, beren mobilizazio eta partaidetza bestetan baino nabarmenagoa da.

■ Seaska emeki-emeki hazit doa. Orain gutxi barnealdean hirugarren kolejoa irekitzea erabaki da. Pedagogia alorrean aldaketarik dakar hazkunde honek?

Pedagogia aldetik aldaketa nabaririk ez. Garapena da hitz

magusia. Barnealdean kolejioko irakitzak izugarritzko sinbologia du, eta indarra erakusten du. Oro har, soziologikoki barnealdea eta kostaldearen artean bizitzen ari den *gatazkan* inportantea da. Hartara, gure garapena ere eramaten baitugu barnealdera. Pedagogiari begira badu bere nolabaiteko eragina, bistan da, etxetik beretik hasten da pedagogia eta guraso batzuk etxetik hurbilago hezitzeko aukera baldin badute, bada, hasteko egoera hobe bat sortzen da, eta pedagogikoki ere hobekuntza bat dakar.

■ **Xalbador ikastetxean emandako urteak ere onuragarriak izan dira bada?**

Ikasleak Kanboko Xalbador ikastetxean biltzeak ondorio on batzuk bazituen, orain

pixka bat galduko direnak. Barnealde eta kostaparteko irakasleen arteko uztartze hori galduko baita. Bi izaeraren trukatze hori, mundu urbano eta laboralekoa, alegia. Hartueman honek zerbait ekartzen zuen, interrakzio eta aberaste bat

“Hil ala biziko egoera jasangaitza da, baina egoera egonkor batek desmobilizaziorako joera ere ekar dezake”

ematen zen Xalbadorren. Baina betikoa da, etxe bat berritzen denean, zerbait galtzen da eta zerbait irabazi. Garapen bidearen ondorioak dira.

■ **Heldu den ikasturte hasieran Hezkuntza Nazionalarekiko akordioa berrikusiko**

da. Seaska berriz ere bihurtzune batean aurkitzen da. Nola ikusi duzu zure lanpostutik?

Akordio hitzarmenak dakarren arriskua aipatu dugu. Guraso batzuk gaizki bizi dute desmobilizazio joera, eta nos-

talgiko ere azaltzen dira batzutan. Hau da, pentsatzen dute lehengo egoera, borroka egoera, biziraupen egoera, beteagoa eta aberatsagoa zela. Beste muturrean, beste gurasoen iritziak daude, eskola publikoaren antzekoa izan behar dugula argu-

diatuz. Soldatak automatikoki etortzen direla, eta antolaketa pedagogiko normala landu behar dela; normalizazioan duintasuna dagoela gauza guztien gainetik. Gaur egun, bi joera horien artean, aurrez aurreko bat dago Seaskan. Biak dira errespetagarriak nire iritziz, muturrera joan gabe. Uste dut oreka bat atzeman daitekeela bi jokamolde eta pentsamolde hauen artean. Egonkortasunak dakartzan abantailak interesgarriak dira baita pedagogikoki ere. Indar eta energiak hobetzeko, baita kalitatea bermatzeko, guraso eta irakasleen militantismoa, ikastola eta euskarentzat ona dela deritzot ere bai. Elkar errespetatzen badugu, helburu guztiak erdietsi daitezke ●

■ Metodologia, erantzuna, etorkizuna

Seaska barne Foruma lantzen ari da

Metodologia abian

Seaska Federakuntzak 1994 urtean sinatu zuen gaur egun Frantziako Hezkuntza Nazionalarekin (Education Nationale) baliatzen duen akordioa. Akordio hau, *Protocole d'accord* deitua, aurrean bukatzen da. Hitzarmenak alor ekonomikoan bere abantailak eskaintzen ditu, eta era berean, irakaskuntza arloan bete beharreko hainbat baldintza exijitu ere. Bost urteko hitzarmen honen ondorioz, Seaska osatzen duten ikastola ezberdinak bere etorkizuna eztabaidatzen ari dira. Martxoaren hasieran barne Foruma egituratu zen eta metodologia abian jarri. Tokian tokiko ikastolek Forumaren funtsa aztertu eta bere ordezkariak izendatu zituzten. Apiriletik hasita eta ekainera bitartean, ikastoleek gaur egun duten hitzarmena aztertuko dute, hartara Forumaren lehen parteia bukatutzat emanez; erabakiak sintesi txosten batean bilduak izaki. Irailetik abendura bitartean, Forumaren bigarren parteia hasiko da. Berriro, etorkizunean Seaskak Hezkuntza Nazionalarekiko zer-nolako hitzarmen mota gauzatu nahi duen erabakiko da.

Erantzuna egina

Forumak bere metodologia jarraitu du, eta ikastola guztiek markatu dituzte ekainera bitartean landu beharreko illoak. Ikastola bakoitzeko ordezkariak honako joera hauek atxiki beharko zaizkie: egitura, finantza eta giza arazoak

identifikatu, eztabaidatu eta gaingitu beharko dituzte. Datozen urteetarako helburu komunak finkatu. Gurasoak mobilizatu eta motibatzen bitartekoak bilatu, eta barne batasuna eta informazioaren zabaltzeko lanabesak sustatu eta hobetu beharko dira.

Etorkizuna jokoan

Hitzarmen berri bat edota beste funtzionamendu molde bat lantzerakoan, anitz dira Seaskan kontuan hartu beharreko gaiak: Federakuntza beraren ibil-moldea, aurrekontua eta garapena, langileen lekua, azpiegiturak, euskal eskola, eta beste partaideekin eta ereduarekin harremanak. Funtsean, logika ekonomikoa eta logika pedagogikoaren arteko auzia eta debata dago aztergai. Zer-nolako baliabideak dauden, halako edo bestelako pedagogia landu ahal izateko. Urte anitzetarako plangintza abian jarri edo epeka garatuko den plangintza landu. Guztia, euskarak oraindik ere ofizialtasunik ez duen lurralde batean, eta Poignant txostenak eman dezakeenaren aiduru ●

A N J E L I L L A R R A M E N D I

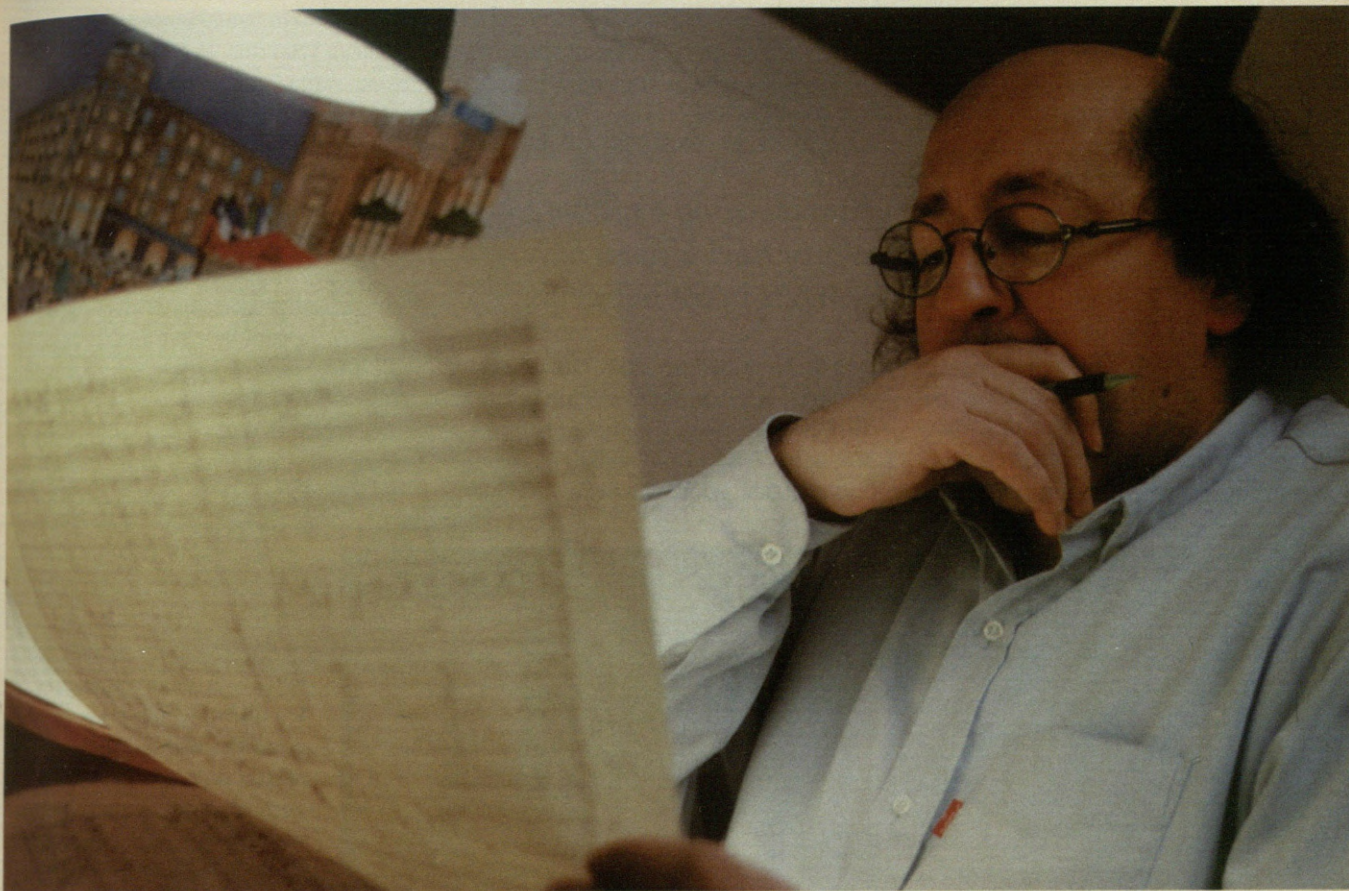
“MUSIKA ZUZENEAN IRISTEN DA ARIMARA, GALBAHERIK GABE”

Euri egunetan ikusiko duzue bere Zarautz maitean hondartzan paseatzen. Inspirazioa ordea, hego haizea dagoenean etortzen zaio nonbait. Gizon apal eta samurra dugu, kontraste hutsean bere musikaren handitasunarekin. Izan ere, Escudero maisuarekin hasi zen 41 urteko konposagile honek zenbait film ezagunen soinu bandak egin ditu; hala nola: Montxo Armendarizen «Tasio», «27 ordu», Andu Lertxundiren «Hamaseigarrenean aidanez», Gracia Kerejetaren «Una estación de paso», «El ultimo viaje de Robert Rylands» eta aurki estreinatzekoa den «Cuando vuelvas a mi lado».

ALBERTO ELOSEGI

■ «Lehen “kopiaia” ikusi aurretik, gidoia irakurri eta konposatzen hasten naiz».

ALBERTO ELOSEGI

■ «Arte abstraktoa izan arren, musika entzumenaren bidez iristen zaizu arimara».

Zein izan da zure ibilbidea musika konposagile gisa? Musika klasikatik etorrita, nolatan espezializatu zara filmen soinu bandatan?

Zinemarekin tartekatzen badut ere, guztiaren gainetik, ni musika konposagilea naiz. Duela gutxi nire 6. sinfonia bukatu dut. Kontserbatorioko klaseen osagarri gisa edo, Imanol Urbietarekin hasi nintzen kantatzen. Gero pianoan Arangurenekin. Ondoren Francisco Escudero maisuarekin. Atzerrian ere hainbat egonaldi egin nuen, Italian, Parisen, elektroakustika ikasten. Bueltatzean, Antzertin sartu nintzen klaseak emateko. Kontua da «Las Troyanas»erako Euskadiko Orkestrarekin pieza bat grabatu genuela. Halako batean, entseatzen ari ginela Montxo Armendariz aktore bila agertu zen «Tasio» egiteko. Musika entzun zuenean, ea norena zen galdegin zuen; horrela ezagutu genuen elkar. Kerejeta etorri zen gero. Beraz, zenera heldu baino lehen, antzerki dexente egin nuen.

■ Zure lehen soinu banda «Tasio» filmerako izanik, nola ekin zenion sortze prozesuari?

Egia esanda, segituan ikusi nuen doinu nagusia. Orduan, garai berezi batean nentzen, eta aise bururatu zitzaidan melodia; batere harmoniarik gabekoa, akorde menor-a erabilita. Gorabehera batzuk baditu ere, oso ximplea da. Tasioren izaera garbia, aratza, adierazi nahi izan nuen.

■ **“Musikak filmaren arnasa izan behar du, une dramatikoaren pultsua eraman eta istorioa girotuko duena”**

■ Film baterako musika nola konposatzen duzu, aurretik gidoia irakurrita, edo behin irudiak ikusgai dituzula?

Hori prozesu luzeagoa izaten da. Lehenbizi, gidoia irakurri, horrekin istorioa irudikatzen baituzu. Dena den, ez da nahikoa zirriborroak egitea; beharrezkoa izaten da zertxobait aurreratzea. Hurrengo urratsa filmaketaren zati bat ikustea izaten da, «kopioia» deitzen zaiona. Behin azken bertsioa muntaturik dagoela, neurri guztiak

hartu behar dituzu, dena taxutu osotasun hori lortu arte.

■ Zenbaterainoko askatasuna eman ohi dizute zuzendariak?

Askatasuna beti edukitzen da, baina asko hitz egin behar duzu, nolako filma nahi dugun nondik nora goazen jakiteko. Ezin zaitezke molde horretatik atera eta abarretatik joan. Zuzendaria kapitaina den aldetik, kontzeptu intimista nahi badu, ba, denentzako norabide hori agindu behar du.

Hori garbi bideratuz gero, ez da arazorik egoten.

■ Egungo film ospetsuenen soinu bandak Euskal Herriko konposagileek eginak dira; zu zeu, Alberto Iglesias, Bingen

Mendizabal, Eva Gancedo... Kasualitate hutsa da ala zerbaiten seinale da hori?

Produktore batek duela gutxi esan zidan, ezagunenak euskaldunak zarete eta! Adituek diotenez, hemengo konfliktoak eraginda gara hain bereziak. Baina ni ez nago ados; euskaldunok beti izan gara xelebreak, bai borrokarako, baita musikarako ere; horra hor gure tradizio musikala. Herri bezala bizirik gaude; orain gu biok euskaraz ari gara, ba, zerbaiten seinale da hori,

ezta? Garai batean, kalean edo tabernetan kantatu eta dantzatzeko jardutea oso normala zen. Nahiz eta kantatzearen kontua orain pixka bat galdu egin den, izpiritu hori oraindik bizirik dago.

■ **Zer da musika zuretzat?**

Nik arimarentzat egiten dut musika. 50eko hamarkadako abangoardiakoek musika intelektualizatu egin zuten. Musikarekin asko esperimentatu da, beharrezkoa da hori. Hala ere, arte historian zehar, benetan merezi duen abangoardia beti azkar asimilatu izan da. Ildo horretan nik iturri klasikoetatik edan dut. Hain zuzen, niretzat, musika, arte abstraktoa izan arren,

Niretzako musikak filmaren arnasa izan behar du, tenpoa, istorioaren pultsua, atmosfera, girotzen duena azken batean; asko begiratzen diot horri. Bi musika mota ditu film batek, doinu nagusia batetik eta

■ **“Inspirazioa egon badago, baina momentu hori lanean sortzen zaizu. Bideratzen jakin behar da, gainera”**

une dramatikoak bestetik. Nola gauzarik abstraktoena den, aberastu egin behar duzu, beti une dramatikoaren arabera, amodio, barre, tristura edo tentsio momentuetan, ahal den gehien aberastu.

ALBERTO ELORRIAGA

■ «Sentimendua duten istorioak dira gehien erakartzen nautenak».

arimara berera doa zuzenean. Zentzuen hizkuntza da, ikustezina izanda ere, entzumenaren bidez barrunberaino iristen dena. Inolako galbahirik gabe, gainera. Konparazioa atera, liburu edo olerki bat irakurtzen ari garela, informazioa adimentetik pasatzen zaigu gure sentimenduetara iristeko. Beraz, ulertu ahal izateko eta gudan eragina izango badu, nahitaez adimena behar dugu bitartekari. Musika aldiz, trabarik gabe gureganatzen dugu.

■ **Zure irudiko, zein egiteko du musikak film batean, erritmoa markatu, emozioak areagotu?**

■ **Musikaren ahalmena emozioa, zirrar hori adierazteko hor egonda ere, zer deritzozu musikarik gabeko film bati?**

Film batek, berez, ez dauka musikaren

■ **“Film batek banaketa eta harrera ona ez badauka oso zaila da soinu bandak oihartzuna izatea”**

beharrik. Zeharo errespetagarria da hori. Baina behin musika sartuz gero, beste edozein disziplina bezala sartu behar da filmaren baitan. Ez dezagun ahaztu, zinea

musikarekin batera hasi zela, zinea mutua zenean. Hainbat elementu dago: antzez-lana, argazkia, dekorazioa eta musika. Batzuek filmen musika txaketaren barrukoa bezalakoa izatea nahi dute, oso atzean egon dadila, ez diezaiola istorioari itzalik egin. Nire ustez ordea, film-zehar, momentu jakin batean behintzat, argazkia eta musikak aktoreek adinako protagonismoa eskuratu behar lukete.

■ **Azken aldian, filmen soinu bandak, ia marginalak izatetik, beste edozein genero adina saltzera pasa dira, nahiz eta makina bat garaiko kanta arrakastatsuenekin bakarrik osatu. Zer iritzi duzu horretaz?**

Egia da elementu komertzialek agintzen dutela, baina errebotez bada ere, guretzako mesedegarria da soinu bandak modan egotea. Almodovarrek asko egiten du hori. Film piloa estreinatu aurretik, soinu bandak jadanik salgai dira. Dena den, betikoa gerta daiteke, hau da, kristoren musika egin arren, filmak arrakastarik ez lortzea. Beraz, garrantzitsuena filmak banaketa eta harrera ona edukitzea da.

■ **Ze generotan sentitu zara erosoan?**

Sentimendua duten istorioak dira gehien erakartzen nautenak, nolabaiteko sakontasuna dutenak, joku gehiago ematen dizute eta. Komediak ere maite ditut, denetarik egitea da dibertigarriena. Beldurrezko filmarik egin gabe ere, istorioaren haria jarraituz, tentsiozko eszenak beti egiten dira. Bestalde, musika arloan, estilo sinfonikoa da ondoen sentitzen naizen generoa, libreena baita; orkestra bat hartu eta zure erara moldatu. Zentzu horretan, Mozart eta Beethovenek sinfonia luzatu eta aberastu egin zuten, beraiei zor diogu hori.

■ **Txillidak berriki zioen berak beti ez dakienari heltzen diola, horrela ikasten duelako. Zuk ere antzeko zerbait egiten al duzu inspirazioaren bilaketa horretan?**

Bai, horixe! Sormenean ere ikertu behar dago, mundu ezezagunak zeharkatu; bestela aurreko lana errepikatzen duzu. Inspirazioa egon badago, momentu berezi

ALBERTO ELOSEGI

■ «Sormenean ere ikertu egin behar da, mundu ezezagunak zeharkatu».

hori, baina lanean sortzen zaizu. Egun batzuk hobeak izaten dira, nire kasuan hego haizeak jotzen badu. Dena den, lanean irekitzen dira zirrikitu guztiak. Ura lur azpian aurkitzea bezalakoa da. Nahiz eta aurkitu, nola iritsi horraino eta nola ekarri azalera; hor dago koxka. Lanean nagoela, nik ez dut erretzen edo edaten; argi naturala behar dut. Goizean bost ordu sartzen ditut. Arratsaldean berriz, beti egoten da zerbait, paseatu ideiak errepasatzeko eta, ez pentsa, gauza ugari zuzentzen dira egurastera ateraz gero.

■ Zein duzu musika tresnarik gogokoena?

Pianoa dut lan tresna kutunena, oso polifonikoa eta aberatsa delako. Gitarra ere jotzen dut, baina parrandetan gehienbat. Biolina, nahiz eta orkestra batean garrantzitsuena izan, lan egiteko ez da hain eroso.

■ Zergatik egiten dira hain soinu banda gutxi bizpahiru instrumentu bakarrik erabilita?

Egin daiteke, instrumentu bakar batekin indar handia izan baitezake; begirada sakon batek bezainbeste. Baina normalean zuzendariek ez dute ahotsik sartzerik nahi, presentzia handiegia hartzen duelako, irudien kalterako; beste hainbeste gertatzen da musika tresna gutxi sartuz gero. Morriconek emakumezkoen ahots mordoska

sartzen ditu, baina salbuespena da.

■ Zine munduan norekin egin nahi zenuke lan?

Adibidez, Victor Ericerekin. Hain lan gutxi egiten ditu; orain bere laugarrena ari omen da prestatzen. Fernando Leonekin ere nahi nuke lan egin. Honi ere Elias Kerejetak eman zion «Familia» egiteko aukera. Ongi moldatzen naiz Eliasekin, izen berriekin beti arriskatu egiten delako, gainera kalitatearen labela dute bere filmek.

■ Zeintzuk dira esku artean dituzun proiektuak?

■ “Ganbara opera bat bukatzen ari naiz orain. Gero, «Karramarroaren irla» marrazki filma musikatuko dut”

Orain, ganbara opera bat burutzen ari naiz; ekain aldera bukatuko dut. Udan berriz, Joxean Muñozen «Karramarroaren irla» marrazki bizidunetako filma Euskadiko Orkestrarekin musikatzeari ekingo diot. Oso istorio polita da. Gero, beste proiektu bat dago, baina sinatu arte, badakizu. Gracia Kerejetaren «Cuando vuelvas a mi lado» azken filma-

ren soinu banda ere egin dut. Donostiako Zinemaldian ikusgai izango dela espero dugu. Toronton publikoaren saria lortu zuen «Lluvia en los zapatos» Maria Ripollena egin nuen iaz. Dozena bat gidoi ere badituz hor apalean, baina badakizu, istorio politak badira ere, martxan jartzeko askotan luze itxoin behar da sosa lortu arte

◆ BEÑAT DOXANDABARATZ

Hamarrekota

MONTXO ARMENDARIZ

«Pultsu lasaieko gizona, zinema intimista eta beroa egiten duena»

ELIAS KEREJETA

«Gizon bizkorra, ausarta, nortasun handikoa»

GRACIA KEREJETA

«Ideiak garbi dauzkan emakumea, askok kontrakoa uste arren, aitaren itzalean ez dagoena»

JOHN WILLIAMS

«Oso musikari epikoa, erromantikoa, aberatsa eta argia»

ENNIO MORRICONE

«Musikari izugarri inspiratua, zirrara eta presentzia handikoa»

BERNARD HERRMANN

«Oso musikari zinematografikoa, kemen askokoa, estilo berezia duena»

BINGEN MENDIZABAL

«La Madre Muerta»ko musika izugarri gustatu zitzaidan. Ona benetan»

ALBERTO IGLESIAS

«Beti lan ederrak egiten ditu; sentibera, zinemarako dohaina duena»

FRANCISCO ESCUDERO

«Maisua, gizon atsegina eta musikari handia»

IMANOL URBIETA

«Asko zor diogu, ez bakarrik umeentzako sortu dituen doinuengatik. Oso estilo xarmanta du»

E Z P

PRINTZA

EUSKARA
ETA NAFARREN
JARRERA

Herri Arduralaritzaren Euskal Erakundeak kale-ratzen duen «Administra-zioa Euskaraz» aldizka-riaren 24. alean, Filolo-gian doktorea den **Nekane Orozek** nafarrek euskara-renganako dituzten jarre-ren inguruko artikulua idatzi du. Besteak beste, horrelakoak esaten ditu bertan:

«Egindako ikerketan age-rian jartzen dudanez, alde-ko jarrera dago Nafarroan euskararengana. Oro har, jendeak zientzi jakintza emateko gai den hizkun-tzat hartzen du, eta, az-ken finean, kultur hizkun-tzat. Ezinezko genuen hori orain zenbait urte, Euskaltzaindiak 1979.ean argitara emandako *Con-flicto lingüístico en Eus-kadi* lanak garbi erakusten duen bezala. Irakaskun-tzan, zerbitzuetan eta he-dabideetan sar dadin alde-ko jarrera dugu oro har, baina, aldi berean ere, axolagabetasun handia. Gutxienena da kontrako jarrera. Datu horiek bat heldu dira azken urteotan Nafarroan egindako iker-keta soziolinguistikoen ondoriozko datuekin, eta komunitate honetan euskararen etorkizunari buruz ikuspegi baikorra eduki-tzeko modua ematen dute. Nolanahi ere, alde handiak ditugu oraindik euskaraz eta gaztelaniaz mintzatzen diren komunitateen artean. Egoera horretan begibista-koa da Euskararen Legeak ezarritako hizkuntz zati-kapenaren eragin txarra».

“AIZU!”REN BERRIKUNTZAK

ALFABETATZE Euskalduntze Koordina-kundeak argitaratzen duen «Aizu!» aldizkaria ikastaro berrirako goitik behera itxuraldatuko da. Lan talde bat ari da kazetaren edukiak eta irudia (maketazioa eta beste) aztertzen, baina funtsean aldaketa nagusia AEK erakundeak orain hama-bostekaria den «Aizu!»rekin planteamendu berri eta ausartagoa egitean datza. Datorren ikastur-tetik, Koordinakundeko ikasle guztiek jasoko dute aldizkariaren ale bana etxean, gaur «Aizu!»k duen tirada asko handituz. Aldaketa horrekin, aldizkariak bai planteamendu komertzial aldetik eta bai euskal gizartearen duen oihartzunean alda-keta nabarmena ezagutuko du.

HIP-HOP JAIALDIA LEHENENGOZ

HIP-HOP musikari eskainitako lehen jaialdia burutuko da Donostian maiatzaren 13tik 16ra eta Baionan hil honen 21 eta 22an, Iparhop izenez. Euskal Herriko hip-hop jaialdi bakarra den honetara —Espainian ere ez da oraino horrelakorik antolatu—, Frantzia, Britainia Handia eta Espai-niako hainbat talde hurbilduko da: Second To None, Ari, Huw & Kam, Jangu Ghandal, Union, Ygriega, Scratch Perverts, Mr. Rango... Kon-tzertuez gain, graffiti eta breakdance erakustal-diak, errima eta scratch —binilozko diskoekin

■ Ygriega taldea Iparhop jaialdian izango da.

egiten den jokoa— tailerrak antolatu dituzte Do-nostiako Musika Bulegoak eta Baionako Scène Nationalek.

GASTEIZEK ERE BADU ZINEMALDIA

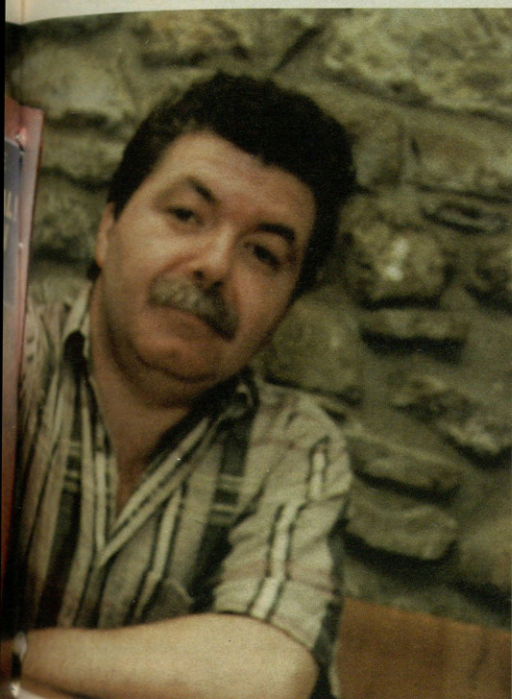
MAIATZAREN amaieran, lehen aldiz, Gas-teizko Zinemaldia egingo da Guridi zine-areto nagusian. «Cousin Bette», «Cuento de Otoño» eta beste film batzuk ikus ahaliko dira bertan es-treinakoz. Jose Luis Lopez Vazquez aktore es-painiarra izango da omendua, bestalde, eta film laburrek ere euren txokoa izango dute. Haurren-tzat ziklo berezia antolatuko dute euskarazko marrazki bizidunen emanaldiekin.

HIRU ADARREKO LIBURUTEGIA

BERRIKI Donostiako Liburutegi Nagusiak bere hirugarren adarra azaldu dio publikoari. Orain arte, Fermin Kalbeton kalean haurrentzako

HITZ BITAN

- Ion Garnika dantzariaren aburuz, dantzari dagokionez Euskal Herrian ez dago azpiegitura egokirik: «Eskolak badaude, baina maila zehatz bat lortzen duzunean kanpora joan behar dugu dantzan jarraitu nahi badugu»
- Antzeko iritzia du Lide Arana Maiatza Dantzan jaialdiko koordinatzaileak: «Euskal dantzariak badira, oso onak, baina kanpora joan behar dute, ez baitute batere laguntzarik. Dantzak ez du bultzadarik gizartearen aldetik. Orain lanean ari diren konpainiak oso txikiak

KOLDO IZAGIRRERI AIPAMENA

Astearte honetan, maiatzak 4, «Beterriko Liburua 1998» literatur aipamenari dagokion azken erabakia eman zen ezagutzera, Asteasuko Kultur Etxearen areto nagusian eta Manuel Larramendi Kultur Bazkunak antolatuta. Aipamenerako Koldo Izagirrerri «Nik ere Germinall! egingura nuen aldarri» hautatu dute, Pasaia idazleak bere azken nobela «Agirre zaharraren kartzelaldi berriak» aurkeztu berri duenean. Susa argitaletxeak argitaratu eta orain aipamena jaso duen nobela horrek Michele Angiolillo, 1897. urtean Canovas del Castillo Santa Agedako bainuetxean hil zuen anarkista italiarra, zuen ardatz.

saila zegoen kokatua eta Konstituzio plazan, aldiz, sail historikoa. Hemendik aurrera, Alderdi Ederreko egoitza berrian, urteko materiala eta ikus-entzunezkoak eskainiko dira. Dena den, hirurogoitza hauek behin-behinekoak dira eta Odon Elorza alkateak egin proposamenaren arabera, San Bartolome urbanizazio berrian eraikin bat bideratuko da hiru adarrak bateratzeko. Baina, horretarako laupabost urte zain egon beharko da.

FOLK MUSIKAREN EGUNA ZUBEROAN

HAMARGARRENEZ burutuko da datorren igandean, maiatzak 16, Musikaren Eguna Zuberoako Urdiñarben. Aurreko urteetan legez, atzerriko musikariak nahiz bertakoak arituko dira: Okzitaniatik Lou Dalfin hurbilduko da, Korsikatik L'Albinu, Irlandatik MPE, Eskoziatik MacKenzie ahizpak (hilaren 14an Usurbilen ere izango dira) eta Bretainiatik Beaj-Iskis taldea; eus-

kaldunen artean Niko Etxart, Anje Duhalde eta Mikel Markez arituko dira, besteak beste. Musikaren Eguna 99 ez da, hala ere, igandera soilik mugatuko. Hilaren 13tik aurrera mahainguruak, dantza eta beste zenbait ekitaldi izango baita.

■ Beaj-Iskis bretainarrek Urdiñarben joko dute.

■ I. Forkada.

IZENAK

Izaskun Forkada eta **Mikel Anestesia** Bi Kate taldeko kideek euren bigarren diskoa aurkeztuko dute ekainaren hasieran. «Biriklatu» diskoarekin, Bi Katek bere metal-techno-trash egitasmoa sendotuko du. Shot estudiotan grabatu eta Katarainen egin dituzte nahasketak.

Juanjo Mena maisu gas-teiztarra Bilboko Orkestra Sinfonikoko zuzendari artistiko berria izango da datorren uztailetik aurrera, lan horretan Theo Alcantara ordezkatzuz.

Joxe Migel Iztueta «Lazkao Txiki»ren bizitza, bertsoak eta beste hainbat gorabehera bi liburu marduletan bildu ondoren, Sendoa argitaletxeak lazkaotarraren gertaera eta txistek bildu ditu liburu berri batean, hain zuzen «Gertaerak eta txistek» izenburupean.

■ Lazkao Txiki.

dira eta zailtasun handiak dituzte aurrera ateratzeko»

● Beatriz de la Vega zinegile altsasuarrak ere gabeziak ikusten ditu, baina zinean: «Film labur bat egiten duzunean, denbora oso mugatuta dago eta ezin duzu minutu bakar bat ere galdu, ez baitago dirurik»

● Edorta Jimenez idazleak esandako hitzak dira hauek: «Aspaldion aspertuta nago literaturaren gainean edo literaturaren atzetik eginiko literatura edo metaliteraturarekin (...) Nik uste dut errealitate batzuk islatzeko, nola edo hala 'bizi' ere behar direla»

«Territorios de contagio/Kutsatze eremuak» performancearen gaineko mintegia ospatuko da maiatzaren 6tik 28ra Bilbao Arte zentruan. Arte definigaitz honen aintzatespena aldarrikatzeaz batera, taxonomia horren barruko aniztasunera hurbiltzea du xede, teoriarik nahiz praktikan.

PERFORMANCEA: BIZITZA ETA ARTEAREN MUGEZ GAINDI

Bazen k.a. IV. mendeko Grezia Klasikoan kupel baten barruan bizi zen filosofo bat: Diogenes. Eguzkia eta euriarekin batera bizi zen, jendeak ematen zizkion ondasu-netatik, eta hamaika dira hari buruz kontatzen diren pasadizoak. Halako batean agintari handi bat etorri zitzaion, pentsalari entzutetsua zela eta hura ezagutze-
ra, eta harritu egin zuen pertsona hura kupela baten barruan aurkitzeak: «Eskatu egidazu nahi duzuna, eta nik eman egingo dizut», eta Diogenesek zera erantzun omen zion: «Bai? orduan, mesedez, apartatu hadi hortik, eguzkiaren itzala egiten didak eta!».

Halako egoeren sorkuntzak etengabe gertatzen dira gizakiaren historian, eta horretan oinarritzen da XX. mendean *performance* (errepresentazioa, irudikapena)

izena hartu duen arte adierazpena. Orson Wellesek munduaren amaieraren albisteak egi itxuraz kontatu zuen irratiz eta estatubatuar askok sinetsi egin zuten. Duela bizpahiru urte «La inteligencia militar» liburua kaleratu zuen Euskal Herriko talde antimilitarista batek, zeinaren orri guztiak txuriak diren. Beharbada performance ize-

Mende bukaerako arte sorkuntzaren ikur bilakatu da performancea

na inoiz hartu ez duten hiru ekintza dira, baina arte arlo honen aniztasunaren barruan sar litezkeenak.

Zer da bada performancea? Finean zera: norbaiten aurrean gertatzen den zerbait, non batean eta noiz batean. Ezin askoz ge-

hiagorik definitu. Intentzionalitate bat dago ekintza horretan eta, hortik aurrera, gertatzen den unearen bizipena eta eragiten duen gogoeta ditu helburu. Egunerokotasunaren arau baten apurtzea da, baina imagina ahal ezina den modu orotan. Hasieratik bilatu du performanceak arte disiplinak banatzeko ohitura horrekin apurtzea, ezin eman beraz definizio argirik. Intentzionalitate metafisiko horren ostean *performer* adina korronte ezberdin dago.

Arte sailkatu bakoitzaren abangoardiari lotuta kokatzen da ekintza-arte, eta baita guztien erdian ere, arte espazioaren definizio guztiak hankaz gora jartzen baititu. Aniztasuna erabatekoa da, izugarri zabala: batek antzerki esperimentaletik edango du, bestea bideo soportean emango da, beste batean musika da nagusi edo arte plastikoa...

Beste arteekiko ezberdintasuna publikoaren presentziak markatzen du argien. Antzerkian publiko bat dago eta publiko horrentzat errepresentatzen da. Badago presentzia bat ere, baina errepresentazioa nagusitzen da. Performancean, aldiz, presentzia nagusitzen da. Presentzia eta irudikapenaren arteko mugak zalantzan gertatzen dira. Ikuslearen *statu quo* erosoan haustura bat sortzen dute une batean, akaso barnean zeozer mugitzen zaio.

Arte totala da performancea: *Artea aldatu, gizakia aldatu*. Filosofiatik gertuen dagoen arte adierazpena izan liteke ere, eta ekintza gehienek zentzu erritual indartsua daukate. Artearen funtzio majikoaren berreskurapen nahia oso lotua dator hainbat artistek zibilizazio teknokratikoaren arrakastari aurre egin nahi izateari. Artistaren zeregin publikoa aldarrikatzea xede horren barnean kokatzen da.

60ko hamarkadako Fluxus ekintzek.

■ Lea eta Pekka Kantonen finlandiarrek presentzia eta irudikapenaz jardungo dute.

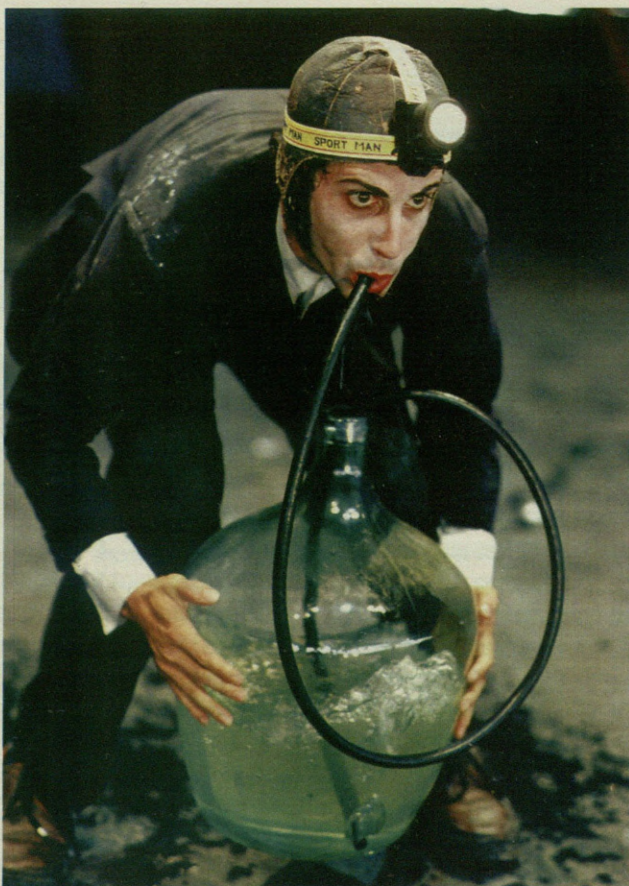
arte elitistari aurre eginez, artea bizitzari ekiteko jarrera ludiko moduan proposatzen zuten, egunerokotasuna ulertu eta gizarte itxi eta intransigentea aldatzeko modu bat bezala. Esanak esan, mende bukaerako arte sorkuntzaren ikur bilakatu da performancea, hibridismoen garaian arte adierazpen ezberdinen topagune.

MINTEGIAREN BEHARRA.

Performancea gizakia gizaki denetik existitzen bada ere, arte adierazpen tankera XX. mendekoa du, abangoardia kultural eta artistikoekin batera iritsia: futurismoa, dadaismoa, bauhaus, surrealismoa... 60 eta 70eko hamarkadatan izan zuen bere unerik gorena, baina performancearen kaduzitateaz mintzatzea pinturaren kaduzitateaz mintzatzea bezala litzateke; adierazpide berriak asimilatzeo daukan gaitasunak bilaketa berrietara bultzatzen du. Azken urteotan boom txiki bat dagoen arren, bazterrean jarraitzen du.

Mintegiaren lehen bi egunak gaurdaino performancean zer egin den ikuspegi historikotik aztertzeari emango zaizkio, eta hurrengo hiru asteetan lan arlo anitzei buruzko ikuspegi zabala eskaini nahi da, sei gai abiapuntu hartuta. Gai bakoitzari buruz bi artista gonbidatu izango dira eta bakoitzak egun oso bat izango du bere lanen berri emateko. Goizez 10etatik ordu batera azalpen teoriakoak egingo dituzte, eta arratsalde 4etatik 8etara aukera praktikoak aztertuko dira tailer moduan. Zenbaitek performanceak ere egingo ditu, 8etatik aurrera.

Astelehena 10ean, adibidez, Kantonen familia finlandiarrek egunerokotasuna publikoarekin konpartituz egindako esperientzien berri emango du. Eguneroko bizitza eta artea konbinatzeko interesa konstante bat da euren lanean, eta *presentzia eta irudikapenari buruzko sailean ariko dira. Bigarren gaia gorputza da, mina eta probokazioaren tartean. Askotan minetik abiatzen da performerra bere lanaren adierazpenerako. Artistaren presentzia ekidinezina da, gorputza tragikotasunaren baitan kokatu eta oso performance gogorak egiten dituzte, gorputzaren muga fisikoak dardar batean jarritz, adibidez erresis-*

■ Performancearen egoeren sorkuntzak kontzientzia hartzea eragiten dio ikusleari.

tentziaren bidez: postura batean ordu askoz egon eta gertatzen ari den unetik sor daitekeen tentsio hori. Hirugarren gaiak *espazio publikoei* heltzen die, performancearen une magikoa ez baita gertatzen galeria edo espazio instituzionaletan. Izan ere, bizitzaren artea baita, artearen eremu estuegia gaingintzen du performanceak bizitzarekin bustiz. Publikoak ez dauka beti publiko izatearen pertzepzio hori eta «zer gertatzen

Performancea norbaiten aurrean non batean eta noiz batean gertatzen den zerbait da

ari da hemen?» galdetuko dio bere buruari. Performancearen hibridazioaren mundu horretan hainbat arte ekintza sailkaezin gertatzen da, eta laugarren gaiak *periferia* horiei heltzen die. Bostgarren gaiak *teknologi*az dihardu. Teknologia berriak praktika artistikoetan asimilatzen dira eta performancea horretarako ezin egokiagoa da, errekurtsio infinitoei jokatzeko uzten baitu. Azken urratsa *soinuari* buruzkoa da, ikuslearen mundu arrazionalaren de-

onstrukzioan gai garrantzitsua baita musika.

EKINTZA ARTEAREN IRAKURKETAK. Badago performancea ekintza errepikaezintzat jotzen duenik. Egia da beti ezberdin ateratzen dela performancea. Batzutan publikoaren paperarekin jokatzeko duelako, eta presentzia horrekin edo probokazio ekintza horrekin publikoaren partehartzea bilatu dezake edo ez, eta horixe faktore aberasgarria da ekintzaren garapenean. Performance gehienek ez dute iraupen zehatzik, esperimentazio bat den heinean iraupena bera unearen bizipenaren edota gorputzaren erresistentziaren arabera neurtzen baita.

Mintegiaren antolatzaile eta performer diren Alberto Lomas eta Beatriz Silvaren ustez «ez da garrantzitsua performancea definitzea mugen artean lanean ari zarenean, baina performancea ez da anekdota bat ala edozer kabitzen den zakua. Errealitatea eta bere errepresentazioa elkartuz doazenean banatu egiten dituen espazio batekin egiten dute topo, laztandu eta igurtzi egiten dira, eta izuikara bat sortzen da gure kokalekuaren ateak zabaltzen direnean. Nahi duzuna egin dezakezu baina zentzu bat izan behar du berez».

Abangoardiaren ezaugarriak betetzen ditu performanceak: lengoia artistiko tradizionalarekiko haustura bat dago, kode linguistiko berria sortzen da, eta errealtatea, artea eta artistaren ikuskera berria dakar. Beatrizen hitzetan: «zuk eguneroko bazkaltzen duzu etxean, baina kalean jartzen bazara bazkaltzen jada badago intentzio bat, zerbait kontatzekoa, galderak sortzekoa, ekintza bat azpimarratzen ari zara. Intentzio horrek bihurtzen du ekintza adierazpen artistiko edo poetikoa, edo dena delakoa». Albertoren ustez bada zerbait gehiago: «Ez da zerbait adieraztea, haustura eta zentzu momentu hori niretzako bilatzea baizik, eta agian baita besteentzako ere. Momentu horretan izatearen zentzua sortzea. Performancean ez dut bilatzen nire sentimenduak adierazteko espazio bat, sentitzeko espazio bat baizik» ●

◆ PERU C. SABAN

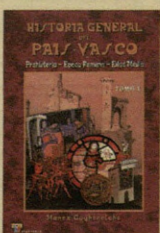
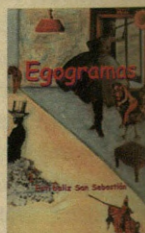
Astia Hartuta

L I B U R U A K

**NIRE AUZOKO
BAT SORGINA DA***Paloma Bordons*Giltza
38 orrialde
750pta.**EGUNEROKO
ERRONDA***Ricardo Alcantara*Giltza
174 orrialde
805pta.

Sei urtetik aurrerako haurrentzat, Maria eta bere auzokide bereziaren istorioa idatzi eta Giltza etxearen Tukan sailean argitaratu du Paloma Bordonsen. Mariaren etxeko atikora auzokide berria iritsiko da eta protagonista gaztea berehala ohartuko da atikoko bizi-lagun iritsi berria sorgina dela, sorgin gaiztoa gainera. Badirudi, ordea, bere gurasoak eta gaintzeko auzokideak ez daudela prest euren etxean sorgin bat bizi dela onartzeko. Horregatik, Mariak bakar bakarrik egin beharko dio aurre emakume maltzurari eta bere katu beltzari. Azaleko nahiz barruko koloretako irudiak Paloma Bordonsenak berarenak dira eta euskarazko itzulpena, berriz, Joseba Larrekoetxeak burutu du ●

Aurrekoa bezalaxe, honako liburu hau ere Giltza argitaletxeak kaleratu du bere Tukan sailean. Ricardo Alcantara Uruguayko idazlearen testu hau 9 urtetik gorako irakurleei zuzendua da eta Zelobert izeneko hiri bereziaren gorabeherak eskaintzen ditu. Zeloberten arraza guztietako animaliak bizi dira, ez ugazabarik, ez legerik ez dutela. Horrek ez du esan nahi handinahia, ustelkeria eta indarkeriarik ez dagoenik. Natxo katua, istorioko protagonista, hauen guztien aurka saiaturiko da, baina, lortuko al du Zelobert saldukeria eta gehiegikeriarik gabeko hiri zoriontsu bihurtzea? Testuaren osagarri diren irudiak Horacio Elenarenak dira; euskarazko itzulpena, berriz, Igo-ne Etxebarriarena ●

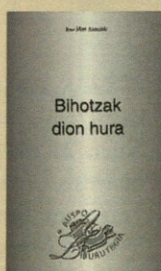
**HISTORIA
GENERAL DEL
PAIS VASCO***Manex Goybenetche*Ttartalo
491 orrialde
3.990pta.**EGOGRAMAS***Estibaliz
San Sebastian*EdiGetxo
94 orrialde

Euskal Herriko historia biltzea helburu duen bilduma abian da. Lehen liburukian, Manex Goybenetche historialariak Historiaurrea, Erromatarren garaia eta Erdi Aroa jasotzen ditu. Euskaldunok gure historia barrutik eta, era berean, modu objetibo batean aztertzeko beharraz bultzaturik ekin diote lan honi, irakurleak iraganeko gertakizun nagusien ikuspuntu errealistagoa izan dezan. Liburuki honen egileak, zentzu horretan, hainbat eta hainbat dokumenturen azterketa kritikoan oinarritu du bere ikerketa lana. Lan honen frantsezko bertsioa eskuratu nahi duenak Elkarlanean argitaletxearen eskutik izango du salgai liburutendetan ●

Getxoko Kultur Etxeak kaleratzen duen hamazazpigarren liburua dugu honakoa, apirilaren 23an Liburu Eguna zela eta argitaratua. Esan beharra dago Getxoko Kultur Etxeak egun hori hilabete osora zabaldu duela eta «Egogramas»en aurkezpenean apirila osoan zehar eginiko ekintzen amaiera izan dela. Estibaliz San Sebastian olerkari gaztearen poemak jasotzen ditu liburuak. Liburuari izenburua ematen dion poema sortan bere barrenak hustu ditu egileak, baina liburuki berean beste hainbat lan jaso da: «Poemas de la agricultura», «Poemas de la ciudadanía», «Diario de un viaje imposible»... Carlos Luengoren irudiz lagundurik daude olerkiok ●

BIHOTZAK DION HURA

Joxe Mari Aranalde

Auspoa
220 orrialde
1.520 pta.

Izenburuak erakusten duen bezala, Aranaldek liburu honetan bihotzak esan dion hura jarri du bertsoan. Amari, Xalbadorri, hilobei, Mikel Atxagari, lankideei... eskainirikoak dira bertso horietariko asko. Sentimenduz beteriko bertsoak, beraz, —25 sail orotara— bildu ditu Auspoaren 258. liburu honetan. Baina, bertso bilduma hau liburuaren lehenengo zatia baino ez da.

Izan ere, 60tik gora artikulua ere topatuko ditu bertan irakurleak, guztiak bertso-laritzaren inguruan, ia denak 1985tik 1990era «Deia» egunkarian astez aste argitaratuak eta bakarren bat orain arte argirik ikusi ez duena. Finean, bertso munduan luzaroan ibilitako norbaiten fruitua da lan hau, bai jarritako bertsoei dagokienez, baita gaiaren inguruan idatziriko artikuluei dagokienez ere ●

«Bertsoa gauza bitxiegia da»

■ Jose Mari Aranalde
«Bihotzak dion hura»
liburuaren egilea

Zergatik aukeratu zenuen «Bihotzak dion hura» izenburua liburu honentzako?

Nere besoetan eta magalean hazitako bi iloba ditut eta haiei jarritako bertsoen zati bat da. Nire bizitzan sentimendu handiak sorraziz dituztenei eginak dira bertsoak.

■ Nonbaiten irakurria dut, horiek, bertso baino gehiago olerki direla.

Iritzi horrek balio dezake bi-hiru sailtxorentzat, baina, nire iritzirako, ez da nire bertsoengatik esan beharko lizatekeena. Amari jarritakoetan, esaterako, lirismoa egon daiteke, sentimendu handia dutelako, baina bertso-bertsoak dira.

■ Askori eskaini dizkiozu bertsoak, baina zuri ere, azken aldian eskaini dizkizute. Añorgan, azken Orixe Sarian jasotako omenaldiaz ari naiz...

Gehiegizkoa izan zen. Añorgako bertso mundua nire inguruan mugitu zelako oroi-garritxoren bat jasotzeko ez litzaidake gaizki irudituko. Baina egin zidaten omenaldia ederregia zen nik merezia izateko. Egun zoragarria izan zen niretzat.

■ Artikuluetan, duela hamar urte bertso-laritzaren egoeraren inguruan idatzitakoa dago. Kezkati agertu zinen orduan. Artikuluan bi arrazoi nagusi ematen ditut. Batetik, kultur mundu harriagarri, liluragarria jarri zaigu begi aurrean. Horren barruan bertsoak toki txikia zuenaren irudipena neukan eta daukat. Bestetik, Euskal Herri osoa ez da euskalduna, ezta gutxiagorik ere, eta bertsoa kultur modu jakin-jakin bat da eta mundu berri honetan zailtasunak izan ditza-ke. Duela hamar urte horretan ez nuen zalantzarik eta gaur egun ere ez. Nahiz eta bertso-laritzaz guztiz bizirik eta eder dagoen.

■ «Komunikabideetan ez dugu oraindik bertsoa saltzen ikasi» idatzi zenuen orduan. Berdin pentsatzen al duzu orain? Telebistan egiten dena, ondo egiten da. Gainerako komunikabideetan ematen zaion tratu ere ez dut uste gaizki dagoenik. Hori guztia ondo eginagatik, bertsoa gauza bitxiegia da eta bertsoarentzat egarria, grina, bertsozaletasuna behar da, hori eskertuko bada. Hori ez dakit zenbateraino dagoen ●

LENTE PROGRESIBOAK
3 punturen arteko distantziarik erosoena

urrti

tarteko distantzia

hurbil

Edozein distantziatar ongi ikus dezazun, MULTIOPTICASen irtenbiderik onena dugu. INDO betaurreko progresiboak. Erosoak eta eraginkorrak. Ikusmen nekatua ahan-
tzeazun. Gainera, gure MULTIOPTICAS txartelarekin ordaintza hiru hilabete erosotari egia izango duzu inolako gainkargurik gabe. Eta Travel Club puntuak lortu ahal
izango dituzu. Del ezazu 900 34 35 36 telefonora eta informazio gehiago emango dizugu. INDO DISTANTZIA GUZTIAK BETAURREKO BAKARREAN

ZINKUNEGI
MULTIOPTICAS
ZERBITZU OPTIKOETAN 1a
Hernani, 4 - DONOSTIA

AGIRRE ZAHARRAREN KARTZELALDI BERRIAK

Koldo Izagirre

Elkarlanean
282 orrialde
2.350 pta.

Duela zortzi urte Pasaia idazleak «Metxa esaten dioten agirretar baten ibili herrenak» ipuin bilduma idatzi zuen. Zortzi urte igarota, Joseba Jaka beka eskuratu ondoren eta Elkarlanean argitaletxearen eskutik, Izagirrek, Agirre' tar Nikolaren, hots, Metxaren gorabeherak jaso ditu, oraingoan luzeago. Nobela hone-tan, Metxa kartzelara joango da, baina bere borondatez, bere ateraldi egoskorkeri, ge-zur eta kasketekin funtzionario eta jaulier guztiak bere onetik ateratzeko. Beraz, ira-kurleak ez dezala espero kartzelaren irudi gordin eta errealista, fantasia kutsuz, umo-rea baitarie Metxaren pasadizoei ●

ZUZENEKOA

Soziedad
Alkoholika

Mil A Gritos
2.185 pta.

Juan —ahotsa—, Jimmy —gitarra—, Jabi —gitarra—, Pirulo —bajoa— eta Robertok —bateria— osatzen duten taldeak seigarren diskoa du honako hau, aurreko bost lanetan taldeak jaso dituen hainbat kanturen bilduma zuzenean eskaintzen duena.

80ko hamarkadako punk inkonfor-mistenaren doinuak 90ekoan bizirik man-tendu dituen taldeak iragan urtearen amaieran Diman, Valentzian eta Madril-en eskaintako kontzertuetan grabatu eta on-

D I S K O A K

doren Azkarateko Katarain estudiotan na-hastu ziren zuzeneko disko hau osatzen duten 21 abestiak. «Ratas», «Palomas y buitres», «Ariel Ultra», «Motxalo!», «Nos vimos en Berlín», «En el tejado», «Sin Dios Ni Ná»... boskotearen jarraitzaileen-tzat aski ezagunak dira diskoan jasotako kantuok —horrela erakusten dute behintzat diskoan etengabe entzuten diren entzuleen ahotsek—.

Horien guztien artean badira, bestalde, orain arte argitaratuak izan ez diren bi abesti: «Va bien» eta «Cervezas y porros». Dena den, iragan hamarkadaren amaieran taldeak eskaintako kontzertuetara hurbil-du zirenek entzunak izango dituzte bi kan-tuak.

Doinu gogor eta zuzenak eskaintzen ditu Soziedad Alkoholikak, kantuen hitz gordinekin bat eginez.

21 abesti, beraz, hamarkada osoko ibil-bidea laburbilduz eta Soziedad Alkoholikaren jarraitzaileen gozamenerako ●

Herri Irratia
RADIO POPULAR
www.herri-irratia.com

URTEETAN EUSKAL HERRIA GURE UHINETAN

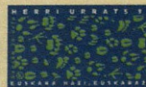
GETXO maiatzak 7
"Izarretako bitakora"
Maskaradaren antzezlan berria Getxo Antzokian (20:00) izango da ikusgai. Markelñe taldeak berri, Algortako San Nikolas plazan (22:30) aurkeztuko du "Alo, Europa?".

EIBAR maiatzak 8
Bi kantaldi
Asier Serranoren bakarkako lanaren aurrerapena lehenik eta Mikel Laboaren kontzertua ondoren. Astelena pilotalekua 22:30

DONOSTIA maiatzak 8-9
"Maiatza Dantzan"
Compagnie Castafiore ikusteko aukera izango da bi egunez. "Almanach Bruitach" lana erakutsiko dute. Victoria Eugenia 20:00

SENPERE maiatzak 9
Herri Urrats
Mota guztietako ekitaldi eta ikuskizunak izango dira Iparraldeko ikastolen festan.

DURANGO maiatzak 7
Trikitilari eta bertsolariak Tapia eta Leturia trikitilari eta panderojoleak Xabier Amuriza bertsolaria izango dute lagun. San Agustín Kulturunea 20:30

IZPURA maiatzak 12
"Kontrabafua"
Maskarada taldeko Mikel Martínez aktoreak Patrick Süskind alemaniararen obraren inguruan egin egokitzapena gozatu ahalko dute Izpurara hurbiltzen direnek. Faustín Bentaberry 21:00

TOLOSA maiatzaren 22ra arte
Antton Olariaga Komikigilearen arte luzetako lana jaso dute aurretik Donostian izan den erakusketa honetan. Aranburu Jauregia

GASTEIZ maiatzak 12
"Euskal intelligentsia"
Gai honen inguruan mintzatuko da, Euskal Pentsamenduaren Gau Eskolaren asteroko solasaldian, Paulo Iztueta idazlea. Bagare Euskal Tokia

URRETXU maiatzak 7
Benito Letxundi
Orioko musikariak kontzertua eskainiko du. Ederrena pilotalekua 22:00

MENDIGORRIA maiatzak 8
Flitler
Talde rockeroaren kontzertua izango da entzungai. Plaza 23:30

Agendarako deialdiak hogeiei egun lehenago bidali 37 34 03 faxera

Argitarapen honen edizioako laguntzaile:

En la edición de esta publicación colabora:

kutxa

fundazioa
fundación

ERTZAINAK TELESAILA

Samu eta Mikelen kasuak ezagunak egingo zazkigu laster. Ikusmin polita piztu du Bergaran grabatzen ari den polizia kutsuko telesail berriak; ETBn inoiz egin den egitasmorik handizaleena baitugu, gai zein ekoizpen aldetik. Lehenengo atala maiatzaren 13an izango da ikusgai.

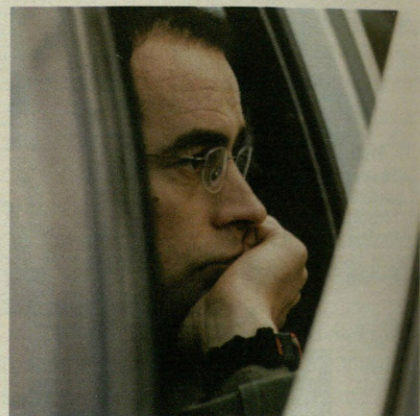
MIKEL & SAMU, EZERTAZ EZ DAMU

ALBERTO ELOSEGI

ALBERTO ELOSEGI

ALBERTO ELOSEGI

Mercedes batek kontzesionarioko kristala txikitu du. Luis Iriondo aktorea autoa mugitzen ari zela beira jo eta beheara bota du, kristoren zarata ateraz. Baina istripu bat izan da, eszena hori ez baitzegoen gidoian. Grabatzen ari diren 4. atal honetan, Iriondo kontzesionario bateko jabe susmagarria dugu. Samu eta Mikel ertzainak atzetik dabilzkio, bere tailerra autoen lapurretara estaltzeko erabiltzen duelakoan. Ostutako autoak berriro saltzen omen ditu pintura eta matrikula aldatuz. Baina Mikelentzat ez da hain ximplea ■ izango, susmagarria bere osaba delako; izugarritzko dilema, beraz.

hikoa: ba omen dago fetitxista bat emakumezko arropak lapurtzen dabilena. Halaxe, identifikazio saio batean ertzain bat susmagarrien artean jarriko da; lekukoa ordea, nahastu egingo da, ertzainari delitua leporatuz.

AMATEURREN MAILA ALTUA. Giro ona nabari da Bergarako grabaketan. Nahiz eta ikusleen harrera ikusi arte itxoin behar den, tankera ona hartzen zaio telesailari. Ez dezagun ahaztu, Eneko Olasagastiren lanek ez dutela inoiz porrot egin; orain arte,

tik gorako castinga egin ondoren, esku hartzen duten herriko aktore amateurak maila altua ari dira ematen, hilobiratzaila, ebanista, baserriko morroia, salataria...

POLITIKA ZEHARKA. Situazio komediatik ateratzeko irrika zuen Enekok. «Genero poliziakoa orain arte jorratu gabe egon da ETBn. Atal bakoitzean kasua modu errealista batez planteatu eta argituko da; dena den, politika gaiak, kale borroka eta, zeharka baino ez dira ukituko. Badakit ETBk umore gehiago sartu nahi lukeela, baina zehar ezberdina egiteko garaia zela iruditzen zait». Estiloa ere ezberdina izatea dute xede. Joseba Apaolaza urretxuarrak dioskunez: «Hainbat kamerarekin egiten dugu lan. Tamalez, he-

Ertzaintzari ez zaio propaganda telesail bat egitea interesatzen, sinesgarria izan dadila baizik

TXAKUR KATU. Mikel ertzain akademikoa da, Arkautetik atera berria, legeazalea, teorian babestu eta jerarkiak errespetatzen dituen. Lanean postuak igotzeko asmoa nabaritzen zaio, gainera. Samuel ikerkidea berri, guztiz kontrakoa da, kallekumea eta zakur zaharra, eroskeria zale, informazioa lortzeko salatariak erabiltzen dituen. Mikelek ez ditu bere metodoak begi onez ikusiko, bien arteko lehia piztuz. 4. atalaren bigarren haria ere ez da nolana-

bederen. Horren haritik, Jose Ramon Sorroiz eta Joseba Apaolazaren trebetasunaz landa, aktoreen artean aurpegi berri bat ezustekoa izan daiteke, tabernariaren alabarena egingo duen Maider Iabar kasu. Bestenaz, eskarmentu handiko aktore multzoa dago: Joxe Kruz Gurrutxaga, Maiken Beitia, Aitor Mazo (ertzain burua), Mireia Gabilondo, Ramon Agirre, Martxelo Rubio, Karlos Zabala, Itziar Lazkano (epailea) eta abar. Halaber, ehun pertsona-

men gauzak askoz azkarrago egin behar dira. Baina tira; lehen atala montatua ikusteko aukera izan dugu eta itxuroso geratu da, offean Samuelen eta bion gogoeta umoretsuek lagunduta. Lehenengo honetan, mendi erdian, M. C. inizialak dituen gorpua agertzean, Samuel eta biok hilketa hori ikertzeari ekingo diogu. Kanpoaldean aritze horrek dinamismoa emango dio. Komisaldegi barruko dekoratua ere nahikoa berritzailea izango da».

TXANDAKA ZUZENTZEN. Kanpoaldean grabatzeko Bergaran hiru egun emanen dituzte eta beste biak aldiz, Miramongo platoan (komisaldegia). Zuzendari lana hiru lagunaren artean txandakatzen ari dira. Fernando Bernues eta Aitzpea Goenagak bosna atal zuzenduko dituzte, gainontzeko hirurak Olsagastik. Formula hau aski normala da telebistan; izan ere, kapitulu bat montatzen ari den bitartean, hurrengoa prestatu behar izaten da. Bestalde, Patxo Telleria gidoigile buru dutela, Teresa Calo, Edorta Jimenez eta Juan Agirrek jo eta su

emaitzarekin pozik nago, narratiba aldetik berria, ezohikoa izango delako. Ia entsegurik egin gabe ari gara, gainera. Hori dela eta, biziki zaindu dugu castinga, aktoreak gero hutsik egin ez diezagun». Bere ustez, kontuan hartu beharreko osagai gehiago daude telebistan antzerkian baino, argia, planoak, soinua, koordinazioa dela; baina amarru gehiago ere bai irudikatu nahi ez dena estaltzeko. «Horregatik telebista eta zinetik datorren aktore frankok kale egiten dute oholza gainea, dena agerian dagoelako».

jatorriz erdaraz egonda, dextente nabaritzen da euskaratzean, «txiste eta hitz joko asko galdu egiten baitira euskaraz. Beste hainbeste gertatuko litzateke testu bat euskaratik erdaratuko bagenu».

ERAKUNDEAK GALERAZITA. Kalez jantzitako ertzainak eta txapelgorriak tar-
tekatuko dira komisaldegian. Olsagastiren esanetan «Ertzaintzari interesatzen zaio telesaila propaganda ez izatea, sinesgarria baizik. Alde horretatik, ezer ikusi gabe ere, armak, plakak, piloteroak, kas-

EUSKALDUNON EGUNKARIA

EUSKALDUNON EGUNKARIA

EUSKALDUNON EGUNKARIA

dihardute gidoiak garaiz amaitzeko. Orain arte, sei atal daude idatzita, eta uneotan hurrengo hirurak ari dira burutzen.

TELEBISTAKO AMARRUAK. Lehen atala zuzendu ostean, orain laugarrenean murgildurik da Fernando Bernues. Arrakasta itzela lortzen ari den «El Florido Pensil» antzezlanaren egokitzaila eta zuzendariak telebistarako «Mira que Sois», «Jaun eta Jabe» eta «Maite»ko zenbait atal zuzendu ditu. Eneko alderdi teknikoaz arduratzen den bitartean, Bernuesek planteamendu narratiboa egiten du. «Egia esanda,

BAKOITZA BERE ERARA. Euskalkien mugari delako hautatu zuten Bergara istorioaren kokagune. Gipuzkoan egonda ere, bizkaieraz mintzatzen dira bertan. Alta bada, atal bakoitzean euskalki ezberdinak sartuko dira, ahalik eta sinesgarriena izan dadin. Arantzazu Loidi bertsolari izandakoak telesailaren euskara zuzentzaile lanetan dihardu. «Euskalki mordoa entzun ahal izango da, pertsonaia bakoitza bere euskalkian; azpeitiarrak, arrasatearrak, So-roiz Goierriko doinuak, euskaldunberriak batuan, erdarakadak barne». Bestalde, Loidiren irudiko telesailaren atal batzuk

koak, utzi dizkigute. Lehengo egunean egin genuen manifi-
n azaltzeko kaskoak eta piloteroak erabili genituen. Orain arte gutaz fidatu dira. Ikusi beharko da atalak era-kusten hasten garenean». Zoritxarrez, era-kundeekin ezin dute deus egin. Nahiz per-tsonaia eta egoerak asmatutakoak izan, ezin dute erakunde bati eragingo dion fitsik ere egin «hori da ETBk jarri duen baldin-tza. Guk, gure aldetik, ez diogu erreality-teari muzin egin nahi. Tirabira hori dau-kagu, kasuak errealitytean oinarritu dai-tezen» ●

◆ BEÑAT DOXANDABARATZ

T x o r i B a t e k E s a n D i g u

■ «TELENORTE»KO EUSKARA TRAKETSA

Lotsagarria «Telenorte»n duten jarrera euskararekiko. Eguerdi nahiz iluntze parteko albistegian, minutu eskaseko berrien laburpena euskaraz irakurtzean, akats franko egiten dituzte, «Barrionue-vo ukatu egin da deklaratzera» eta ha-lakoak botaz. (Uko egin dio deklaratzeari behar luke izan). Saio osoa goitiki behera euskaraz emango balute... ●

■ «IZAR GAZTE BILA» HILAREN 10ETIK AUERRERA

Komak ere ekoizturik, helduen antzera arituko dira umeak, Ruth Martinez eta Joxe Felipe Auzmendi aurkezle direla. «Euskaraoke»aren ordeztu, kantu lehiaketa honetan umeek hartuko dute parte, euskaraz, ingelesez eta erdaraz kantatuz. Astegunez egunero izanda ordea, formula gehiegi erreko ote duten irudipena daukagu ●

■ ROBERT REDFORD EUSKARAZ «ZINE ORON»

Kartzela bateko burua (Redford) preso baten larruan sartuko da. Hori da igande-
hilaren 16an emango den «Brubaker» filmaren haria. Halaz ere, film arrakastatsuak euskaraz maizago eskaintzea ez legoke gaizki. Konparazioa egin; heldu den asterako ETB-2-ko fil-metako batzuk: «Buru moztuen irla» edo «Hollywood nola konkistatu» ●

Tokian tokiko hedadura izan arren, lan eskerga egiten dute irrati libreek. Elgoibarko Zazpiki kasu, 12 urtetan ahotsik gabekoen ahotsa izan dena, oso emisora berezi batetik eginga, gainera.

SAGUZARREN GANBARATIK

Herrixan Zazpiki ezagutzen ez duenik ez dago. Nahiz eta hasieran indar gehiago eduki, orain ere entzulego majoa dute FM 107.6an. Dena den, esker-tuko lukete hain entzulego alferra ez balute. «Elgoibarko jendeari asko kostatzen zaio telefonoa altxatzea» azaltzen digu irratiako kide zaharrena den Nestor Fuentesek. Gazteen ekimena izan zen Zazpiki sortzea, 1987an. Funtsean berdin jarraitu badu ere, belaunaldi aldaketa egon da. Nestorren ustez, «horrek kalitatean eragin du, gaztetxoak axo-lagabeagoak baitira. Onetik ere ekarri dute, noski; ideia freskoak eta gauza berriak egiteko erak».

Egun, hogeit bat lagun aritzen dira uhinak astinduz; asteen hamar orduz, gehienak ostegunetik igandera bitartean. Gazte kutsuko emankizunak nabarmentzen dira, bi albistegi, Nestorrek egiten duen «Filobibli» eta «Pier no doy una eta Patan».

■ Udalak utzitako ganbaran, behin behineko, 11 urte eman dituzte, saguzar familia oso bat lagun dutela.

Musika arloan «Rock Blues txokoa». Sosak biltzeko autofinantziaziora jo dute Zazpikikoek, jaietan txoznak jarritz, kamisetak, pegatak saldud eta abar. Berriki, Udalarekin harremanetan jarri dira «saguzar» txokoa aldatu diezaieten. «Izan ere,

aurreko lokalaren berriztatze obrak hasi eta hona etorri ginen. Hara non 11 urte igaro eta «behin behineko» ganbara honetan jarraitzen dugun. Lurra mugitu egiten da eta txiza egin nahi izanez gero, korrika joan beharra dago AEKra». Egitekoa den Gaztetxe berrian lokal bat emango omen zaie.

Anekdotak ere ez dira falta. «Duela zortzi urte, Telekomunikazioko bi funtzionario etorri zitzaizkigun mehatxatuz lau egun genituela emititzeari uzteko. Lau egun horiek pasa eta emititzen jarraitu genuen; ez zen inor agertu. Gerora, Gobernu Zibilararen eskutitz bat heldu zen, emisioa eten ez ezik, lokala ere utzi behar genuela esanez. Ez genien inolako kasurik egin. Udaletxearen esku beltza somatu genuen, tentsio batean baikeunden haiekin» ●

◆ BEÑAT DOXANDABARATZ

A u r p e g i a

■ Aitziber Pz. de Karkamo

«Etxean utzi behar da urduritasuna»

Bertsolari gazteak «Bagazina» egiten du Gasteizko Hala Bedin.

Jendaurrean bertsotan aritzera ohitua dago 19 urteko gasteiztarra. Agian, horregatik entzuten zaio hain natural arratsaldero aurkezten duen «Bagazina» magazinean. Urtebete dararama irradian, Kazetaritzako ikasketekin tartekatuz. «Hasiera batean mikrofonoaren beldur nintzen. Baina atzean lantalde jatorra izanda eta hiztunak biltzearen erronka handiagoa dela ikusita, urduritasuna etxean utzi beharra

dago. Arabarrentzat garrantzitsua baita jakitea arabarrek halako saio bat euskara hutsean egin dezakegula. Alde horretatik, jendea pozik dago, ikasle eta euskaldunberriei laguntza polita ematen baitiegu». Mintzatzean keinu ugari egiten omen ditu Aitziberrek, «hala diote nire kideek, eskuekin gehienbat, aurrean kontrolean daukadanari edo beste kide bati zuzentzen natzaio» ●

B a g a k

■ HARRITUTA DEI UHOLDEAREKIN

Lortu da! Ordenagailuek euskaraz mintzatua ulertu ahal izango dute. EHU eta Euskadi Irratiak egin kanpainak aurreikuspen guztiak gainditu ditu. Bost mila dei behar ziren eta ia hamabost mila jaso dira dagoeneko. Telefonikak hamabi linea baino gehiago jarri izan balitu, auskalo honenez gero zenbat dei bilduko ziratekeen. Nahiz eta irratiak «deitu ezazu» esateari utzi dion, oraindik 900234234 telefonoak hilabetez edo martxan jarraituko du, Katalunia eta Galizia aldean egin duten bezala. 200.000 pezetako saria ere pizgarria izan da. Maiatzaren 15ean egingen da notario aurreko zozketa ●

L A N D A R E A K

Aste santuan bedeinkatutako erramua edo hereinoa etxeetan ikustea ez da hain arraroa, baina erramuaren zuritutako adarrak lurlean sartuta edo larreetako itxituretan ere topa daitezke.

BEDEINKAZIOAREN PREMIA

Udaberriari gozo punttua hartu ezinik gabiltza. Loreak zabaldu, kimu altsuma eta pujak indarrean lehertu, baina bi-hiru egunez behin lanbroa ez bada, xirimiria edo euria. «*Hau da hau marka!*», entzun dut gaur bertan. San Prudentzio eta Santikutz, apirilaren amaia eta maiatzaren sarrera, pare honetan urteroko kontua: eguraldi txepela eta baratzako lanei ezin aurrea hartu. Lurra sasoitzen hasi ordurako busti...

Arrasate aldeko Garagartza eta Gesalibarren badut lagun eskudrilla bat. Orain dela aste pare bat betiko arbelpean bildu beharrean baratzta eta sagasti batzutara joan ginen, landareak bere ingurunean hobeto ezagutu eta gehiago ikasiko genuelakoan.

Enusketa baserriko baratzta begibista-

ratu genuenerako anpolai tanta bakanak hasi ziren eta eguraldiaren txepelari buruzko marmarra nagusitu zen baratzainen aho-belarritan. Lainoak alde, ordea, eta baratzta-ixturan sartu ordurako atertu zuen.

Ilar motz eta luzeak, baratzuri sasoikoak, tomate eta porru mintegi babestuak, hazitarako arbi-buru aldatuak eta malukixe saila. Batzuk arbatuta, beste batzuk tarteak dotore-dotore jorratuta eta loretutako malukixen artean adar berezi bat. Zuritutako adar bat lurlean sartua eta bertan erramu edo hereino hosto batzuk lotuta. Guk galdetutakoari, tapa! Erantzuna. Aste Santuan bedeinkatutako erramua jarri ohi dute, baratzan bezalaxe larreetako ixturan eta etxean. Iaz jarritakoa erre, arbasta berria jarri eta urte guztirako babesa. Babes honek atertuaraziko zuen eta lur-lanerako aukera gehiago emango die, baina hango haizea gelditzeko beste federen bat beharko da ●

◆ JAKOBA ERREKONDO
mandio@redestb.es

O S A S U N A

Inkesta baten arabera, estasia kontsumitzen dutenak 25 eta 30 urte bitarteko gazteak dira eta gizartean ongi integratuak daude. Sexuaren araberako alderik ez dago.

ESTASIA ETA NAHASKETAK

Euskal Herrian drogak kontsumitzen dituztenen ikerketa bat burutu da, drogazalearen halako profil bat lortu nahian. Eta Javier Elzo soziologoak zuzentzen duen taldearen emaitzak gauza interesgarri asko eskaintzen dizkigute.

Estasia izeneko droga kontsumitzen dutenek beste substantzia batzuekin nahasian hartzen dute (kannabisa, alkohola, tabakoa, speed izeneko eta, neurri txikiagoan, baita kokaina eta LSDarekin ere). Drogen nahasketak osasunarentzat arriskuak gehitzea dakar. Bestalde, drogazaleek beraiek aitortzen dute beren adikzioak denbora librea eta aisia bestelako ekintzetan ematea galarazten diela.

Drogazaleek (eta estasia kontsumitzen dutenak bereziki), badakite zer-nolako efektuak egiten dituen, baina hala ere kon-

tsumitzen jarraitzen dute. Duela hiru bat urte hasi ziren drogarekin, batez beste, asteburuetan batez ere. Drogarik gabe ez omen dakite dibertitzen.

Ikerketa estasia normalean modu erregularran kontsumitzen duten 50 gazterekin egin da, batez beste 25-30 urtekoak, gizartean ongi integratuak daudenak eta sexuen arabera erdibana gizonak eta emakumeak direnak. Javier Elzoren hitzetan ikerketa kualitatiboa da gehienbat, eta zifra behin betikorik ematen ez badu ere, adituek kalkulatu dute euskal gazteen % 2k estasia hartzen duela normalean. Konklusioak beste komunitateetan eta Europan lortutakoen oso antzekoak dira ●

◆ JABIER AGIRRE

Sarabe Burunda gordea

Xarmaz beteriko harantxo honetatik ibiltzerakoan paisajeaz eta historiaz gozatzeko parada ederra daukagu. Bereztasun geologikoak aipagarriak dira, bereztasun hauek eta landaretzak berak, atmosfera zehatzgabe batean murgilduko gaituzte. Ibilbidearen lehenengo zatiak, haritzen nahiz pagoen artetik, uraren marmarrak inguratu eta biltzen gaituela, bigarren ataleko zibilizazio berriaren aztarnetaraino gidatuko gaitu. Akaso, aldageta bortitz honek, gure barneko sentimenduak kaleratzen lagunduko digu. Goza bada ibilbide lasai honetaz.

■ Sarabe Aitziberko zelaitik ikusita.

Oraingoan Etxarri-Aranatzen bilduko gara ibilbide eder honi aurre egiteko. Bi aukera ditugu bertara hurbiltzeko, lehena kotxez, herria zeharkatu eta aldapa behera ibairantz, tren geltokiraino; bigarrena motorizatuak ez daudentzat, trena erabiliz. Bigarrena erabiliko dutenentzat gomendio bat, aldeztu aurretik galdetu bizikleta garraiatu ahal izango den ala ez. Geltokiaren aparkatokitik errepidera aterako gara, eta bertan ezkerretik errailak gaindituko ditugu. Segidan, Beasainera doan errepidetik baztertu beharra daukagu, zuzen baserri eta lantegi batera, pista batetik, azken hauek eskuinetik gaindituz,

Etxarriko igerilekuetarako bidetik.

(1,3 Km). Lehenengo bidegurutzea eskuinetik jarraitu, igeri egitearena beste baterako utziko dugu, gaurkoan bizikleta da gure helburua. Itzulian zehar bidegurutze aunitz gaindituko dira (aztertu ongi krokisa), gainera langak nonahi daude. Pista errekatxorantz doa, eta berau gure adiskide bi-

hurtuko da hainbat kilometrotan zehar. Gainera, oraingoan eskuinetik zubi txiki bat ageri da, baina, lasai, izango dugu oraindik bustitzeko aukerarik. Sarabera heldu bitartean pagoen eta haritzen itzalekin gure pedalkadak errazagoak irudituko zaizkigu.

(3,8 Km). Kontuz hemen; eskuinetik doan pista ona laga eta lurrezko okerrago batetik Sarabe errekarara eta basora zuzentzen dena hartu, gainera, hementxe, erditik igaro beharra dago, norberaren oreka zailtzan jarriz. Bertze aldean gaudela bide zahar baten aztarnak ageri dira noizbehinka. Arreta jarri eta gogoratu Erdi Arotik

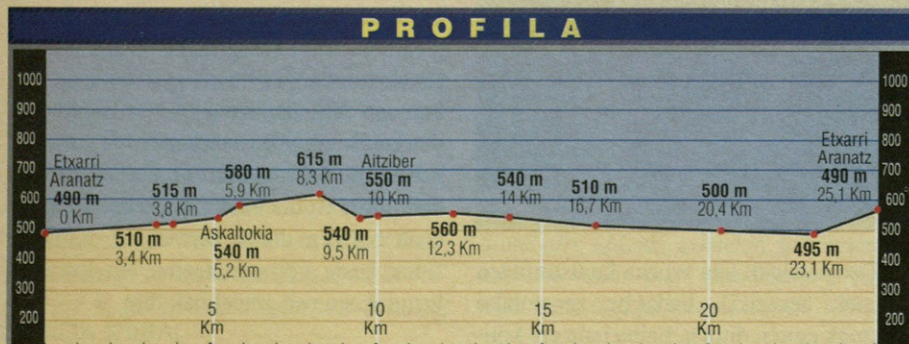
aurrera bidexka hauek gipuzkoarrek erabili ohi zituztela nafarrei lapurketak eta sarraskiren bat egiteko. Ez aiantzi erreinu ezberdinen arteko mugak hemen lekutzen zirela eta, agiri zaharrek diotenez, harremanak ez ziren beti onak izan. Hortaz uraren zurrumurruei erne egon garai bateko istorioak kontatzerik izango dute-eta behar bada. Bazterreratutako meandro zaharrak ikustea errazagoa da, hala eta guztiz ere, irudimena ikusmena baino azkarragoa izan daiteke, beraz, utzi aske.

Bidea jarraituz zubi batera ailegatu gara, non bertze bide buru bat dagoen, oraingoan eskuinetik jo, han askaltoki bat dago, ezkerreko mendibideari eusteko erreferentzia izango dena. Bide hau errekararen norabide berean doa, gurutzatu, eta jarraitu metalezko ate batekin topo egin arte, gainditu eta hobeago batera iritsiko

■ Oraingoan erreka zeharkatzeko zubi dugu.

PROFILA

Trenbideak gainetik pasa eta gero Burunda ibaia aurkitzen da, errota alde batera utziz, eskuinetik pista batera pasa, (17,6 Km) autobidea baino lehenago. Iturmen-dira zuzentzen gaitu, herriko sarrerako bigurutzan baseliza bat dago. Dena den, ezkerretik behera jarraituz Asunziongo baseliza erromaniko interesgarria dugu. He-

A photograph of a stream flowing through a wooded area. The stream is in the foreground, with rocks visible in the water. The banks are covered with trees and vegetation. The background shows a dense forest of bare trees.

...koan busti egin beharko gara.

rriko eredu honek puntu erdiko hiru arki-
boltadun ataria du, aldeetan kontrajarritako

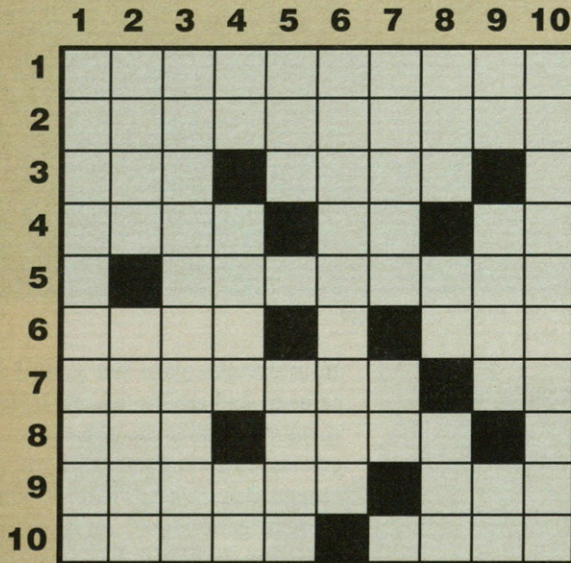
MIKEL OZKOIDI

animalietako pare bat ganbil eta gainean sei harburu dituela. Bideari jarraituz trenbideak zeharkatu eta gutxira eskuinetik jo (19,7 Km). Zuzenean Bakaikuako faktoria batera helduko gara. Honen atzetik, norabide bera jarraituz, langa gainditu eta Etxarriko udalerrira sartuko gara, ez izutu pista belarrezko bide bihurtzen delako eta segi tunel bat ikusi arte. Ondoren bidea hobetzen da herrira doan errepidean hiltzen delarik. Bertatik tren geltokira helduko gara ●

◆ MIKEL OZKOIDI

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN

- 1.- Gonbita. 2.- Begirunea, onginahia. 3.- Zein. Iparraldean, orain. Azkenekoa. 4.- Egokiak. Lehen biak. ... egin, goitik ari. 5.- Röntgen. Nafarrerria. 6.- Ahuntzaren ar. Uranioa. Zango-atal. 7.- Gipuzkoako herria. Kanpo. 8.- Gipuzkoako herria. Luzera handiko. Bokala. 9.- Irria. Infusio-mota. 10.- Arabako herria. Harriak.

GOITIK BEHERA

- 1.- Ganorabako. 2.- Gizon izena. Portuak. 3.- Adoleszentzia. 4.- Zebaki bikoiti. Lasterketetarako auto txiki. Kontsonante bikoitza. 5.- Arnas ezak hil. Azkenekoa. Hitza. 6.- Zuloak egiteko erraminta. 7.- Arbasoa. Uztailaren hasieran. Mila. 8.- Emakume izena. Har ezan! Bizkaieraz, ote. 9.- Noren atzizkia. Eguneroko jakia. Bizkaiko herria. 10.- Nazkagarriak.

Kikeren Umorea

KONDOIEN BILA

Sartu da gaztea botikara eta:

-Emaidazu kondoi bat. Gaur gauean lehenengo aldiz noa andregaiaren etxera afaltzera eta nik uste dut, txiripa pittin batekin... gaur baietz! aukera izango dudala.

Kondoia hartu eta buelta.

-Aizu! Hobeto pentsatu dut eta jariezazkidazu bi. Ber ahizpak ere gustoko nau eta jakin ezazu...

Bigarren kondoia hartu eta:

-Hara! Hobeto pentsatu dut eta jariezazkidazu hiru, zeren ama ere oso itxura onekoa da eta inpentsan, inpentsan,... nork daki zer gerta daitekeen?

Iritsi da andregaiaren etxera, hasi dira afaltzen eta mutila harri kozkorra baino mutuago. Eta hori gutxi balitz afari guztian burua plateretik altsa gabe... Neska zeharo arrituta zegoen eta besteek ez entzuteko moduan honako hau xuxurlatu zion:

-Ez nekien horren lotsatia zinenik!

-Ezta nik zure aita botikaria zenik ere!

Letra Zopa

T	E	T	R	A	E	D	R	O	A	M	I	N	T	A	P
U	Z	O	S	K	A	I	L	U	G	A	T	Z	A	R	I
U	D	N	R	E	H	U	A	E	X	S	I	R	O	N	R
I	P	K	E	G	O	R	S	T	O	L	E	I	N	Z	A
P	A	R	A	L	E	L	E	P	I	P	E	D	O	A	M
A	O	R	I	F	R	E	D	N	E	R	R	A	K	P	I
L	E	T	S	S	U	E	D	I	Z	E	N	G	I	L	D
A	T	E	G	I	M	R	I	A	K	U	B	O	A	T	E
L	O	N	D	N	O	A	R	F	R	O	I	S	E	K	A
A	R	E	H	A	O	R	D	E	O	B	N	O	R	R	E

Aurki itzazu letra zopa honetan 9 irudi bolu-mendunen izenak. Hitzak ezker-eskuin, goitik-behera edo diagonalean azalduko zaizkizu

Aurreko asteko soluzioak

Gurutzegrama

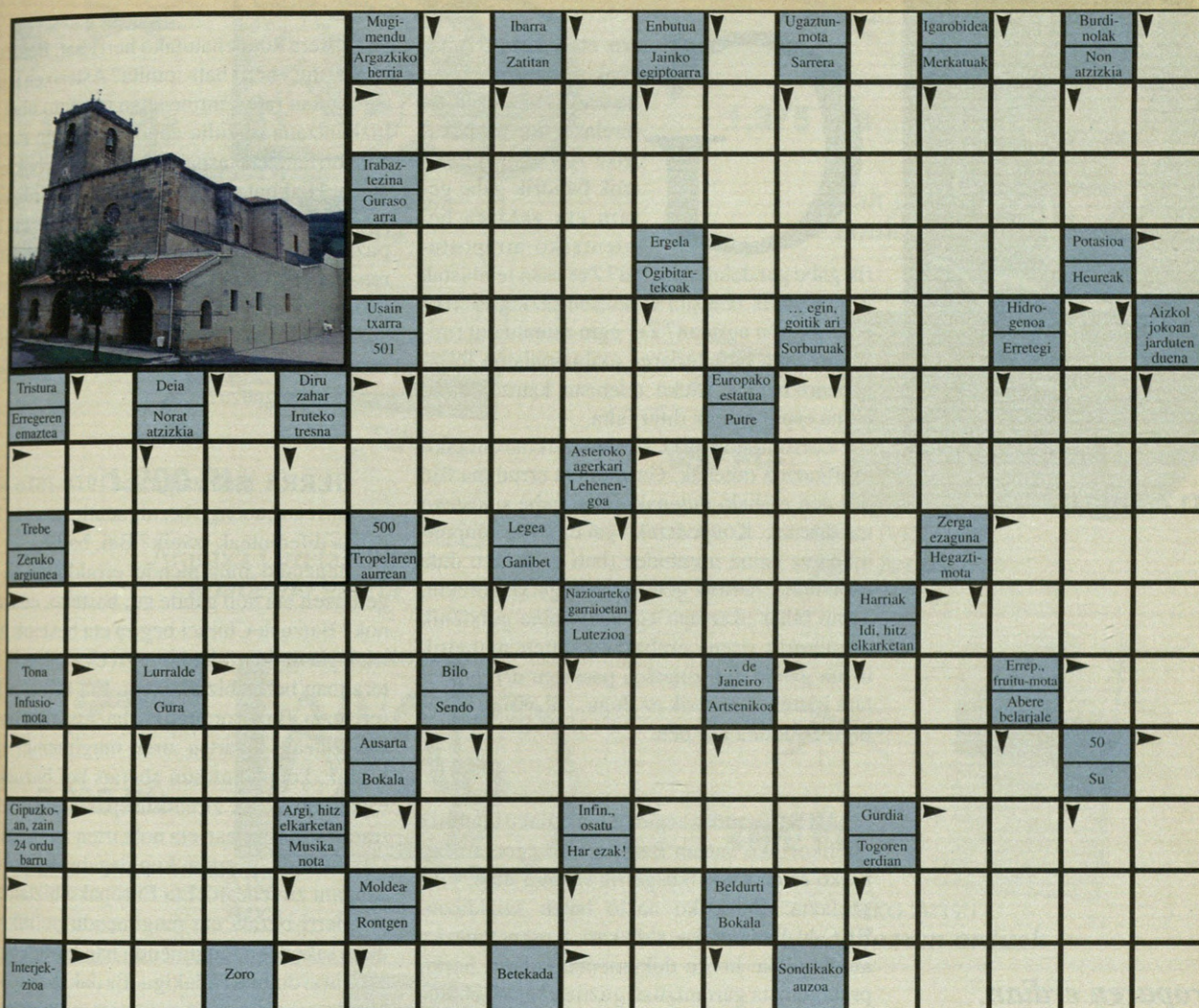
Ezker-eskuin: 1. Nahitazeko. 2. Arabarra. 1. 3. Gara. Itzal. 4. Inoren. Pio. 5. Ta. Rr. Aita. 6. Akta. Asko. 7. S. Aki. Tiro. 8. Usa. Noe. Li. 9. Nolako. Lea. 10. Arria. Alak.

Goitik-behera: 1. Nagitasuna. 2. Aranak. Sor. 3. Haro. Taula. 4. Ibarak. Ai! 5. Ta. Er. Inka. 6. Arin. A. Oo. 7. Ert. Aste. A. 8. Zazpiki. Li. 9. K. Aitorlea. 10. Oñola. Olak.

★	N	★	B	★	I	★	Z	★	Z	★	E
H	E	Z	I	T	Z	A	I	L	E	A	K
★	G	I	R	O	A	★	L	A	R	R	I
G	A	R	A	B	I	A	★	B	A	G	A
★	R	A	★	E	N	T	S	E	I	U	★
★	B	★	Z	★	E	G	U	R	R	A	★
N	E	B	A	K	★	A	N	O	A	★	I
★	R	A	D	A	R	R	A	★	K	A	L
H	A	R	O	★	E	R	★	B	★	K	A
★	N	A	R	O	★	I	R	A	G	A	R
I	T	U	R	R	I	A	★	L	A	B	★
★	U	R	A	★	R	★	B	E	L	A	R
E	R	I	★	E	R	R	O	A	★	T	A
★	I	K	A	M	I	K	A	★	H	U	T

P	E	Z	A	X	L	K	O	K	A	L	T	U	I	K	R
E	R	T	A	E	D	I	O	B	N	O	R	R	E	S	H
N	X	E	P	M	A	N	I	N	O	M	I	H	U	E	A
T	X	A	O	B	N	O	R	R	E	U	A	T	X	I	U
A	E	L	A	U	K	I	Z	U	Z	E	N	A	K	U	T
G	A	O	R	I	G	L	I	D	H	E	G	Z	D	S	A
O	K	T	O	G	O	N	O	A	L	O	E	R	A	E	R
N	S	T	A	S	H	K	T	E	N	A	L	R	T	A	R
O	B	O	T	A	L	U	I	O	O	N	U	R	A	N	A
A	R	D	U	A	Z	U	A	I	K	U	A	L	K	E	K

Hitz Gezidunak

Argazkia: Gipuzkoako herria

Denborapasak: LUMA • Umorea: KIKE AMONARRIZ • Komikia: MARKO ARMSPACH

ERROBIKO PIRANJAK

PELLO ZUBIRIA

MOSTAR-EKO ZUBIAN

Gero eta galdera zailagoak egiten dizkigute haurrek. Handitzen ari direlako ote da bakarririk? Ala erantzun batzuk baliorik gabe geratu eta galdera berrientzako arraposturik gabe gaudelako ere bai? Zer esan telebistak Balkanetatik ebatsita erakusten dizkigun irudi ikaragarrien aurrean? Zer egin asmatu dut (miseriaren eta basakeriaren exhibizionismo lotsagabeari begiak isteko telebista katez aldatu) baina esplikazioak ditut falta.

Zoriontsuak dira Balkanetakoarentzako esplikazioa dutenak. Gaiztoa eta erruduna fijo nor den erabaki dutenak. Ikusi gabe sinesteko gai direnak. Konpontzeko gai ez gara, konponbidea ez baina irtenbidea (beti aurkituko dute irtenbidea, heriotz gehiago edo gutxiagorekin, agian bihar okerrago egoteko baina gutxienik oraingotik irten) erabakiko duten mahaitik urrun gaude, informazioa pasatzen den hodie-tara iristeko modurik ez dugu... a!, baina badakigu erruduna nor den.

HIRU igandez segidan Frantziako telebista publikoetako batean Balkanetako egoerari buruzko erreportaje ikusgarria eskaini dute. «Jugoslavia: Europako nazio baten suizidioa». BBC-k ekoiztutako aldizkari ikusentzunezko antologikoa: horko dokumentazio lana, horko protagonista garrantzitsu guztien bertsioak biltzeko modua, horko sintesi ahalmena... Talentua; eta dirua.

Tito mariskalaren ondorengo trantsizio urteak ikustea izugarria da. Milosevicen igoera bezala, une hartan telebistek (bertakoek, noski) eman zituzten irudietan bilduta, eta orduko protagonisten gaurko balorazioekin. Harrigarria Esloveniaren independentziara iristeko modua, gero gertatu direnak ikusita (eta oso ulergarria, guztien artean entenditzen errezenetakoa seguruenik). Argigarria Kroaziako prozesua. Beldurgarria Bosniako gerraren etorrera geldiezina.

Sarajevoko parlamentuan ikusi dugu (artean Bosnia Jugoslavia zenean) Karadzic sikiatra publikoki eta hotzean adierazten: «Jakin behar duzue Bosnia Jugoslaviatik bereizten bada ez zaretela musulman bakar bat bizirik geratuko». Parlamentuan, trajez jantzita eta aspaldi. Gasteizen ari balira bezala.

Horra geopolitikak ez dakit noiztik (gure inguruko jakitunak eztabaidan ari dira iraganaz, baina etorkizunik nekez diote inori argituko)

odolustera kondenatutako herri bat. Bekatu bat egin al dut «herri bat» ipinita? Asterixen komiki zaharretan (ala Tintinenetan ote zen) obra zein hizkuntzatar itzulia dagoen ipintzen zuen lehen orrian, eta aspaldi hartan «serbokroata» zioen. Hizkuntza bera, idazkera ezberdinez.

Europaren erdian, horrelako jende eta herri puzzle batek eboluzionatu bazezakeen Suizaren eredu aldera, zergatik dago kondenatuta Libano bihurtzera? Zein ilargi indartsuk mugitzen du odolezko marea geldiezin hau? Eta benetako ekaitza lehertu denean, nor gara gu eta zer egiteko gauza?

GERRA iritsi zaigu eta 1914-18ko gerraren aurrean banengo bezala sentitzen naiz. Hain gauza diferenteak izanik? Bai, bada.

Benetako mugimendu erraldoiak ari dira gertatzen eta non gaude gu, hasteko, euskaldunok? Batzuek Chiraci begira eta besteok Aznarrri. Egia da Iparraldeko gazteek ez dutela frontera joan behar bizia uztera. Eta beste mila diferentzia. Baina orduan ere baziren mugimendu bakezaleak, indartsu ziren mugimendu ezker-tiarrak, konplexutasun aberats bat bazuen Europak: nolakoak ziren Europako gizarteak gerrara sartu zirenean eta nola irten ziren gainetik sarraskiaren gupila kupidagabeak bazterrak zanpatu zituenean? Eta Europako biztanleak?

Herri bezala eta mugimendu politiko moduan sakoneko mugimendu handi horietan eragin gutxi dugula badakigu. Ez dakiguna da herri bezala osatzeko egiten ari garen ahaleginetan eta gure mugimenduek herritarren artean duten pertzepzioan zein eragin izango duten holako fenomeno sakon eta zamatsuek. Azken finean: NATO goitik behera birsortu dute, eta ez gara enteratu ere egin.

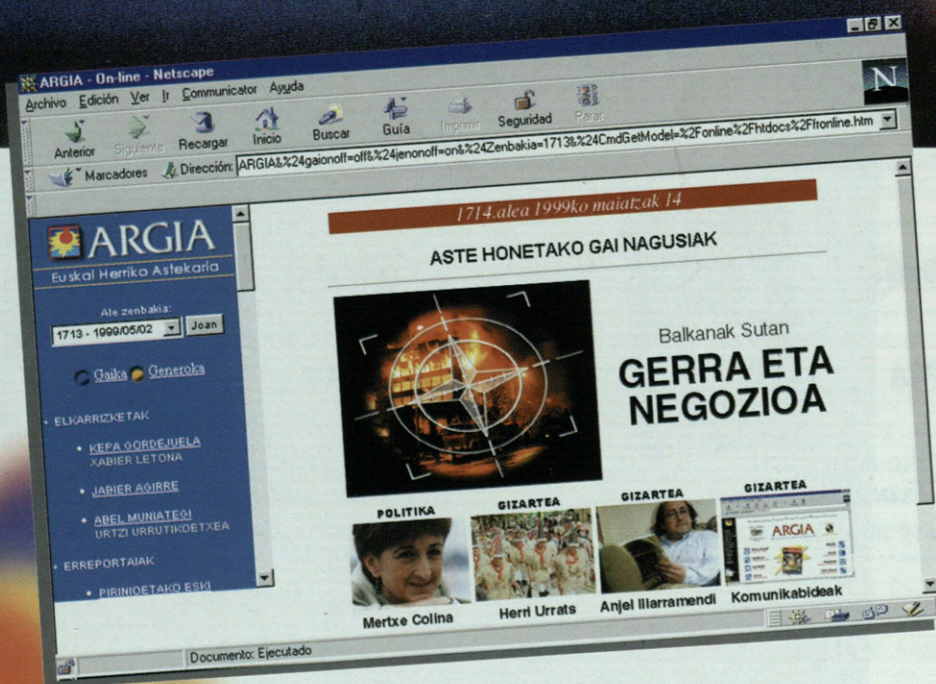
Pertsona bezala... Etxamendi-Larralderen «Aitatxi» kanta dezakegu familian, berririo. «Aitatxiri nion lehen galdegin/ zer zen gertatu Euskadin/ Zagolarikan artzain Iratin/ gerlara joan baitzuten behin/ Erran zerautan: Nik ez diakiat/ nongoak ziren/ nongoak ziren/ joan nautenak gerlara/ Euskal Herrian bainintzen artzain isil bat/ zendako nauten/ zendako nauten/ ereman harat/ Verdun alderat/ gizon hiltzerat!».

Verdun ez zegoen 1916an gaur Pristina den baino urrutiago garaztar batentzako. Geopolitikaren 1914-18ko broma hura aipatzen dute Iparraldeko abertzaleek Lapurdi, Nafarroa Beherea eta Zuberoaren desnazionalizatzearen urrats funtsezko bezala. Orduan bezala, gu («zu ta ni ta bestea») gaude gerraren aurrean ●

*“Europaren erdian,
horrelako jende eta herri
puzzle batek
eboluzionatu bazezakeen
Suizaren eredu aldera,
zergatik dago
kondenatuta Libano
bihurtzera? Zein ilargi
indartsuk mugitzen du
odolezko marea geldiezin
hau? Eta benetako
ekaitza lehertu denean,
nor gara gu eta zer
egiteko gauza?”*

*Euskarazko eduki bila
zabiltza Interneten?*

ARGIA HAU OSORIK IPINI DUGU HARIAN

www.argia.com

Euskal Prentsa On Line

Ametzagaiñaren Teknologia